

ព្រះ

ក្រែតបិដកច្បាប់

និង

សេចក្តីប្រយោគាសាខ្មែរ

អនាមិកបិដក

បណ្ឌិត បណ្ឌិតសេដ្ឋកិច្ច

១០៨

ផ្សព្វផ្សាយដោយសម្តេចព្រះអភិសិរីសុកត្តាមហាសង្ឃរាជាធិបតី ប្តូរ ក្រី
សម្តេចព្រះមហាសង្ឃរាជនៃគណៈធម្មយុត្តិករិកាយ
នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ព. ស. ២៥៥៣

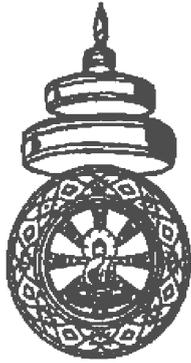
ABHIDHAMMAPIṬAKA

PATṬHĀNA

PAṆṆARASAMABHĀGA

108

សម្តេចព្រះអភិសិរីសុគន្ធាមហាសឡរាជាធិបតី បួរ ត្រី
សម្តេចព្រះមហាសឡរាជ នៃគណៈបច្ចុប្បន្នកិច្ចការ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

និយមវចនៈ

ព្រះត្រៃបិដកត្រូវបានបង្កើតឡើង ប្រមាណ៥០០ឆ្នាំម្ខាង ក្រោយអំពីការរំលត់ព្រះខន្ធ ចូលកាន់ ព្រះបរមនិព្វានរបស់សម្តេចព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធព្រះបរមគ្រូជាអម្ចាស់នៃយើងគ្រប់គ្នា ។ គ្រប់ប្រទេស អ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា និងប្រទេសខ្លះមួយចំនួនមិនមែនអ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា គ្រប់អង្គការ ពុទ្ធិកសមាគម និងតាមបណ្ណាល័យជាតិធំ ៗ តែងតែបានទទួលយកមកតម្កល់ ទុកធ្វើជាគ្រឹះ ដើម្បីធ្វើការស្រាវជ្រាវសិក្សាស្វែងយល់ តាមអ្វីដែលហៅថាព្រះពុទ្ធវាចា (ពុទ្ធជម៌) ។ កាលដើមឡើយគេនាំគ្នា កត់ត្រាលើស្លឹករឹត ព្រមទាំងសរសេរចារឹកលើផែនថ្ម និងលើផែនលោហៈ ក៏មាន លុះចំណេរតមក ក៏បាននាំគ្នាបោះពុម្ពលើក្រដាសចងក្រងជាសៀវភៅ (គម្ពីរ) រហូតបច្ចុប្បន្ន នេះ បច្ចេកវិជ្ជាកាន់តែ ចម្រើនឡើង គេបានវាយបញ្ចូលក្នុងកុំព្យូទ័រ តែទោះបីជាបច្ចេកទេស ម៉ាស៊ីនចម្រើនឡើងយ៉ាងណា ក៏នៅមិនអាចបោះបង់សៀវភៅចោលបានឡើយ ដូច្នេះហើយទើប យើងខ្ញុំបានខិតខំធ្វើឲ្យកើតមាន ឡើងនូវក្រុមអក្សរព្រះត្រៃបិដក ដើម្បីជួយធ្វើឲ្យអក្ខរៈខ្លះដែលរលុប មិនអាចអានច្បាស់បាន ឲ្យមាន ការច្បាស់តាមតួអក្ខរៈឡើងវិញ ។

ដោយសទ្ធាជ្រះថ្លាដ៏មុតមាំដែលមានចំពោះព្រះពុទ្ធសាសនា ហើយក៏ជាកាតព្វកិច្ចមួយដ៏ធំ ក្នុងតួនាទីជាពុទ្ធបរិស័ទ ដែលបានប្រគល់កាយថ្វាយជីវិត អ្នកធ្វើដំណើរតាមស្នាមព្រះបាទសម្តេច ព្រះពុទ្ធអង្គ រួមកម្លាំងទ្រទ្រង់ បានធ្វើការលះបង់កម្លាំងកាយ វាចា ចិត្ត ទ្រព្យធនផ្ទាល់ ព្រមទាំងបបួល ពុទ្ធបរិស័ទ ញាតិមិត្តជិតឆ្ងាយ ក្នុងនិងក្រៅប្រទេសធ្វើឡើង ដើម្បីជាពុទ្ធបូជា ធម្មបូជា សង្ឃបូជា ។

សូមសេចក្តីឧស្សាហ៍ក្នុងការជាកុសលនេះ សម្រេចប្រយោជន៍ជូនដល់ព្រះពុទ្ធសាសនាជូនដល់ ពុទ្ធបរិស័ទ សូមបានប្រកបតែនឹងសេចក្តីសុខចម្រើនរុងរឿង ក្នុងលោកនេះផង និងលោកដទៃខាងមុខ ទៀតផង ជាភិយោរាជាតរៀងទៅ ។

រត្តបទុមធម៌ ថ្ងៃទី ០៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ២០០៩

 បួរ-ត្រី

Printed for free distribution by
The Corporate Body of the Buddha Educational Foundation
11F., 55 Hang Chow South Road Sec 1, Taipei, Taiwan, R.O.C.
Tel: 886-2-23951198 , Fax: 886-2-23913415
Email: overseas@budaedu.org
Website: <http://www.budaedu.org>
Mobile Web: m.budaedu.org
This book is strictly for free distribution, it is not to be sold.
សម្រាប់ចែកដោយឥតគិតថ្លៃ

សេចក្តីណែនាំក្នុងការអាន

១) ប្រសិនបើលោកអ្នកអាន បានឃើញពាក្យទាំងឡាយណា ដែលមានសញ្ញាលេខបូកនៅពីខាងក្រោម ហើយបន្ទាប់មកបានឃើញព្យញ្ជនៈមួយតួទៀតនៅខាងចុងពាក្យនោះ សូមមេត្តាកត់សម្គាល់ថា ព្យញ្ជនៈដែលនៅខាងចុងនោះ គឺជាដើមរបស់ព្យញ្ជនៈដែលមានសញ្ញាលេខបូកនៅពីខាងក្រោម ដោយកំហុសបច្ចេកទេសកុំព្យូទ័រ ។

ឧទាហរណ៍

-ពាក្យខ្មែរ: សមុល ក្នុងពាក្យនេះ ព្យញ្ជនៈ ល គឺជាដើមរបស់ព្យញ្ជនៈ ម ដូច្នេះពាក្យនេះគឺ សម្ម ។

-ពាក្យបាលី: តសុស គឺ តស្ស ។

២) ចំពោះពាក្យខ្មែរ យើងសម្រេចយកតាមវចនានុក្រមខ្មែរ របស់សម្តេចព្រះសង្ឃរាជជាតញ្ញាណោ (ជួន-ណាត) ជាគោល ។ ប៉ុន្តែបើពាក្យទាំងឡាយណា ដែលអាចសរសេរតាមបែបបុរាណក៏ត្រឹមត្រូវដែរនោះ យើងខ្ញុំសូមរក្សានូវពាក្យទាំងនោះទុកដដែល ។

៣) ចំពោះ សន្ធិកម្រាបពាក្យខុស-ត្រូវ ដែលមាននៅផ្នែកខាងចុងនៃព្រះត្រៃបិដកច្បាប់ដើម ក្រុមយើងខ្ញុំសូមមិនដាក់ទៀតទេ ព្រោះក្រុមការងារយើងបានកែតម្រូវតាមនោះរួចរាល់ហើយ ។

អភិធម្មបិដក

បដ្ឋាន បណ្ណសមភាគ

១០៨

ព.ស. ២៥១២

អភិធម្មបិដកេ

បដ្ឋានស្ស បណ្ណសមោ ភាគោ

បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

នមោ តស្ស ភកវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស ។

បច្ចនីយត្ថិកប្បដ្ឋានំ

នកុសលត្ថិកំ

[១] នកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អកុសលំ អព្យាកតំ ឯកំ
ខន្ធំ បដិច្ច អកុសលោ អព្យាកតោ តយោ ខន្ធា
ចិត្តសមុដ្ឋានញា រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា ចិត្ត-
សមុដ្ឋានញា រូបំ ។ នកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុ-
សលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន កុសលំ
ធម្មំ បដិច្ច ន អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ច
ន អព្យាកតោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ន
កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ច ន អកុសលោ
ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា បញ្ច ។

អភិធម្មបិដក

បដ្ឋាន បណ្ណសមភាគ

បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

សូមនមស្ការ ចំពោះព្រះមានព្រះភាគ អរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធអង្គនោះ ។

បច្ចនីយត្ថិកប្បដ្ឋាន

នកុសលត្ថិកៈ

[១] ធម៌ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ៣ ជាកុសល ជាអព្យាកតៈក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាកុសល ជាអព្យាកតៈ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ២ ។ ធម៌ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាកុសលក្តី មិនមែនជាអព្យាកតៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាកុសលក្តី មិនមែនជាអព្យាកតៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

[២] ន អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អកុសលំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ន អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន
 អកុសលោ ច ន អព្យាកតោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ
 ហេតុប្បច្ចយា ន អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុស-
 លោ ច ន អកុសលោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្ប-
 ច្ចយា បញ្ច ។

[៣] ន អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច ន អព្យាកតោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អព្យាកតំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ន អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន កុសលោ ច ន អព្យាកតោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ
 ហេតុប្បច្ចយា ន អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុ-
 សលោ ច ន អព្យាកតោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

[២] ធម៌ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
អកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាកុសល
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
ដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាអកុសលក្តី មិនមែន
ជាអព្យាកតៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាកុសលក្តី មិនមែនជាអកុសលក្តី
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ។

[៣] ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
ជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាកុ-
សល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
អព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាកុសលក្តី
មិនមែនជាអព្យាកតៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាអកុសលក្តី មិនមែនជា
អព្យាកតៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង

បច្ចនីយត្តិកប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បច្ចយា ន អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុស-
លោ ច ន អកុសលោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា ន ។

[៤] ន កុសលញ្ច ន អព្យាកតញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
ន កុសលោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន កុ-
សលញ្ច ន អព្យាកតញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ
ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន កុសលញ្ច ន អ-
ព្យាកតញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អព្យាកតោ ធម្មា ឧប្ប-
ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន កុសលញ្ច ន អព្យាកតញ្ច
ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ច ន អព្យាកតោ ច ធម្មា
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន កុសលញ្ច ន អព្យាក-
តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ច ន អកុសលោ
ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា បញ្ច ។

[៥] ន អកុសលញ្ច ន អព្យាកតញ្ច ធម្មំ
បដិច្ច ន កុសលោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ច-
យា ន អកុសលញ្ច ន អព្យាកតញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
ន អកុសលោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
ន អកុសលញ្ច ន អព្យាកតញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
ន អព្យាកតោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា

បច្ចនីយត្តិកប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសលក្តី មិនមែនជាអកុសលក្តី
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
តុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

[៤] ធម៌ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
កុសលផង មិនមែនជាអព្យាកតៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
ច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល
ផង មិនមែនជាអព្យាកតៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌
មិនមែនជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសលផង មិនមែន
ជាអព្យាកតៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជា
កុសលក្តី មិនមែនជាអព្យាកតៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល
ផង មិនមែនជាអព្យាកតៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌
មិនមែនជាកុសលក្តី មិនមែនជាអកុសលក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
ជាកុសលផង មិនមែនជាអព្យាកតៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[៥] ធម៌ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
ជាអកុសលផង មិនមែនជាអព្យាកតៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
តុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
អកុសលផង មិនមែនជាអព្យាកតៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
ច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល
ផង មិនមែនជាអព្យាកតៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

ន អកុសលញ្ច ន អព្យាកតញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អកុ-
សលោ ច ន អព្យាកតោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា ន អកុសលញ្ច ន អព្យាកតញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
ន កុសលោ ច ន អកុសលោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ
ហេតុប្បច្ចយា បញ្ច ។

[៦] ន កុសលញ្ច ន អកុសលញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
ន កុសលោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន កុ-
សលញ្ច ន អកុសលញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ
ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន កុសលញ្ច ន អកុ-
សលញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ច ន អកុសលោ
ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។

[៧] ន អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ
ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណប្បច្ចយា ។

[៨] ហេតុយា ឯក្ខនត្តិស អារម្មណោ ចតុត្ថិស
អវិតតេ ឯក្ខនត្តិស ។

សហជាតវារម្មិ បច្ចយវារម្មិ និស្សយវារម្មិ
សំសង្កវារម្មិ សម្បយុត្តវារម្មិ បដិច្ចវារសទិសំ ។

[៩] ន កុសលោ ធម្មា ន កុសលស្ស
ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាអកុសលក្តី មិនមែនជាអព្យាកតៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនជាអកុសលផង មិនមែនជាអព្យាកតៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសលក្តី មិនមែនជាអកុសលក្តី អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសលផង មិនមែនជាអព្យាកតៈផង ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[៦] ធម៌ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
កុសលផង មិនមែនជាអកុសលផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
ធម៌ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសលផង មិន
មែនជាអកុសលផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែន
ជាកុសលក្តី មិនមែនជាអកុសលក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
កុសលផង មិនមែនជាអកុសលផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៧] ធម៌ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
អកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ ។

[៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២៩ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២២ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២៩ ។

សហជាតវារៈក្តី បច្ចយវារៈក្តី និស្សយវារៈក្តី សំសជ្ជវារៈក្តី
សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[៩] ធម៌ មិនមែនជាកុសល ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជា
កុសល ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

បច្ចនីយក្ខិកប្បដ្ឋានំ

[១០] ន កុសលោ ធម្មោ ន កុសលស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ន កុសលោ
 ធម្មោ ន អកុសលស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ន កុសលោ ធម្មោ ន អព្យាកតស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ន កុសលោ
 ធម្មោ ន កុសលស្ស ច ន អព្យាកតស្ស ច ធម្មស្ស
 អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ន កុសលោ ធម្មោ
 ន អកុសលស្ស ច ន អព្យាកតស្ស ច ធម្មស្ស
 អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ន កុសលោ ធម្មោ ន
 កុសលស្ស ច ន អកុសលស្ស ច ធម្មស្ស អារម្ម-
 ណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ន ។ ន អកុសលោ ធម្មោ
 ន អកុសលស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ន ។ ន អព្យាកតោ ធម្មោ ន អព្យាកតស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ន ។ ន កុ-
 សលោ ច ន អព្យាកតោ ច ធម្មោ ន កុសលស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ន ។ ន
 អកុសលោ ច ន អព្យាកតោ ច ធម្មោ ន កុស-
 លស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ន ។

បច្ចនីយត្តិកប្បដ្ឋាន

[១០] ធម៌ មិនមែនជាកុសល ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជា
 កុសល ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសល ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ មិនមែនជាអកុសល ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជា
 កុសល ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ ដោយអារម្មណប្ប-
 ច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសល ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាកុសលផង
 មិនមែនជាអព្យាកតៈផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសល
 ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាអកុសលផង មិនមែនជាអព្យាកតៈផង
 ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសល ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 មិនមែនជាកុសលផង មិនមែនជាអកុសលផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៦ ។ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែន
 ជាអកុសល ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។ ធម៌ មិនមែនជា
 អព្យាកតៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ ដោយអារម្មណប្ប-
 ច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។ ធម៌ មិនមែនជាកុសលក្តី មិនមែនជាអព្យាកតៈក្តី
 ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាកុសល ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៦ ។ ធម៌ មិនមែនជាអកុសលក្តី មិនមែនជាអព្យាកតៈក្តី ជា
 បច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាកុសល ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

៦

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

ន កុសលោ ច ន អកុសលោ ច ធម្មា ន កុស-
លស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ន ។

[១១] ន កុសលោ ធម្មា ន កុសលស្ស
ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនន្តរាប្បច្ចយេន
បច្ចយោ សមនន្តរ . . . សហជាត . . . អញ្ញមញ្ញ
. . . និស្សយ . . . ឧបនិស្សយ . . . ។

[១២] . . . បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ន កុស-
លោ ធម្មា ន អកុសលស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតប្ប-
ច្ចយេន បច្ចយោ ន កុសលោ ធម្មា ន កុសលស្ស
ច ន អកុសលស្ស ច ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ ន អកុសលោ ធម្មា ន អកុសលស្ស
ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ន អកុសលោ
ធម្មា ន កុសលស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ន អកុសលោ ធម្មា ន កុសលស្ស ច ន
អកុសលស្ស ច ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ ។ ន កុសលោ ច ន អកុសលោ ច ធម្មា
ន កុសលស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
ន កុសលោ ច ន អកុសលោ ច ធម្មា ន អកុ-
សលស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាកុសលក្តី មិនមែនជាអកុសលក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាកុសល ដោយអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

[១១] ធម៌ មិនមែនជាកុសល ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាកុសល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអនន្តរ្យប្បច្ច័យ សមនន្តរ្យប្បច្ច័យ . . . សហជាតិប្បច្ច័យ . . . អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ . . . និស្សយប្បច្ច័យ . . . ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ . . . ។

[១២] . . . ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតិប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសល ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាអកុសល ដោយបុរេជាតិប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសល ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាកុសលផង មិនមែនជាអកុសលផង ដោយបុរេជាតិប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាអកុសល ដោយបុរេជាតិប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាកុសល ដោយបុរេជាតិប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាកុសលផង មិនមែនជាអកុសលផង ដោយបុរេជាតិប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាកុសលក្តី មិនមែនជាអកុសលក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាកុសល ដោយបុរេជាតិប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសលក្តី មិនមែនជាអកុសលក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាកុសល ដោយបុរេជាតិប្បច្ច័យ

បច្ចនីយត្តិកប្បដ្ឋានំ

ន កុសលោ ច ន អកុសលោ ច ធម្មា ន កុស-
លស្ស ច ន អកុសលស្ស ច ធម្មស្ស បុរេជាតប្ប-
ច្ចយេន បច្ចយោ ។

[១៣] ហេតុយា ឯក្ខនត្តិស អារម្មណោ ឆត្តិ-
ស អធិបតិយា បញ្ចត្តិស អនន្តរេ ចតុត្តិស សម-
នន្តរេ ចតុត្តិស សហជាតេ ឯក្ខនត្តិស អញ្ញមញ្ញោ
ចតុត្តិស និស្សយេ ចតុត្តិស ឧបនិស្សយេ ឆត្តិស
បុរេជាតេ អដ្ឋារស បច្ឆាជាតេ អដ្ឋារស អាសេវនេ
ចតុត្តិស កម្មេ ឯក្ខនត្តិស វិចារកេ នវ អាហារេ
ឯក្ខនត្តិស អវិកតេ ចតុត្តិស ។

យថា កុសលត្តិកេ បញ្ញាវាស្ស អនុលោ-
មម្បិ បច្ចនីយម្បិ អនុលោមប្បច្ចនីយម្បិ
បច្ចនីយានុលោមម្បិ កណ៌តំ ឯវំ កណោតព្វំ ។

នវេទនាត្តិកំ

[១៤] ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
តុប្បច្ចយា ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ ប-
ដិច្ច ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

បច្ចនីយត្តិកប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាកុសលក្តី មិនមែនជាអកុសលក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាកុសលផង មិនមែនជាអកុសលផង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។

[១៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២៩ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣៦ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣៥ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣៤ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣៤ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២៩ ក្នុងអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ២៤ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣៤ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣៦ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៨ ក្នុងបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៨ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ២៤ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ២៩ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ២៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣៤ ។

អនុលោមក្តី បច្ចនីយៈក្តី អនុលោមប្បច្ចនីយៈក្តី បច្ចនីយានុលោមក្តី នៃបញ្ញាវារៈ ដែលយើងរាប់ហើយ ក្នុងកុសលត្តិកៈ យ៉ាងណា បណ្ឌិត គប្បីរាប់យ៉ាងនោះចុះ ។

នវេទនាត្តិកៈ

[១៤] ធម៌ ដែលមិនមែនសម្បយុត្តដោយសុខវេទនា អាស្រ័យនូវធម៌ ដែលមិនមែនសម្បយុត្តដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ដែលមិនមែនសម្បយុត្តដោយទុក្ខវេទនា អាស្រ័យនូវធម៌ ដែលមិនមែនសម្បយុត្តដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បច្ចយា ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ ប-
 ដិច្ច ន អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន សុខាយ វេទនាយ សម្ប-
 យុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ
 ច ន អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ន សុខាយ វេទនាយ សម្ប-
 យុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ច
 ន អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ន សុខាយ វេទនាយ សម្ប-
 យុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ច
 ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ
 ហេតុប្បច្ចយា ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ច ន ទុក្ខាយ
 វេទនាយ សម្បយុត្តោ ច ន អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ
 សម្បយុត្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន ទុ-
 ក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន ទុក្ខាយ វេទ-
 នាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា សត្ត ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ដែលមិនមែនសម្បយុត្តដោយអទុក្ខមសុខវេទនា
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនសម្បយុត្តដោយសុខវេទនា ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ដែលមិនមែនសម្បយុត្តដោយសុខវេទ-
 នាក្តី មិនមែនសម្បយុត្តដោយអទុក្ខមសុខវេទនាក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌
 ដែលមិនមែនសម្បយុត្តដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បច្ច័យ ធម៌ ដែលមិនមែនសម្បយុត្តដោយទុក្ខវេទនាក្តី មិនមែន
 សម្បយុត្តដោយអទុក្ខមសុខវេទនាក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែន
 សម្បយុត្តដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌
 ដែលមិនមែនសម្បយុត្តដោយសុខវេទនាក្តី មិនមែនសម្បយុត្តដោយទុក្ខ-
 វេទនាក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនសម្បយុត្តដោយសុខវេទនា
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ដែលមិនមែនសម្បយុត្តដោយ
 សុខវេទនាក្តី មិនមែនសម្បយុត្តដោយទុក្ខវេទនាក្តី មិនមែនសម្បយុត្ត
 ដោយអទុក្ខមសុខវេទនាក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនសម្បយុត្ត
 ដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលមិន
 មែនសម្បយុត្តដោយទុក្ខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនសម្ប-
 យុត្តដោយទុក្ខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

បច្ចនីយក្កិកប្បដ្ឋានំ

ន អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
ន អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្ប-
ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា សត្ត ។

នវិបាកក្កិកំ

[១៥] ន វិចាកំ ធម្មំ បដិច្ច ន វិចាកោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន វិចាកធម្មធម្មំ បដិច្ច
ន វិចាកធម្មធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន
នេវិចាកនវិចាកធម្មធម្មំ បដិច្ច ន នេវិចាកនវិចា-
កធម្មធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

នឧបាទិន្តុបាទានិយក្កិកំ

[១៦] ន ឧបាទិន្តុបាទានិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន ឧ-
បាទិន្តុបាទានិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
ន អនុបាទិន្តុបាទានិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនុបាទិន្តុបា-
ទានិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន អ-
នុបាទិន្តុអនុបាទានិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនុបាទិន្តុអនុ-
បាទានិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

បច្ចនីយត្តិកប្បដ្ឋាន

ធម៌ ដែលមិនមែនសម្បយុត្តដោយអទុក្ខមសុខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌
ដែលមិនមែនសម្បយុត្តដោយអទុក្ខមសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ។

នវិបាកត្តិកៈ

[១៥] ធម៌ មិនមែនជាវិបាក អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
វិបាក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។ ធម៌ មិនមែនមានវិបាកជា
ប្រក្រតី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតី ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាវិបាកទាំងមិនមែនមាន
វិបាកជាប្រក្រតី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាវិបាកទាំងមិន
មែនមានវិបាកជាប្រក្រតី ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។

នឧបាទិន្នបាទានិយត្តិកៈ

[១៦] ធម៌ មិនមែនជាឧបាទិន្នបាទានិយៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនជាឧបាទិន្នបាទានិយៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។
ធម៌ មិនមែនជាអនុបាទិន្នបាទានិយៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអនុ-
បាទិន្នបាទានិយៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។ ធម៌ មិនមែន
ជាអនុបាទិន្នអនុបាទានិយៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអនុបាទិន្នអនុ-
បាទានិយៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។

នសង្កិលិដ្ឋសង្កិលេសិកត្តិកំ

[១៧] ន សង្កិលិដ្ឋសង្កិលេសិកំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន សង្កិលិដ្ឋសង្កិលេសិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា ។ ន អសង្កិលិដ្ឋសង្កិលេសិកំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន អសង្កិលិដ្ឋសង្កិលេសិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា ។ ន អសង្កិលិដ្ឋអសង្កិលេសិកំ ធម្មំ ប-
 ដិច្ច ន អសង្កិលិដ្ឋអសង្កិលេសិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ។

នវិតក្កត្តិកំ

[១៨] ន សវិតក្កសវិចារំ ធម្មំ បដិច្ច ន សវិ-
 តក្កសវិចារោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
 ន អវិតក្កវិចារមត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អវិតក្កវិចារមត្តោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន អវិតក្កអវិចារំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន អវិតក្កអវិចារោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

នសង្កិលិដ្ឋសង្កិលេសិកត្តិកៈ

[១៧] ធម៌ ដែលមិនមែនសៅហ្មងតែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនសៅហ្មងតែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើប កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ ដែលមិនមែនជាមិនសៅហ្មង តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនជាមិនសៅហ្មង តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ ដែលមិនមែនជាមិនសៅហ្មងទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនជាមិនសៅហ្មងទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

នវិតក្កត្តិកៈ

[១៨] ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈទាំងប្រព្រឹត្ត ទៅជាមួយនឹងវិចារៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង វិតក្កៈទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈមានត្រឹមតែវិចារៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈមានត្រឹមតែវិចារៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ ហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈទាំងមិនមានវិចារៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈទាំងមិនមានវិចារៈ ទើបកើត ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

បច្ចនីយត្តិកប្បដ្ឋានំ

នបីតិក្កិកំ

[១៩] ន បីតិសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច ន បីតិសហគ-
តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន សុខសហគតំ
ធម្មំ បដិច្ច . . . ន ឧបេក្ខាសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នទស្សនត្តិកំ

[២០] ន ទស្សនេន បហាតព្វំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
ន ការឆាយ បហាតព្វំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន នេវទស្ស-
នេន ន ការឆាយ បហាតព្វំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកត្តិកំ

[២១] ន ទស្សនេន បហាតព្វហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច
. . . ន ការឆាយ បហាតព្វហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
ន នេវ ទស្សនេន ន ការឆាយ បហាតព្វហេតុកំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ។

នអាចយកាមិក្កិកំ

[២២] ន អាចយកាមី ធម្មំ បដិច្ច . . . ន អបច-
យកាមី ធម្មំ បដិច្ច . . . ន នេវាចយកាមិជាបចយ-
កាមី ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

បច្ចនីយត្តិកប្បដ្ឋាន

នបីតិត្តិកៈ

[១៩] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយបីតិ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
ប្រកបដោយបីតិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនប្រកបដោយសុខ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយ
ឧបេក្ខា . . . ។

នទស្សនត្តិកៈ

[២០] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ . . .
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនត្រូវលះដោយភាវនា . . . អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ និងមិនមែនត្រូវលះដោយ
ភាវនា . . . ។

នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកត្តិកៈ

[២១] អាស្រ័យ នូវធម៌ មានហេតុដែលមិនមែនត្រូវលះដោយ
ទស្សនៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មានហេតុដែលមិនមែនត្រូវលះដោយ
ភាវនា . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មានហេតុដែលមិនមែនជាមិនមែនត្រូវ
លះដោយទស្សនៈ និងមិនមែនត្រូវលះដោយភាវនា . . . ។

នអាចយគាមិត្តិកៈ

[២២] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនដល់នូវការសន្សឹកពូនឡើង
. . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនដល់នូវការសន្សឹកពូនឡើង . . .
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនដល់នូវការសន្សឹកពូនឡើងនិងមិន
មែនជាមិនដល់នូវការសន្សឹកពូនឡើង . . . ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

នសេក្ខត្តិកំ

[២៣] ន សេក្ខំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន អសេក្ខំ
ធម្មំ បដិច្ច . . . ន នេវសេក្ខានាសេក្ខំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នបរិត្តត្តិកំ

[២៤] ន បរិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច . . . នមហក្កតំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ន អប្បមាលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នបរិត្តារម្មណត្តិកំ

[២៥] នបរិត្តារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន ម-
ហក្កតារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន អប្បមាលារម្មណំ
ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នហីនត្តិកំ

[២៦] ន ហីនំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន មជ្ឈិមំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ន បណ្ឌិតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នមិច្ឆត្តិកំ

[២៧] ន មិច្ឆតនិយតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សម្មត្ត-
និយតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន អនិយតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

នសេក្ខត្តិកៈ

[២៣] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសេក្ខៈ . . . អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាអសេក្ខៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជានេវ-
សេក្ខានាសេក្ខៈ . . . ។

នបរិត្តត្តិកៈ

[២៤] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានសភាពតូចត្រូវ . . .
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនដល់នូវសភាពធំ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនមានប្រមាណមិនបាន . . . ។

នបរិត្តារម្មណត្តិកៈ

[២៥] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានអារម្មណ៍តូចត្រូវ . . .
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានអារម្មណ៍ដល់នូវសភាពធំ . . . អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនមានអារម្មណ៍ប្រមាណមិនបាន . . . ។

នហីនត្តិកៈ

[២៦] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនថោកទាប . . . អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាកណ្តាល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនឧត្តម . . . ។

នមិច្ឆត្តិកៈ

[២៧] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានសភាពខុសនឹងទៀង . . .
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានសភាពត្រូវនឹងទៀង . . . អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មិនមែនជាមិនទៀង . . . ។

បច្ចនីយត្តិកប្បដ្ឋានំ

នមគ្គារម្មណត្តិកំ

[២៨] ន មគ្គារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន មគ្គហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន មគ្គាធិបតី ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នឧប្បន្នត្តិកំ

[២៩] ន អនុប្បន្នំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនុប្បន្នោ ធម្មោ ឧប្បន្នតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អនុប្បន្នំ ធម្មំ បដិច្ច ន ឧប្បាទី ធម្មោ ឧប្បន្នតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អនុប្បន្នំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនុប្បន្នោ ច ន ឧប្បាទី ច ធម្មោ ឧប្បន្នតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន ឧប្បាទី ធម្មំ បដិច្ច ន ឧប្បាទី ធម្មោ ឧប្បន្នតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ឧប្បាទី ធម្មំ បដិច្ច ន អនុប្បន្នោ ធម្មោ ឧប្បន្នតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ឧប្បាទី ធម្មំ បដិច្ច ន អនុប្បន្នោ ច ន ឧប្បាទី ច ធម្មោ ឧប្បន្នតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន អនុប្បន្នញ្ច ន ឧប្បាទិញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អនុប្បន្នោ ធម្មោ ឧប្បន្នតិ ហេតុប្បច្ចយា

បច្ចនីយត្តិកប្បដ្ឋាន

នមគ្គារម្មណត្តិកៈ

[២៨] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានមគ្គជាអារម្មណ៍ . . .
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានមគ្គជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនមានមគ្គជាអធិបតិ . . . ។

នឧប្បន្នត្តិកៈ

[២៩] ធម៌ មិនមែនជាមិនទាន់កើតឡើងហើយ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាមិនទាន់កើតឡើងហើយ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
តុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនកើតឡើង អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនទាន់
កើតឡើងហើយ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិន
ទាន់កើតឡើងហើយក្តី មិនមែនកើតឡើងក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
ជាមិនទាន់កើតឡើងហើយ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌
មិនមែនកើតឡើង អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនកើតឡើង ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនទាន់កើតឡើងហើយ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនកើតឡើង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិន
មែនជាមិនទាន់កើតឡើងហើយក្តី មិនមែនកើតឡើងក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនកើតឡើង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជា
មិនទាន់កើតឡើងហើយ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនទាន់កើតឡើង
ហើយផង មិនមែនកើតឡើងផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

ន អនុប្បន្នញ្ច ន ឧប្បាទិញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន ឧប្បាទិ
ធម្មោ ឧប្បន្នតិ ហេតុប្បច្ចយោ ន អនុប្បន្នញ្ច ន ឧប្បា-
ទិញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អនុប្បន្នោ ច ន ឧប្បាទិ ច ធម្មា
ឧប្បន្នតិ ហេតុប្បច្ចយោ ។

នអតីតត្តិកំ

[៣០] ន អតីតំ ធម្មំ បដិច្ច ន អតីតោ ធម្មោ
ឧប្បន្នតិ ហេតុប្បច្ចយោ ។

[៣១] ន អតីតោ ធម្មោ ន អតីតស្ស ធម្មស្ស
ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ន អតីតោ ធម្មោ ន អនា-
កតស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ន អតីតោ
ធម្មោ ន អតីតស្ស ច ន អនាកតស្ស ច ធម្មស្ស ហេ-
តុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ន អនាកតោ ធម្មោ ន អនា-
កតស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ន អនាក-
តោ ធម្មោ ន អតីតស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ ន អនាកតោ ធម្មោ ន អតីតស្ស ច ន អនាក-
តស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ន អតី-
តោ ច ន អនាកតោ ច ធម្មា ន អតីតស្ស ធម្មស្ស ហេ-
តុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ន អតីតោ ច ន អនាកតោ ច
ធម្មា ន អនាកតស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនកើតឡើង អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនទាន់កើត
ឡើងហើយផង មិនមែនកើតឡើងផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
ច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនទាន់កើតឡើងហើយក្តី មិនមែនកើតឡើងក្តី
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនទាន់កើតឡើងហើយផង មិនមែនកើត
ឡើងផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

នអតីតត្តិកៈ

[៣០] ធម៌ មិនមែនជាអតីត អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
អតីត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៣១] ធម៌ មិនមែនជាអតីត ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជា
អតីត ដោយហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអតីត ជាបច្ច័យ នៃធម៌
មិនមែនជាអនាគត ដោយហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអតីត ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ មិនមែនជាអតីតផង មិនមែនជាអនាគតផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។
ធម៌ មិនមែនជាអនាគត ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាអនាគត ដោយ
ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអនាគត ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជា
អតីត ដោយហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអនាគត ជាបច្ច័យ នៃធម៌
មិនមែនជាអតីតផង មិនមែនជាអនាគតផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌
មិនមែនជាអតីតផង មិនមែនជាអនាគតផង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែន
ជាអតីត ដោយហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអតីតផង មិនមែនជាអ-
នាគតផង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាអនាគត ដោយហេតុប្បច្ច័យ

បច្ចុនីយត្តិកយុដ្ឋានំ

ន អតីតោ ច ន អនាគតោ ច ធម្មា ន អតីតស្ស ច
ន អនាគតស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

នអតីតារម្មណត្តិកំ

[៣២] ន អតីតារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន អនា-
គតារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន បច្ចុប្បន្តារម្មណំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ។

នអជ្ឈត្តិកំ

[៣៣] ន អជ្ឈត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អជ្ឈត្តោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន ពហិទ្ធា ធម្មំ
បដិច្ច ន ពហិទ្ធា ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

នអជ្ឈត្តារម្មណត្តិកំ

[៣៤] ន អជ្ឈត្តារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច ន អជ្ឈត្តា-
រម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អជ្ឈត្តា-
រម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច ន ពហិទ្ធារម្មណោ ធម្មោ ឧប្ប-
ជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន ពហិទ្ធារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច
ន ពហិទ្ធារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា

បច្ចនីយត្តិកប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាអតីតផង មិនមែនជាអនាគតផង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាអតីតផង មិនមែនជាអនាគតផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

នអតីតារម្មណត្តិកៈ

[៣២] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានអារម្មណ៍ជាអតីត . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានអារម្មណ៍ជាអនាគត . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានអារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្ន . . . ។

នអជ្ឈត្តិកៈ

[៣៣] ធម៌ មិនមែនជាខាងក្នុង អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាខាងក្នុង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាខាងក្រៅ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

នអជ្ឈត្តារម្មណត្តិកៈ

[៣៤] ធម៌ មិនមែនមានអារម្មណ៍ជាខាងក្នុង អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានអារម្មណ៍ជាខាងក្នុង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនមានអារម្មណ៍ជាខាងក្រៅ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានអារម្មណ៍ជាខាងក្នុង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនមានអារម្មណ៍ជាខាងក្រៅ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានអារម្មណ៍ជាខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

ន ពហិទ្ធារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច ន អដ្ឋត្តារម្មណោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

ន ស និទ ស្សន ត្តិ កំ

[៣៥] ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច
ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
ច្ចយា ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនិ-
ទស្សនសប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្សន-
អប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន សនិ-
ទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិ-
យោ ច ន អនិទស្សនអប្បដិយោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនមានអារម្មណ៍ជាខាងក្នុង អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមាន
អារម្មណ៍ជាខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ។

នសនិទស្សនត្តិកៈ

[៣៥] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញតែប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញតែប្រកប
ដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិនមែន
ជាមិនមែនការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនប្រកបដោយការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញទាំងមិនមានការ
ប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញតែប្រកប
ដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិន
មែនប្រកបដោយការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី មិនមែនជាមិន
មានការឃើញទាំងមិនមានការប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនប្រកបដោយការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង

បច្ចុនីយត្តិកប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បច្ចយា ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន អនិទស្សនសប្បដិយោ ច ន អនិទស្សនអប្បដិ-
 យោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន សនិ-
 ទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិ-
 យោ ច ន អនិទស្សនសប្បដិយោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ។

[៣៦] ន អនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន
 អនិទស្សនសប្បដិយោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ន អនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សន-
 សប្បដិយោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អនិទ-
 ស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្សនអប្បដិយោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អនិទស្សនសប្ប-
 ដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ច ន អនិ-
 ទស្សនអប្បដិយោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា

បច្ចនីយត្តិកប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ក្តី មិនមែនជាមិនមានការឃើញទាំងមិនមានការប៉ះពាល់ក្តី
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញទាំងប្រកបដោយការ
 ប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនប្រកប
 ដោយការឃើញទាំងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី មិនមែនជាមិនមានការ
 ឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកប
 ដោយការឃើញទាំងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋាយ ។

[៣៦] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះ-
 ពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនប្រកប
 ដោយការឃើញទាំងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 ជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញទាំងមិនមានការប៉ះពាល់
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះ-
 ពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយ
 ការឃើញទាំងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី មិនមែនជាមិនមានការឃើញ
 ទាំងមិនមានការប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានការ
 ឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

ន អនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្សន-
សប្បដិយោ ច ន អនិទស្សនអប្បដិយោ ច ធម្មា
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ
បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ច ន អនិទស្សន-
អប្បដិយោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៣៧] ន អនិទស្សនអប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន អ-
និទស្សនអប្បដិយោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
ន អនិទស្សនអប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សន-
សប្បដិយោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អនិ-
ទស្សនអប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្សនសប្បដិ-
យោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ។

[៣៨] ន សនិទស្សនសប្បដិយញ្ច ន អនិទស្ស-
នអប្បដិយញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិយោ
ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី មិនមែនជាមិនមានការឃើញទាំងមិនមានការប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញទាំងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី មិនមែនជាមិនមានការឃើញទាំងមិនមានការប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៣៧] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញទាំងមិនមានការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញទាំងមិនមានការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញទាំងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញទាំងមិនមានការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញទាំងមិនមានការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ។

[៣៨] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញទាំងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញទាំងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង មិនមែនជាមិនមានការឃើញទាំងមិនមានការប៉ះពាល់ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ។

បច្ចនីយត្តិកប្បដ្ឋានំ

[៣៧] ន សនិទស្សនសប្បដិយញ្ច ន អនិទស្ស-
នសប្បដិយញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិយោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ។

[៤០] ហេតុយា តីស អវិកតេ តីស ។
យថា កុសលត្តិកេ សហជាតវារម្បិ បច្ចយ-
វារម្បិ និស្សយវារម្បិ សំសដ្ឋវារម្បិ សម្បយុត្ត-
វារម្បិ បញ្ញាវារម្បិ កណ៌ិតំ ឯវំ កណោតព្វំ ។

បច្ចនីយកប្បដ្ឋានំ និដ្ឋិតំ ។

បច្ចនីយត្តិកប្បដ្ឋាន

[៣៧] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញទាំងប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញទាំងប្រ-
កបដោយការប៉ះពាល់ផង មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ។

[៤០] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣០ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៣០ ។

សហជាតវារៈក្តី បច្ចយវារៈក្តី និស្សយវារៈក្តី សំសដ្ឋវារៈក្តី
សម្បយុត្តវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី ដែលយើងរាប់ហើយ ក្នុង
កុសលត្តិកៈ យ៉ាងណា បណ្ឌិត គប្បីរាប់ យ៉ាងនោះចុះ ។
ចប់ បច្ចនីយត្តិកប្បដ្ឋាន ។

បច្ចុនីយទុក្ខប្បដ្ឋានំ

នហោតុទុកំ

[៤១] ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហោតុ ធម្មា
ឧប្បជ្ជតិ ហោតុប្បច្ចយា នហោតុំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច
តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញា រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ បដិច្ច
. . . បដិសន្ធិក្ខណោ . . . យាវ មហាក្ខតា ។
ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន នហោតុ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ
ហោតុប្បច្ចយា ន ហោតុ ខន្ធធ បដិច្ច . . . ហោតុ-
ប្បដិសន្ធិ ។ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហោតុ ច ន
ន ហោតុ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហោតុប្បច្ចយា ។ ន
នហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន នហោតុ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ
ហោតុប្បច្ចយា ន នហោតុំ ធម្មំ ន ហោតុ ធម្មា
ឧប្បជ្ជតិ ហោតុប្បច្ចយា ន នហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហោតុ
ច ន នហោតុ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហោតុប្បច្ចយា ។

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋាន

នហោតុទុកៈ

[២១] ធម៌ មិនមែនជាហោតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
 ហោតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហោតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុជ្ជានរូប
 ក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ មិនមែនជាហោតុ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុង
 ខណៈនៃបដិសន្ធិ . . . ដរាបដល់ពួកមហាកូត ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែន
 ជាហោតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហោតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហោ-
 តុប្បច្ច័យ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ មិនមែនជាហោតុ . . . ហោតុប្បដិសន្ធិ ។
 ធម៌ មិនមែនជាហោតុក្តី មិនមែនជាមិនមែនជាហោតុក្តី អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនជាហោតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហោតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិន
 មែនជាមិនមែនជាហោតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហោតុ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហោតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាហោតុ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហោតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហោតុប្បច្ច័យ
 ធម៌ មិនមែនជាហោតុក្តី មិនមែនជាមិនមែនជាហោតុក្តី អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហោតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហោតុប្បច្ច័យ ។

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋានំ

ន ហេតុញ្ច ន នហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ហេតុញ្ច ន នហេតុញ្ច
 ធម្មំ បដិច្ច ន នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ន ហេតុញ្ច ន នហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ច
 ន នហេតុ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៤២] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ អវិកតេ
 នវ ។

សហជាតវារម្បិ សម្បយុត្តវារម្បិ បដិច្ចវាសទិសំ
 ឯវំ វិត្តារេតព្វំ ។

[៤៣] ន នហេតុ ធម្មោ ន នហេតុស្ស ធម្មស្ស
 ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ន នហេតុ ធម្មោ ន ហេ-
 តុស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ន នហេតុ
 ធម្មោ ន ហេតុស្ស ច ន នហេតុស្ស ច ធម្មស្ស
 ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៤៤] ន ហេតុ ធម្មោ ន ហេតុស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ន ហេតុ ធម្មោ ន ន-
 ហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុផង មិនមែន
ជាមិនមែនជាហេតុផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិន
មែនជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុផង មិន
មែនជាមិនមែនជាហេតុផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌
មិនមែនជាហេតុក្តី មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនជាហេតុផង មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុផង ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៤២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី

ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះផងចុះ ។

[៤៣] ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិន
មែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ ដោយហេតុប្បច្ច័យ
ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុផង
មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[៤៤] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិន
មែនជាហេតុ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ជា
បច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

ន ហេតុ ធម្មា ន ហេតុស្ស ច ន នហេតុស្ស ច
 ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ន នហេតុ
 ធម្មា ន នហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ន នហេតុ ធម្មា ន ហេតុស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ន នហេតុ ធម្មា ន-
 ហេតុស្ស ច ន នហេតុស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណា-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នហេតុ ច ន នហេតុ ច
 ធម្មា ន ហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ន ហេតុ ច ន នហេតុ ច ធម្មា ន នហេតុស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ន ហេតុ ច
 ន នហេតុ ច ធម្មា ន ហេតុស្ស ច ន នហេតុស្ស
 ច ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៤៥] ហេតុយា តីណិ អារម្មណោ នវ អវិ-

តតេ នវ ។

យថា កុសលត្តិកេ បញ្ញារាវំ

ឯវំ វិត្តារេតព្វំ ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុផង មិនមែន
 ជាមិនមែនជាហេតុផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិន
 មែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ ដោយ
 អារម្មណប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 មិនមែនជាហេតុ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ
 ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុផង មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុផង
 ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុក្តី មិនមែនជាមិនមែន
 ជាហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ
 ធម៌ មិនមែនជាហេតុក្តី មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជា
 ហេតុក្តី មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជា
 ហេតុផង មិនមែនជាហេតុផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។

[២៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៤ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

បញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្តិកៈ យ៉ាងណា
 បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

បច្ចនីយទុកយុដ្ឋានំ

នសហេតុកំទុកំ

[៤៦] ន សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន សហេតុ-
 កោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា វិចិត្តិក្ខាសហ-
 កតំ ឧទ្ធច្ចសហកតំ មោហំ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបំ វជំ មហាក្ខតំ បដិច្ច តយោ មហាក្ខតា ទ្វេ
 មហាក្ខតេ បដិច្ច ទ្វេ មហាក្ខតា មហាក្ខតេ បដិច្ច
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ ន សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា វិចិត្តិ-
 ក្ខាសហកតំ ឧទ្ធច្ចសហកតំ មោហំ បដិច្ច សម្ប-
 យុត្តកា ខន្ធា បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ បដិច្ច សហេ-
 តុកា ខន្ធា ។ ន សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន សហេ-
 តុកោ ច ន អហេតុកោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ
 ហេតុប្បច្ចយា ។ ន អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។
 ន សហេតុកញ្ច ន អហេតុកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 ន សហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ន សហេតុកញ្ច ន អហេតុកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 ន អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋាន

នសហេតុកិទុកៈ

[៤៦] ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
តុប្បដ្ឋយ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវមោហៈ ដែលប្រកបដោយ
វិចិកិច្ចា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ មហាកូត ៣ អាស្រ័យ នូវមហាកូត ១
មហាកូត ២ អាស្រ័យ នូវមហាកូត ២ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ
នូវពួកមហាកូត ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ
គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវមោហៈ ដែលប្រកបដោយវិចិកិច្ចា
ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ពួកសហេតុកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ក្នុងខណៈនៃ
បដិសន្ធិ ។ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក្តី មិនមែនជាមិន
មានហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានហេតុ
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
តុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង មិនមែនជា
មិនមានហេតុផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជា
មិនមានហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ
ផង មិនមែនជាមិនមានហេតុផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

ន សហេតុកញ្ច ន អហេតុកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន-
សហេតុកោ ច ន អហេតុកោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ
ហេតុប្បច្ចយា ។

[៤៧] ហេតុយា នវ អារម្មណោ ន អវិភតេ នវ ។
សហជាតវារម្មិ សម្បយុត្តវារម្មិ បដិច្ច-
វារសទិសំ ឯវំ វិត្តារេតព្វំ ។

[៤៨] ន សហេតុកោ ធម្មោ ន សហេតុកស្ស
ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ន សហេតុកោ
ធម្មោ ន អហេតុកស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ន សហេតុកោ ធម្មោ ន សហេតុកស្ស
ច ន អហេតុកស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ ន អហេតុកោ ធម្មោ ន អហេតុកស្ស
ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ។

[៤៩] ន សហេតុកោ ធម្មោ ន សហេតុកស្ស
ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៥០] ហេតុយា ន អារម្មណោ នវ អវិភតេ នវ ។
យថា កុសលត្តិកេ បញ្ញាវាវំ
ឯវំ វិត្តារេតព្វំ ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក្តី មិនមែនជាមិនមានហេតុក្តី
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង មិនមែនជា
មិនមានហេតុផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៤៧] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៦ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ច-
វារៈដែរ បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះផងចុះ ។

[៤៨] ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ជាបដ្ឋយ នៃធម៌
មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែន
ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ជាបដ្ឋយ នៃធម៌ មិនមែនជាមិនមានហេតុ
ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ជាបដ្ឋយ
នៃធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង មិនមែនជាមិនមានហេតុ
ផង ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានហេតុ ជាបដ្ឋយ
នៃធម៌ មិនមែនជាមិនមានហេតុ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

[៤៩] ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ជាបដ្ឋយ នៃ
ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ដោយអារម្មណប្បដ្ឋយ ។

[៥០] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ។

បញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្តិកៈ យ៉ាងណា
បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

បច្ចនីយទុកយុដ្ឋានំ

នហោតុសម្បយុត្តទុកំ

[៥១] ន ហោតុសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហោតុ-
សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហោតុប្បច្ចយា ន ហោតុ-
សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហោតុវិប្បយុត្តោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហោតុប្បច្ចយា ន ហោតុសម្បយុត្តំ ធម្មំ
បដិច្ច ន ហោតុសម្បយុត្តោ ច ន ហោតុវិប្បយុត្តោ ច
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហោតុប្បច្ចយា ។ ន ហោតុវិប្បយុត្តំ
ធម្មំ បដិច្ច ន ហោតុវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហោ-
តុប្បច្ចយា ន ហោតុវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហោតុ-
សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហោតុប្បច្ចយា ន ហោ-
តុវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហោតុសម្បយុត្តោ ច ន-
ហោតុវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហោតុប្បច្ចយា ។

[៥២] ហោតុយា នវ អារម្មណោ ន អវិភតេ នវ ។
សហជាតវាបេមិ បញ្ញាវាបេមិ សព្វត្ថ វិត្តាវេតព្វំ ។

នហោតុសហោតុកទុកំ

[៥៣] ន ហោតុញ្ជេវ ន អហោតុកញ្ជោ ធម្មំ
បដិច្ច ន ហោតុចេវ ន អហោតុកោ ច ធម្មោ

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋាន

នហោតុសម្បយុត្តិទុកៈ

[៥១] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 មែនប្រកបដោយហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែន
 ប្រាសចាកហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយហេតុ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយហេតុក្តី មិន
 មែនប្រាសចាកហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយហេតុ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌មិនមែនប្រាសចាកហេតុ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រាសចាកហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 ប្រាសចាកហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែន
 ប្រកបដោយហេតុក្តី មិនមែនប្រាសចាកហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 មែនប្រាសចាកហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៥២] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៦ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ។

ក្នុងសហជាតវារៈក្តី ក្នុងបញ្ញាវារៈក្តី បណ្ឌិត
 គប្បីឲ្យពិស្តារ គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ចុះ ។

នហោតុសហោតុកិទុកៈ

[៥៣] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុ

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ហេតុញ្ចេវ ន អហេតុកញ្ច
 ធម្មំ បដិច្ច ន អហេតុកោ ចេវ ន នហេតុ ច ធម្មា ឧប្ប-
 ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ហេតុញ្ចេវ ន អហេតុកញ្ច ធម្មំ
 បដិច្ច ន ហេតុ ចេវ ន អហេតុកោ ច ន អហេតុកោ
 ចេវ ន នហេតុ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។
 ន អហេតុកញ្ចេវ ន នហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អហេតុ-
 កោចេវ ន នហេតុ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ន អហេតុកញ្ចេវ ន នហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ
 ចេវ ន អហេតុកោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ន អហេតុកញ្ចេវ ន នហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ-
 ចេវ ន អហេតុកោ ច ន អហេតុកោ ចេវ ន នហេតុ ច
 ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន ហេតុញ្ចេវ ន អ-
 ហេតុកញ្ច ន អហេតុកញ្ចេវ ន នហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 ន ហេតុ ចេវ ន អហេតុកោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា តីណិ ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានហេតុ ទាំង
 មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំង
 មិនមែនជាមិនមែនហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិន
 មែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនហេតុក្តី មិនមែនជាមិនមានហេតុ
 ទាំងមិនមែនជាមិនមានជាហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ
 ទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។
 ធម៌ មិនមែនជាមិនមានហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនជា
 មិនមានហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានហេតុ ទាំងមិន
 មែនជាមិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិន
 មែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុក្តី មិនមែនជាមិនមែនហេតុ
 ទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិន
 មានហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បដ្ឋាយ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុផង
 មិនមែនជាមិនមានហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនជាហេតុផង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋានំ

[៥៤] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ អវិគតេ នវ ។
សហជាតវារេមិ បញ្ញាវារេមិ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

នហោតុហោតុសម្បយុត្តទុកំ

[៥៥] ន ហេតុញោវ ន ហេតុវិប្បយុត្តញោ ធម្មំ
បដិច្ច ន ហេតុចេវ ន ហេតុវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្ប-
ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ហេតុញោវ ន ហេតុវិប្បយុត្តញោ
ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុវិប្បយុត្តោ ចេវ ន នហោតុ ច
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ហេតុញោវ ន ហេតុ-
វិប្បយុត្តញោ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុចេវ ន ហេតុវិប្ប-
យុត្តោច ន ហេតុវិប្បយុត្តោ ចេវ ន នហោតុ ច ធម្មោ
ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន ហេតុវិប្បយុត្តញោវ ន
នហោតុញោ ធម្មំ បដិច្ច នហោតុវិប្បយុត្តោ ចេវ ន
នហោតុ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ហេតុ-
វិប្បយុត្តញោវ នហោតុញោ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ចេវ
ន ហេតុវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋាន

[៥៤] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋាយ មាន
វារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ។

ក្នុងសហជាតវារៈក្តី ក្នុងបញ្ញាវារៈក្តី មាន
សេចក្តីពិស្តារ គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

នហេតុហេតុសម្បយុត្តិទុកៈ

[៥៥] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនប្រាសចាកហេតុ
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនប្រាសចាកហេតុ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនប្រាសចាកហេតុ
ទាំងមិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ
ទាំងមិនមែនប្រាសចាកហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌
មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនប្រាសចាកហេតុក្តី មិនមែនប្រាសចាក
ហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនជាហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
ជាហេតុ ទាំងមិនមែនប្រាសចាកហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
ដ្ឋាយ ។ ធម៌ មិនមែនប្រាសចាកហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនជា
ហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំង
មិនមែនប្រាសចាកហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រាសចាកហេតុ
ទាំងមិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ

ន ហេតុវិប្បយុត្តញ្ចេវ ន នហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន-
ហេតុ ចេវ ន ហេតុវិប្បយុត្តោ ច ន ហេតុវិប្បយុត្តោ ចេវ
ន នហេតុ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៥៦] ហេតុយា នវ អវិតតេ នវ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

នហោតុនសហោតុកកំ

[៥៧] នហេតុំ ន សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
ហេតុ ន សហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ច-
យា ឯកំ មហាក្ខតំ បដិច្ច តយោ មហាក្ខតា ។
នហេតុំ ន សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ន អហេតុ-
កោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា បដិសន្ធិក្ខណោ
វត្ថុំ បដិច្ច ន ហេតុ ន សហេតុកោ ខន្ធា ។ ន ហេតុំ
ន សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ន សហេតុកោ
ច នហេតុ ន អហេតុកោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេ-
តុប្បច្ចយា ។ ន ហេតុំ ន អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច
នហេតុ ន អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនប្រាសចាកហេតុក្តី មិនមែនប្រាស
ចាកហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនជាហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនប្រាសចាកហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៥៦] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៩ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់ប្បដ្ឋយទាំងអស់ ។

នហោតុនសហោតុកិទុកៈ

[៥៧] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
នឹងហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅ
ជាមួយនឹងហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ មហាកូត ៣
អាស្រ័យ នូវមហាកូត ១ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនជា
មិនមានហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនប្រព្រឹត្ត
ទៅជាមួយនឹងហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពួកខន្ធ
មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ អាស្រ័យ នូវ
វត្ថុ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែន
ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក្តី មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមាន
ហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជា
មួយនឹងហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមែន
ជាហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
ហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋានំ

ន ហេតុំ ន អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ ន សហេ-
 តុកោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ហេតុំ
 ន អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ ន សហេតុកោ
 ច ន ហេតុ ន អហេតុកោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ
 ហេតុប្បច្ចយា ។ នហេតុំ ន សហេតុកញ្ច ន ហេតុំ
 ន អហេតុកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ន សហេតុកោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ហេតុំ ន សហេតុ-
 កញ្ច ន ហេតុំ ន អហេតុកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ
 ន អហេតុកោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន
 ហេតុំ ន សហេតុកញ្ច ន ហេតុំ ន អហេតុកញ្ច ធម្មំ
 បដិច្ច ន ហេតុ ន សហេតុកោ ច ន ហេតុ ន អហេតុ-
 កោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៥៨] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ អវិភតេ នវ ។

សហជាតវារម្មិ សម្បយុត្តវារម្មិ

បដិច្ចវាសទិសំ ។

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ នឹងហេតុក្តី មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅ ជាមួយនឹងហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែន ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមាន ហេតុផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំង មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែន ជាមិនមានហេតុផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែន ជាហេតុ ទាំងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក្តី មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិន មែនជាមិនមានហេតុផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៥៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន វារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈ
ក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

[៥៩] នហេតុ ន សហេតុកោ ធម្មោ នហេតុស្ស ន សហេតុកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ នហេតុ ន សហេតុកោ ធម្មោ នហេតុស្ស ន អហេតុកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ។ នហេតុ ន អហេតុកោ ធម្មោ នហេតុស្ស ន អហេតុកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ នហេតុ ន អហេតុកោ ធម្មោ នហេតុស្ស ន សហេតុកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ។

[៦០] អារម្មណោ ចត្តារិ អវិភតេ ចត្តារិ ។

បញ្ញាវារម្យិ ឯវំ វិត្តារេតព្វំ ។

នសប្បច្ចយទុកំ

[៦១] ន អប្បច្ចយំ ធម្មំ បដិច្ច ន អប្បច្ចយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៦២] ហេតុយា ឯកំ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

[៥៧] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
នឹងហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនប្រព្រឹត្ត
ទៅជាមួយនឹងហេតុ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ
ទាំងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែន
ជាហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុ ជា
បច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុ ដោយ
អារម្មណប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុ
ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
ហេតុ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

[៦០] ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៤ ។

បញ្ហាវារៈ បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនេះផងចុះ ។

នសប្បច្ច័យទុកៈ

[៦១] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានបច្ច័យ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនជាមិនមានបច្ច័យ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៦២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ សេចក្តីពិស្តារ មានក្នុង
បច្ច័យទាំងអស់ ។

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋានំ

[៦៣] ន អប្បច្ចយោ ធម្មោ ន អប្បច្ចយស្ស
ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៦៤] ន សប្បច្ចយោ ធម្មោ ន អប្បច្ចយស្ស
ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៦៥] ហេតុយា ឯកំ អារម្មណោ ទ្វេ សព្វត្ត
វិត្តារោ ។

និសង្ខតិទុកំ

[៦៦] ន អសង្ខតំ ធម្មំ បដិច្ច ន អសង្ខតោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៦៧] ហេតុយា ឯកំ សប្បច្ចយទុកសទិសំ ។

និសនិទស្សនទុកំ

[៦៨] ន សនិទស្សនំ ធម្មំ បដិច្ច ន សនិ-
ទស្សនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន សនិ-
ទស្សនំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្សនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា ន សនិទស្សនំ ធម្មំ បដិច្ច ន សនិ-
ទស្សនោ ច ន អនិទស្សនោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ
ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋាន

[៦៣] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានបច្ច័យ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាមិនមានបច្ច័យ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[៦៤] ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបច្ច័យ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាមិនមានបច្ច័យ ដោយអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ ។

[៦៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ សេចក្តីពិស្តារ មានក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ ។

ន ស ង្ខ ត ទុ កៈ

[៦៦] ធម៌ ដែលមិនមែនបច្ច័យមិនប្រជុំតាក់តែង អាស្រ័យនូវធម៌ ដែលមិនមែនបច្ច័យមិនប្រជុំតាក់តែង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៦៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ដូចគ្នានឹងសប្បច្ច័យទុកៈ ។

ន ស និ ទ ស ្យ ន ទុ កៈ

[៦៨] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញក្តី មិនមែនជាមិនមានការឃើញក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

នសប្បដិយទុកំ

[៦៩] ន សប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន សប្បដិយោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយោ ន សប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន អប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយោ ន សប្ប-
 ដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន សប្បដិយោ ច ន សប្បដិយោ ច
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយោ ។

[៧០] ហេតុយា នវ អារម្មណោ ឯកំ ។

សហជាតវារម្មិ សម្បយុត្តវារម្មិ បដិច្ចវាសទិសំ ។

[៧១] ន សប្បដិយោ ធម្មោ ន សប្បដិយស្ស
 ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ន សប្បដិយោ ធម្មោ
 ន អប្បដិយស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ន សប្បដិយោ ធម្មោ ន សប្បដិយស្ស ច ន អប្បដិ-
 យស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៧២] ន សប្បដិយោ ធម្មោ ន សប្បដិ-
 យស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

នសប្បដិយទុក្ខៈ

[៦៧] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយ ការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិយ ធម៌ មិនមែនប្រកប ដោយការប៉ះពាល់ក្តី មិនមែនជាមិនមានការប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិយ ។

[៧០] ក្នុងហេតុប្បដិយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអារម្មណប្បដិយ មានវារៈ ១ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[៧១] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ជាបដិច្ច នៃ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ដោយហេតុប្បដិយ ធម៌ មិន មែនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ជាបដិច្ច នៃធម៌ មិនមែនជាមិនមានការ ប៉ះពាល់ ដោយហេតុប្បដិយ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ជាបដិច្ច នៃធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង មិនមែនជាមិន មានការប៉ះពាល់ផង ដោយហេតុប្បដិយ ។

[៧២] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ជាបដិច្ច នៃ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ដោយអារម្មណប្បដិយ ។

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋានំ

ន អប្បដិយោ ធម្មោ ន អប្បដិយស្ស ធម្មស្ស អា-
រម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៧៣] ហេតុយា តីណិ អារម្មណោ ទ្វេ អធិប-
តិយា ចត្តារិ អវិគតេ នវ ។

បញ្ញាការម្បិ វិត្ថាហេតព្វំ ។

នព្វបីទុកំ

[៧៤] ន រូបី ធម្មំ បដិច្ច ន រូបី ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា ន រូបី ធម្មំ បដិច្ច ន អរូបី ធម្មោ ឧប្ប-
ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន រូបី ធម្មំ បដិច្ច ន រូបី ច ន អ-
រូបី ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន អរូបី ធម្មំ
បដិច្ច ន អរូបី ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អរូបី
ធម្មំ បដិច្ច ន រូបី ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន
អរូបី ធម្មំ បដិច្ច ន រូបី ច ន អរូបី ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ
ហេតុប្បច្ចយា ។ ន រូបិញ្ច ន អរូបិញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន-
រូបី ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន រូបិញ្ច ន អរូបិញ្ច
ធម្មំ បដិច្ច ន រូបី ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការប៉ះពាល់ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាមិនមានការប៉ះពាល់ ដោយអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ ។

[៧៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។
បណ្ឌិត គប្បីញ៉ាំងបញ្ហាវារៈ ឲ្យពិស្តារផងចុះ ។

នរូបីទុកៈ

[៧៤] ធម៌ មិនមែនមានរូប អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានរូប ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានរូប អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានរូប ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនមានរូបក្តី មិនមែនជាមិនមានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានរូប ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានរូប អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានរូប ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនមានរូប អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានរូប ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនមានរូបក្តី មិនមែនជាមិនមានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានរូប ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនមានរូប អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានរូបផង មិនមែនជាមិនមានរូបផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនមានរូប អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានរូបផង មិនមែនជាមិនមានរូបផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

ន រូបិញ្ច ន អរូបិញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន រូបី ច ន អរូបី ច
ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៧៥] ហេតុយា នវ អារម្មណោ តីណិ អវិភតេ
នវ ។

សហជាតវារេបិ បញ្ញាវារេបិ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

នលោកិយទុកំ

[៧៦] ន លោកិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន លោកិយោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន លោកិយំ ធម្មំ បដិច្ច
ន លោកុត្តរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន លោ-
កិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន លោកិយោ ច ន លោកុត្តរោ
ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន លោកុត្តរំ ធម្មំ
បដិច្ច ន លោកុត្តរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
ន លោកិយញ្ច ន លោកុត្តរញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន លោ-
កុត្តរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនមានរូបក្តី មិនមែនជាមិនមានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនមានរូបផង មិនមែនជាមិនមានរូបផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៧៥] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ។
ក្នុងសហជាតវារៈក្តី ក្នុងបញ្ញាវារៈក្តី
សេចក្តីពិស្តារ មានក្នុងបដ្ឋយទាំងអស់ ។

នលោកិយទុកៈ

[៧៦] ធម៌ មិនមែនជាលោកិយ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
លោកិយ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាលោ-
កុត្តរៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាលោកិយ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាលោកិយក្តី មិនមែនជាលោកុត្តរៈក្តី អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាលោកិយ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
ដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមែនជាលោកុត្តរៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
លោកុត្តរៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមែនជា
លោកុត្តរៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាលោកិយផង មិនមែនជា
លោកុត្តរៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

បច្ចុនីយទុកប្បដ្ឋានំ

[៧៧] ហេតុយា បញ្ច អារម្មណោ ទ្វេ អវិភតេ
បញ្ច សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

នកេនចិវិញ្ញេយ្យទុកំ

[៧៨] ន កេនចិវិញ្ញេយ្យំ ធម្មំ បដិច្ច ន កេនចិ-
វិញ្ញេយ្យោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន កេនចិ
វិញ្ញេយ្យំ ធម្មំ បដិច្ច ន កេនចិវិញ្ញេយ្យោ ធម្មោ ឧប្ប-
ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន កេនចិវិញ្ញេយ្យំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
កេនចិវិញ្ញេយ្យោ ច ន កេនចិនវិញ្ញេយ្យោ ច ធម្មា
ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន កេនចិនវិញ្ញេយ្យំ ធម្មំ
បដិច្ច ន កេនចិនវិញ្ញេយ្យោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា តីណិ ។ ន កេនចិវិញ្ញេយ្យញ្ច ន កេនចិ-
នវិញ្ញេយ្យញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន កេនចិវិញ្ញេយ្យោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។

បច្ចនីយទុកបុដ្ឋាន

[៧៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ សេចក្តីពិស្តារ មាន ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ ។

នកោនចិវិញ្ញេយ្យទុកៈ

[៧៨] ធម៌ ដែលមិនមែនគប្បីដឹង ដោយវិញ្ញាណណានីមួយ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនគប្បីដឹង ដោយវិញ្ញាណណានីមួយ ទើប កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ដែលមិនមែនគប្បីដឹង ដោយវិញ្ញាណ ណានីមួយ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនគប្បីដឹង ដោយវិញ្ញាណ ណានីមួយ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ដែលមិនមែនគប្បីដឹង ដោយវិញ្ញាណណានីមួយក្តី មិនមែនជាមិនមែនគប្បីដឹង ដោយវិញ្ញាណ ណានីមួយក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនគប្បីដឹង ដោយវិញ្ញាណ ណានីមួយ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលមិនមែន ជាមិនមែនគប្បីដឹង ដោយវិញ្ញាណណានីមួយ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែល មិនមែនជាមិនមែនគប្បីដឹង ដោយវិញ្ញាណណានីមួយ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ ដែលមិនមែនគប្បីដឹង ដោយ វិញ្ញាណណានីមួយ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនគប្បីដឹង ដោយ វិញ្ញាណណានីមួយផង មិនមែនជាមិនមែនគប្បីដឹង ដោយវិញ្ញាណណា នីមួយផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

[៧៩] ហេតុយា នវ អវិកតេ នវ សព្វត្ថ
វិត្តារោ ។

នោអាសវំទុកំ

[៨០] នោ អាសវំ ធម្មំ បដិច្ច នោ អាសវោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា នោ អាសវំ ធម្មំ បដិច្ច
ន នោអាសវោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា នោ-
អាសវំ ធម្មំ បដិច្ច នោ អាសវោ ច ន នោអាសវោ ច
ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន នោអាសវំ ធម្មំ
បដិច្ច ន នោអាសវោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
សង្ខតំ ។ នោ អាសវញ្ច ន នោអាសវញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
នោ អាសវោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា នោ អា-
សវញ្ច ន នោអាសវញ្ច ធម្មំ បដិច្ច នោ អាសវោ ច
ន នោអាសវោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៨១] ហេតុយា នវ អាម្ពុលោ នវ អវិកតេ នវ
សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

[៧៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ សេចក្តីពិស្តារ មានក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ ។

នោអាសវំទុក្កៈ

[៨០] ធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
ជាអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមាន
អាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអាសវៈក្តី មិនមែនជាមិនមានអាសវៈក្តី
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
ច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
ជាមិនមានអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ សេចក្តី
បំប្រួញ ។ ធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
អាសវៈផង មិនមែនជាមិនមានអាសវៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
តុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអាសវៈក្តី មិនមែនជាមិនមានអាសវៈក្តី អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអាសវៈផង មិនមែនជាមិនមានអាសវៈផង
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៨១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ សេចក្តីពិស្តារ មានក្នុងបច្ច័យ
ទាំងអស់ ។

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋានំ

នសាសវំទុកំ

[៨២] នសាសវំ ធម្មំ បដិច្ច ន សាសវោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន សាសវំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនាសវោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន សាសវំ ធម្មំ បដិច្ច ន សាសវោ ច ន អនាសវោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន អនាសវំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនាសវោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន សាសវញ្ច ន អនាសវញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អនាសវោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៨៣] ហេតុយា បញ្ច អាម្ពុណោ ទ្វេ អវិតតេ បញ្ច សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

នអាសវំសម្បយុត្តិទុកំ

[៨៤] ន អាសវសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អាសវសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អាសវសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អាសវសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋាន

នសាសវិទុក្កិះ

[៨២] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនប្រកបដោយអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌
 មិនមែនជាមិនមានអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយ
 អាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយ
 អាសវៈក្តី មិនមែនជាមិនមានអាសវៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 ប្រកបដោយអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិន
 មែនជាមិនមានអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានអាសវៈ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានអាសវៈ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយអាសវៈផង មិនមែនជាមិនមាន
 អាសវៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៨៣] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអារម្មណ៍ប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ២ ក្នុងអវិគតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ សេចក្តីពិស្តារ មានក្នុងបច្ច័យ
 ទាំងអស់ ។

នអាសវិសម្បយុត្តិទុក្កិះ

[៨៤] ធម៌ មិនមែនជាអាសវិសម្បយុត្តិ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាអាសវិសម្បយុត្តិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាអាសវិសម្បយុត្តិ អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនជាអាសវិសម្បយុត្តិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

ន អាសវសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អាសវសម្បយុត្តោ
 ច ន អាសវីប្បយុត្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា ។ ន អាសវីប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អា-
 សវីប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អា-
 សវីប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អាសវសម្បយុត្តោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អាសវីប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន អាសវសម្បយុត្តោ ច ន អាសវីប្បយុត្តោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន អាសវសម្បយុត្តញ្ច
 ន អាសវីប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អាសវសម្បយុត្តោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អាសវសម្បយុត្តញ្ច
 ន អាសវីប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អាសវីប្បយុត្តញ្ច
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អាសវសម្បយុត្តញ្ច
 ន អាសវីប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អាសវសម្បយុត្តោ
 ច ន អាសវីប្បយុត្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា ។

[៨៥] ហេតុយា នវ អារម្មណោ ន អវិភតេ
 នវ សព្វត្ថ វិត្តាវា ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាអាសវសម្បយុត្តក្ដី មិនមែនជាអាសវវិប្បយុត្តក្ដី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអាសវសម្បយុត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមែនជាអាសវវិប្បយុត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអាសវវិប្បយុត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាអាសវសម្បយុត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអាសវវិប្បយុត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាអាសវសម្បយុត្តក្ដី មិនមែនជាអាសវវិប្បយុត្តក្ដី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអាសវវិប្បយុត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមែនជាអាសវសម្បយុត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអាសវសម្បយុត្តផង មិនមែនជាអាសវវិប្បយុត្តផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាអាសវវិប្បយុត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអាសវសម្បយុត្តផង មិនមែនជាអាសវវិប្បយុត្តផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាអាសវសម្បយុត្តក្ដី មិនមែនជាអាសវវិប្បយុត្តក្ដី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអាសវសម្បយុត្តផង មិនមែនជាអាសវវិប្បយុត្តផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៨៥] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងអវិភត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ សេចក្ដីពិស្តារ មានគ្រប់បដ្ឋយទាំងអស់ ។

បច្ចនីយទុកយុដ្ឋានំ

និរាសវេសាសវេទុកំ

[៨៦] ន អាសវញ្ជោ ន អនាសវញ្ជា ធម្មំ បដិច្ច
ន អាសវោ ចេវ ន អនាសវោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា ន អាសវញ្ជោ ន អនាសវញ្ជា ធម្មំ បដិច្ច
ន អនាសវោ ចេវ ន នោចអាសវោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា ន អាសវញ្ជោ ន អនាសវញ្ជា ធម្មំ បដិច្ច
ន អាសវោ ចេវ ន អនាសវោ ច ន អនាសវោ ចេវ ន
នោចអាសវោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
ន អនាសវញ្ជោ ន នោចអាសវំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនា-
សវោ ចេវ ន នោចអាសវោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
ច្ចយា ន អនាសវញ្ជោ ន នោចអាសវំ ធម្មំ បដិច្ច ន
អាសវោ ចេវ ន អនាសវោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា ន អនាសវញ្ជោ ន នោចអាសវំ ធម្មំ បដិច្ច
ន អាសវោ ចេវ ន អនាសវោ ច ន អនាសវោ ចេវ ន
នោចអាសវោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

បច្ចុប្បន្នយុគបុរាណ

និរោធិយោបល្លាស្ត្រៈ

[៨៦] ធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមានអាសវៈ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមានអាសវៈ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុបុព្វហេតុ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានអាសវៈ
 ទាំងមិនមែនជាមិនមែនអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ
 ទាំងមិនមែនជាមិនមានអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុបុព្វហេតុ
 ធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមានអាសវៈក្តី មិនមែនជា
 មិនមានអាសវៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនអាសវៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនជាអាសវៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមានអាសវៈ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុបុព្វហេតុ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានអាសវៈ ទាំងមិនមែន
 ជាមិនមែនអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានអាសវៈ
 ទាំងមិនមែនជាមិនមែនអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុបុព្វហេតុ
 ធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមានអាសវៈ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានអាសវៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនអាសវៈ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុបុព្វហេតុ ធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ ទាំង
 មិនមែនជាមិនមានអាសវៈក្តី មិនមែនជាមិនមានអាសវៈ ទាំងមិនមែន
 ជាមិនមែនអាសវៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានអាសវៈ
 ទាំងមិនមែនជាមិនមែនអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុបុព្វហេតុ ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

ន អាសវញ្ជោវ ន អនាសវញ្ជា ន អនាសវញ្ជោវ ន នោច-
 អាសវញ្ជា ធម្មំ បដិច្ច ន អាសវោ ចេវ ន អនាសវោ ច
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អាសវញ្ជោវ ន អនា-
 សវញ្ជា ន អនាសវញ្ជោវ ន នោចអាសវញ្ជា ធម្មំ បដិច្ច
 ន អនាសវោ ចេវ ន នោចអាសវោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ន អាសវញ្ជោវ ន អនាសវញ្ជា ន អនា-
 សវញ្ជោវ ន នោចអាសវញ្ជា ធម្មំ បដិច្ច ន អាសវោ
 ចេវ ន អនាសវោ ច នអនាសវោ ចេវ ន នោចអាសវោ ច
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៨៧] ហេតុយា នវ អារម្មណោ នវ អវិកតេ
 នវ សព្វត្ថ វិត្តាហោ ។

នអាសវំអាសវំសម្បយុត្តទុកំ

[៨៨] ន អាសវញ្ជោវ ន អាសវវិប្បយុត្តញ្ចា ធម្មំ
 បដិច្ច ន អាសវោ ចេវ ន អាសវវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមានអាសវៈ អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមានអាសវៈផង មិនមែនជា
 មិនមានអាសវៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនអាសវៈផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានអាសវៈ ទាំងមិនមែនជាមិន
 មែនអាសវៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ ទាំងមិនមែន
 ជាមិនមានអាសវៈផង មិនមែនជាមិនមានអាសវៈ ទាំងមិនមែនជាមិន
 មែនអាសវៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែន
 ជាអាសវៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមានអាសវៈក្តី មិនមែនជាមិនមានអាសវៈ
 ទាំងមិនមែនជាមិនមែនអាសវៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ
 ទាំងមិនមែនជាមិនមែនអាសវៈផង មិនមែនជាមិនមានអាសវៈ ទាំងមិន
 មែនជាមិនមែនអាសវៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។

[៨៧] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអារម្មណ៍ប្បដ្ឋាយ មាន
 វារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បដ្ឋាយ
 ទាំងអស់ ។

នអាសវំអាសវំសម្បយុត្តទុក្ខំ

[៨៨] ធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ ទាំងមិនមែនជាអាសវវិប្បយុត្ត
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ ទាំងមិនមែនជាអាសវវិប្បយុត្ត

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋានំ

ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អាសវញ្ចោ ន អាសវិប្ប-
 យុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អាសវិប្បយុត្តោ ចេវ ន នោច-
 អាសវោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អាសវញ្ចោ
 ន អាសវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អាសវោ ចេវ ន អា-
 សវិប្បយុត្តោ ច ន អាសវិប្បយុត្តោ ចេវ ន នោចអាស-
 វោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន អាសវិប្ប-
 យុត្តញ្ចោ ន នោចអាសវំ ធម្មំ បដិច្ច ន អាសវិប្បយុ-
 ត្តោចេវ ន នោចអាសវោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ន អាសវិប្បយុត្តញ្ចោ ន នោចអាសវំ ធម្មំ បដិច្ច ន
 អាសវោចេវ ន អាសវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ន អាសវិប្បយុត្តញ្ចោ ន នោចអាសវំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន អាសវោចេវ ន អាសវិប្បយុត្តោ ច ន
 អាសវិប្បយុត្តោចេវ ន នោចអាសវោ ច ធម្មា ឧប្ប-
 ជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន អាសវញ្ចោ ន អាសវិប្ប-
 យុត្តញ្ច ន អាសវិប្បយុត្តញ្ចោ ន នោចអាសវញ្ច ធម្មំ
 បដិច្ច ន អាសវោចេវ ន អាសវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋាន

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាអាសវវិប្បយុត្ត
 ទាំងមិនមែនជាមិនមែនអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ
 ទាំងមិនមែនជាអាសវវិប្បយុត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌
 មិនមែនជាអាសវៈ ទាំងមិនមែនជាអាសវវិប្បយុត្ត មិនមែនជាអាសវ-
 វិប្បយុត្ត ទាំងមិនមែនជាមិនមែនអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
 អាសវៈ ទាំងមិនមែនជាអាសវវិប្បយុត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
 ដ្ឋាយ ។ ធម៌ មិនមែនជាអាសវវិប្បយុត្ត ទាំងមិនមែនជាមិនមែនអាសវៈ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអាសវវិប្បយុត្ត ទាំងមិនមែនជាមិនមែន
 អាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ
 ទាំងមិនមែនជាអាសវវិប្បយុត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអាសវ-
 វិប្បយុត្ត ទាំងមិនមែនជាមិនមែនអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ ទាំងមិនមែនជាអាសវវិប្បយុត្តក្តី មិន
 មែនជាអាសវវិប្បយុត្ត ទាំងមិនមែនជាមិនមែនអាសវៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនជាអាសវវិប្បយុត្ត ទាំងមិនមែនជាមិនមែនអាសវៈ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។ ធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ ទាំងមិនមែនជាអាសវ-
 វិប្បយុត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ ទាំងមិនមែនជាអាសវ-
 វិប្បយុត្តផង មិនមែនជាអាសវវិប្បយុត្ត ទាំងមិនមែនជាមិនមែនអាសវៈផង

ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អាសវញ្ចេវ ន អាសវិប្ប-
 យុត្តញ្ច ន អាសវិប្បយុត្តញ្ចេវ ន នោចអាសវញ្ច ធម្មំ
 បដិច្ច ន អាសវិប្បយុត្តោ ចេវ ន នោចអាសវោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អាសវញ្ចេវ ន អាសវិប្ប-
 យុត្តញ្ច ន អាសវិប្បយុត្តញ្ចេវ ន នោចអាសវញ្ច ធម្មំ
 បដិច្ច ន អាសវោ ចេវ ន អាសវិប្បយុត្តោ ច ន អា-
 សវិប្បយុត្តោ ចេវ ន នោចអាសវោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ
 ហេតុប្បច្ចយា ។

[៨៩] ហេតុយា នវ អាម្ពណោ នវ អវិគតេ
 នវ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

អាសវិប្បយុត្តនសាសវទុកំ

[៩០] អាសវិប្បយុត្តំ ន សាសវំ ធម្មំ បដិច្ច
 អាសវិប្បយុត្តោ ន សាសវោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា អាសវិប្បយុត្តំ ន សាសវំ ធម្មំ បដិច្ច
 អាសវិប្បយុត្តោ ន អនាសវោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា អាសវិប្បយុត្តំ ន សាសវំ ធម្មំ បដិច្ច
 អាសវិប្បយុត្តោ ន សាសវោ ច អាសវិប្បយុត្តោ
 ន អនាសវោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអាសវវិប្បយុត្ត ទាំង
មិនមែនជាមិនមែនអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ ទាំង
មិនមែនជាអាសវវិប្បយុត្តផង មិនមែនជាអាសវវិប្បយុត្ត ទាំងមិនមែន
ជាមិនមែនអាសវៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែន
ជាអាសវៈ ទាំងមិនមែនជាអាសវវិប្បយុត្តក្តី មិនមែនជាអាសវវិប្បយុត្ត
ទាំងមិនមែនជាមិនមែនអាសវៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ
ទាំងមិនមែនជាអាសវវិប្បយុត្តផង មិនមែនជាអាសវវិប្បយុត្ត ទាំងមិន
មែនជាមិនមែនអាសវៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៨៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យ
ទាំងអស់ ។

អាសវវិប្បយុត្តនសាសវទុកៈ

[៩០] ធម៌ ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងមិនមែនប្រកបដោយអាសវៈ
អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងមិនមែនប្រកបដោយអាសវៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងមិន
មែនជាមិនមានអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំង
មិនមែនប្រកបដោយអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌
ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងមិនមែនប្រកបដោយអាសវៈក្តី ប្រាសចាកអាសវៈ
ទាំងមិនមែនជាមិនមានអាសវៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រាសចាកអាសវៈ
ទាំងមិនមែនប្រកបដោយអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋានំ

អាសវីប្បយុត្តំ ន អនាសវំ ធម្មំ បដិច្ច អាសវីប្បយុត្តោ ន អនាសវោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

អាសវីប្បយុត្តំ ន សាសវញ្ច អាសវីប្បយុត្តំ ន អនាសវញ្ច ធម្មំ បដិច្ច អាសវីប្បយុត្តោ ន អនាសវោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៩១] ហេតុយា បញ្ច អារម្មណោ ទ្វេ អវិភតេ បញ្ច សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

នោសញ្ញោជនទុកំ

[៩២] នោ សញ្ញោជនំ ធម្មំ បដិច្ច នោសញ្ញោជនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា នោសញ្ញោជនំ ធម្មំ បដិច្ច ន នោសញ្ញោជនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា នោ សញ្ញោជនំ ធម្មំ បដិច្ច នោ សញ្ញោជនោ ច ន នោសញ្ញោជនោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន នោសញ្ញោជនំ ធម្មំ បដិច្ច ន នោសញ្ញោជនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋាន

ធម៌ ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមានអាសវៈ អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមានអាសវៈ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋិយ ។ ធម៌ ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមាន
អាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងមិនមែនប្រកប
ដោយអាសវៈផង ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមានអាសវៈ
ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋិយ ។

[៩១] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋិយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអារម្មណ៍ប្បដ្ឋិយ មាន
វារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋិយ មានវារៈ ៥ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់
បច្ច័យទាំងអស់ ។

នោសញ្ញោជនទុកៈ

[៩២] ធម៌ មិនមែនជាសញ្ញោជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនជាសញ្ញោជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋិយ ធម៌ មិន
មែនជាមិនមែនសញ្ញោជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសញ្ញោជនៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋិយ ធម៌មិនមែនជាសញ្ញោជនៈក្តី មិន
មែនជាមិនមែនសញ្ញោជនៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសញ្ញោជនៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋិយ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនសញ្ញោ-
ជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនសញ្ញោជនៈ ទើបកើតឡើង

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បដូយា ន នោសញ្ញាជនំ ធម្មំ បដិច្ច នោ-
 សញ្ញាជនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដូយា ន
 នោសញ្ញាជនំ ធម្មំ បដិច្ច នោ សញ្ញាជនោ ច ន
 នោសញ្ញាជនោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បដូយា ។
 នោ សញ្ញាជនព្វា ន នោសញ្ញាជនព្វា ធម្មំ បដិច្ច
 នោ សញ្ញាជនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដូយា នោ-
 សញ្ញាជនព្វា ន នោសញ្ញាជនព្វា ធម្មំ បដិច្ច ន នោ
 សញ្ញាជនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដូយា នោ-
 សញ្ញាជនព្វា ន នោសញ្ញាជនព្វា ធម្មំ បដិច្ច
 នោ សញ្ញាជនោ ច ន នោសញ្ញាជនោ ច ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បដូយា ។

[៩៣] ហេតុយា នវ អារម្មណោ នវ អវិភតេ
 នវ សព្វត្ថ វិត្តាហោ ។

នសញ្ញាជនិយទុកំ

[៩៤] នសញ្ញាជនិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 សញ្ញាជនិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដូយា

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនជាមិនមែនសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌
 មិនមែនជាសញ្ញាជនៈក្តី មិនមែនជាមិនមែនសញ្ញាជនៈក្តី អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បដ្ឋាយ ។ ធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 ជាសញ្ញាជនៈផង មិនមែនជាមិនមែនសញ្ញាជនៈផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនៈផង មិនមែនជាមិនមែនសញ្ញាជនៈផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនៈក្តី មិន
 មែនជាមិនមែនសញ្ញាជនៈក្តី អាស្រ័យនូវធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនៈ
 ផង មិនមែនជាមិនមែនសញ្ញាជនៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បដ្ឋាយ ។

[៧៣] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋាយ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យ
 ទាំងអស់ ។

នសញ្ញាជនិយទុកៈ

[៧៤] ធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនិយៈ អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនិយៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ

បច្ចនីយទុកយុដ្ឋានំ

ន សញ្ញោជនិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន អសញ្ញោជនិយោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន សញ្ញោជនិយំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន សញ្ញោជនិយោ ច ន អសញ្ញោ-
 ជនិយោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។
 ន អសញ្ញោជនិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន អសញ្ញោជនិយោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន សញ្ញោជនិ-
 យញ្ច ន អសញ្ញោជនិយញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អស-
 ញ្ញោជនិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយោ ។

[៩៥] ហេតុយា បញ្ច អារម្មណោ ទ្វេ អវិកតេ
 បញ្ច សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

នសញ្ញោជនសម្បយុត្តិទុកំ

[៩៦] ន សញ្ញោជនសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 សញ្ញោជនសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ច-
 យា ន សញ្ញោជនសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន សញ្ញោ-
 ជនវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន-
 សញ្ញោជនសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន សញ្ញោជនសម្ប-
 យុត្តោ ច ន សញ្ញោជនវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ

បច្ចុនីយទុក្ខប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាមិនមានសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
 សញ្ញាជនិយៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជា
 សញ្ញាជនិយៈក្តី មិនមែនជាមិនមានសញ្ញាជនិយៈក្តី អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនិយៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។
 ធម៌ មិនមែនជាមិនមានសញ្ញាជនិយៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
 មិនមានសញ្ញាជនិយៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌
 មិនមែនជាមិនមានសញ្ញាជនិយៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសញ្ញា-
 ជនិយៈផង មិនមែនជាមិនមានសញ្ញាជនិយៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ ។

[៤៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យ
 ទាំងអស់ ។

នសញ្ញាជនសម្បយុត្តិទុក្ខិៈ

[៤៦] ធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនសម្បយុត្តិ អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនសម្បយុត្តិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនវិប្បយុត្តិ អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនជាសញ្ញាជនសម្បយុត្តិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 ធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនសម្បយុត្តិក្តី មិនមែនជាសញ្ញាជនវិប្បយុត្តិក្តី
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនសម្បយុត្តិ ទើបកើតឡើង

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បច្ចយា ។ ន សញ្ញាជនវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ច-
 យា ន សញ្ញាជនវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន សញ្ញា-
 ជនសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន-
 សញ្ញាជនវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន សញ្ញាជនសម្ប-
 យុត្តោ ច ន សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន សញ្ញាជនសម្បយុត្តព្វ
 ន សញ្ញាជនវិប្បយុត្តព្វ ធម្មំ បដិច្ច ន សញ្ញាជន-
 សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន-
 សញ្ញាជនសម្បយុត្តព្វ ន សញ្ញាជនវិប្បយុត្តព្វ ធម្មំ
 បដិច្ច ន សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា ន សញ្ញាជនសម្បយុត្តព្វ ន សញ្ញាជន-
 វិប្បយុត្តព្វ ធម្មំ បដិច្ច ន សញ្ញាជនសម្បយុត្តោ ច
 ន សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា ។

[៩៧] ហេតុយា នវ អារម្មណោ ន អវិភតេ
 នវ សព្វត្ថ វិត្តាហោ ។

អភិធម្មបិដក បច្ឆនីយប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។ ធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនវិប្បយុត្ត អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនវិប្បយុត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនសម្បយុត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនជាសញ្ញាជនវិប្បយុត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ
 ធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនសម្បយុត្តក្តី មិនមែនជាសញ្ញាជនវិប្បយុត្តក្តី
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនវិប្បយុត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋាយ ។ ធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនសម្បយុត្ត អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនសម្បយុត្តផង មិនមែនជាសញ្ញាជនវិប្បយុត្ត
 ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជន-
 វិប្បយុត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនសម្បយុត្តផង មិន
 មែនជាសញ្ញាជនវិប្បយុត្តផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌
 មិនមែនជាសញ្ញាជនសម្បយុត្តក្តី មិនមែនជាសញ្ញាជនវិប្បយុត្តក្តី អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនសម្បយុត្តផង មិនមែនជាសញ្ញា-
 ជនវិប្បយុត្តផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។

[៩៧] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋាយ មាន
 វារៈ ៦ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បដ្ឋាយ
 ទាំងអស់ ។

នសញ្ញោជនសញ្ញោជនិយទុកំ

[៩៨] ន សញ្ញោជនព្វេវ ន អសញ្ញោជនិយព្វ
 ធម្មំ បដិច្ច ន សញ្ញោជនោ ចេវ ន អសញ្ញោជនិយោ
 ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន សញ្ញោជនព្វេវ
 ន អសញ្ញោជនិយព្វ ធម្មំ បដិច្ច ន អសញ្ញោជនិ-
 យោចេវ ន នោចសញ្ញោជនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ន សញ្ញោជនព្វេវ ន អសញ្ញោជនិយព្វ
 ធម្មំ បដិច្ច ន សញ្ញោជនោចេវ ន អសញ្ញោជនិយោ
 ច ន អសញ្ញោជនិយោចេវ ន នោចសញ្ញោជនោ ច
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន អសញ្ញោជនិ-
 យព្វេវ ន នោចសញ្ញោជនំ ធម្មំ បដិច្ច ន អសញ្ញោ-
 ជនិយោចេវ ន នោចសញ្ញោជនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ ន សញ្ញោជនព្វេវ ន អ-
 សញ្ញោជនិយព្វ ន អសញ្ញោជនិយព្វេវ ន នោច-
 សញ្ញោជនព្វ ធម្មំ បដិច្ច ន សញ្ញោជនោចេវ ន អ-
 សញ្ញោជនិយោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 តីណិ ។

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋាន

នសញ្ញោជនសញ្ញោជនីយទុកៈ

[៩៨] ធម៌ មិនមែនជាសញ្ញោជនៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមាន
សញ្ញោជនីយៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសញ្ញោជនៈ ទាំងមិន
មែនជាមិនមានសញ្ញោជនីយៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌
មិនមែនជាមិនមានសញ្ញោជនីយៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនសញ្ញោជនៈ
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសញ្ញោជនៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមាន
សញ្ញោជនីយៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែន
ជាសញ្ញោជនៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមានសញ្ញោជនីយៈក្តី មិនមែនជាមិន
មានសញ្ញោជនីយៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនសញ្ញោជនៈក្តី អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាសញ្ញោជនៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមានសញ្ញោជនីយៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមាន
សញ្ញោជនីយៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនសញ្ញោជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនជាមិនមានសញ្ញោជនីយៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនសញ្ញោជនៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែន
ជាសញ្ញោជនៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមានសញ្ញោជនីយៈ អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មិនមែនជាសញ្ញោជនៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមានសញ្ញោជនីយៈផង
មិនមែនជាមិនមានសញ្ញោជនីយៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនសញ្ញោជនៈ
ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។

[៧៧] ហេតុយា នវ អារម្មណោ នវ អវិភតេ នវ
សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

នសញ្ញោជនសញ្ញោជនសម្បយុត្តទុកំ

[១០០] ន សញ្ញោជនព្វោ ន សញ្ញោជនវិប្បយុ-
ត្តព្វា ធម្មំ បដិច្ច ន សញ្ញោជនោចេវ ន សញ្ញោជនវិប្ប-
យុត្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន សញ្ញោជន-
ព្វោ ន សញ្ញោជនវិប្បយុត្តព្វា ធម្មំ បដិច្ច ន សញ្ញោជ-
នវិប្បយុត្តោចេវ ន នោ ច សញ្ញោជនោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា ន សញ្ញោជនព្វោ ន សញ្ញោជនវិប្ប-
យុត្តព្វា ធម្មំ បដិច្ច ន សញ្ញោជនោចេវ ន សញ្ញោ-
ជនវិប្បយុត្តោ ច ន សញ្ញោជនវិប្បយុត្តោចេវ ន នោ-
ចសញ្ញោជនោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។
ន សញ្ញោជនវិប្បយុត្តព្វោ ន នោចសញ្ញោជនំ ធម្មំ
បដិច្ច ន សញ្ញោជនវិប្បយុត្តោចេវ ន នោចសញ្ញោជនោ
ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន សញ្ញោជនវិប្បយុ-
ត្តព្វោ ន នោចសញ្ញោជនំ ធម្មំ បដិច្ច ន សញ្ញោ-
ជនោ ចេវ ន សញ្ញោជនវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

[៩៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យ
ទាំងអស់ ។

នសញ្ញោជនសញ្ញោជនសម្បយុត្តិទុក្ខិកៈ

[១០០] ធម៌ មិនមែនជាសញ្ញោជនៈ ទាំងមិនមែនជាសញ្ញោជន-
វិប្បយុត្តិ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសញ្ញោជនៈ ទាំងមិនមែនជា
សញ្ញោជនវិប្បយុត្តិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជា
សញ្ញោជនវិប្បយុត្តិ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនសញ្ញោជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនជាសញ្ញោជនៈ ទាំងមិនមែនសញ្ញោជនវិប្បយុត្តិ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាសញ្ញោជនៈ ទាំងមិនមែនជាសញ្ញោ-
ជនវិប្បយុត្តិក្តី មិនមែនជាសញ្ញោជនវិប្បយុត្តិ ទាំងមិនមែនជាមិនមែន
សញ្ញោជនៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសញ្ញោជនៈ ទាំងមិនមែន
ជាសញ្ញោជនវិប្បយុត្តិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិន
មែនជាសញ្ញោជនវិប្បយុត្តិ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនសញ្ញោជនៈ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាសញ្ញោជនវិប្បយុត្តិ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនសញ្ញោ-
ជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាសញ្ញោជនៈ
ទាំងមិនមែនជាសញ្ញោជនវិប្បយុត្តិ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
សញ្ញោជនវិប្បយុត្តិ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនសញ្ញោជនៈ ទើបកើតឡើង

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បច្ចយា ន សញ្ញាជនវិប្បយុត្តញ្ចេវ ន នោច-
សញ្ញាជនំ ធម្មំ បដិច្ច ន សញ្ញាជនោ ចេវ ន សញ្ញា-
ជនវិប្បយុត្តោ ច ន សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ចេវ ន នោ-
ចសញ្ញាជនោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១០១] ហេតុយា នវ អវិកតេ នវ សព្វត្ថ
វិត្តារោ ។

សញ្ញាជនវិប្បយុត្តនសញ្ញាជនិយទុកំ

[១០២] សញ្ញាជនវិប្បយុត្តំ ន សញ្ញាជនិយំ
ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ន សញ្ញាជនិយោ
ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា សញ្ញាជនវិប្បយុត្តំ
ន សញ្ញាជនិយំ ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ
ន អសញ្ញាជនិយោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
សញ្ញាជនវិប្បយុត្តំ ន សញ្ញាជនិយំ ធម្មំ បដិច្ច
សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ន សញ្ញាជនិយោ ច សញ្ញា-
ជនវិប្បយុត្តោ ន អសញ្ញាជនិយោ ច ធម្មា ឧប្ប-
ជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តំ ន អ-
សញ្ញាជនិយំ ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ន-
អសញ្ញាជនិយោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនៈ ទាំងមិនមែនជាសញ្ញា-
ជនវិប្បយុត្តក្តី មិនមែនជាសញ្ញាជនវិប្បយុត្ត ទាំងមិនមែនជាមិនមែន
សញ្ញាជនៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនវិប្បយុត្ត ទាំង
មិនមែនជាមិនមែនសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១០១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

សញ្ញាជនវិប្បយុត្តនសញ្ញាជនីយទុកៈ

[១០២] ធម៌ ជាសញ្ញាជនវិប្បយុត្ត ទាំងមិនមែនជាសញ្ញា-
ជនីយៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាសញ្ញាជនវិប្បយុត្ត ទាំងមិនមែន
ជាសញ្ញាជនីយៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ជា
សញ្ញាជនវិប្បយុត្ត ទាំងមិនមែនជាមិនមានសញ្ញាជនីយៈ អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជាសញ្ញាជនវិប្បយុត្ត ទាំងមិនមានសញ្ញាជនីយៈ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ជាសញ្ញាជនវិប្បយុត្ត ទាំង
មិនមែនជាសញ្ញាជនីយៈក្តី ជាសញ្ញាជនវិប្បយុត្ត ទាំងមិនមែនជា
មិនមានសញ្ញាជនីយៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាសញ្ញាជនវិប្ប-
យុត្ត ទាំងមិនមែនជាសញ្ញាជនីយៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
តុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជាសញ្ញាជនវិប្បយុត្ត ទាំងមិនមែនជាមិនមាន
សញ្ញាជនីយៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាសញ្ញាជនវិប្បយុត្ត ទាំងមិនមែន
ជាមិនមានសញ្ញាជនីយៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

សញ្ញាជនវិប្បយុត្តំ ន សញ្ញាជនិយព្វា សញ្ញាជន-
វិប្បយុត្តំ ន អសញ្ញាជនិយព្វា ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញា-
ជនវិប្បយុត្តោ ន អសញ្ញាជនិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា ។

[១០៣] ហេតុយា បព្វា អវិកតេ បព្វា សព្វត្ថ
វិត្តារោ ។

បច្ចុនីយទុកប្បដ្ឋានំ

នោកន្តទុកំ

[១០៤] នោ កន្តំ ធម្មំ បដិច្ច នោ កន្តោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា នោ កន្តំ ធម្មំ បដិច្ច
ន នោកន្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា នោ កន្តំ
ធម្មំ បដិច្ច នោកន្តោ ច ន នោកន្តោ ច ធម្មា
ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន នោកន្តំ ធម្មំ បដិច្ច
ន នោកន្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន នោ-
កន្តំ ធម្មំ បដិច្ច នោ កន្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
ច្ចយា ន នោកន្តំ ធម្មំ បដិច្ច នោ កន្តោ ច ន នោ-
កន្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។ នោ-
កន្តព្វា ន នោកន្តព្វា ធម្មំ បដិច្ច នោ កន្តោ ធម្មោ

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ ជាសញ្ញាជនវិប្បយុត្ត ទាំងមិនមែនជាមិនមានសញ្ញាជនិយៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាសញ្ញាជនវិប្បយុត្ត ទាំងមិនមែនជាសញ្ញាជនិយៈ ផង ជាសញ្ញាជនវិប្បយុត្ត ទាំងមិនមែនជាមិនមានសញ្ញាជនិយៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្ន័យ ។

[១០៣] ក្នុងហេតុប្បថ្ន័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអវិគតប្បថ្ន័យ មានវារៈ ៥ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់ប្បថ្ន័យទាំងអស់ ។

បច្ចនីយទុក្ខប្បដ្ឋាន

នោគន្តទុក្ខៈ

[១០៤] ធម៌ មិនមែនជាគន្លុះ (គ្រឿងដោតក្រង) អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាគន្លុះ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្ន័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនគន្លុះ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាគន្លុះ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្ន័យ ធម៌ មិនមែនជាគន្លុះក្តី មិនមែនជាមិនមែនគន្លុះក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាគន្លុះ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្ន័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនគន្លុះ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនគន្លុះ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្ន័យ ធម៌ មិនមែនជាគន្លុះ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនគន្លុះ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្ន័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនគន្លុះក្តី មិនមែនជាមិនមែនគន្លុះក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនគន្លុះ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្ន័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាគន្លុះ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាគន្លុះផង មិនមែនជាមិនមែនគន្លុះផង

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋានំ

ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា នោ កន្តញ្ច ន នោកន្តញ្ច ធម្មំ
បដិច្ច ន នោកន្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
នោកន្តញ្ច ន នោកន្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច នោ កន្តោ ច
ន នោកន្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១០៥] ហេតុយា នវ អវិកតេ នវ សព្វត្ថ នវ ។

នគន្តនីយទុកំ

[១០៦] ន កន្តនិយំ ធម្មំ បដិច្ច នកន្តនិយោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន កន្តនិយំ ធម្មំ បដិច្ច
ន អកន្តនិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន កន្ត-
និយំ ធម្មំ បដិច្ច ន កន្តនិយោ ច ន អកន្តនិយោ ច
ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន អកន្តនិយំ ធម្មំ
បដិច្ច ន អកន្តនិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ច-
យា ។ ន កន្តនិយញ្ច ន អកន្តនិយញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
ន កន្តនិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១០៧] ហេតុយា បញ្ច អវិកតេ បញ្ច
សព្វត្ថ បញ្ច ។

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋាន

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនគន្លុះ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាគន្លុះផង មិនមែនជាមិនមែនគន្លុះផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាគន្លុះក្តី មិនមែនជាមិនមែនគន្លុះក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាគន្លុះផង មិនមែនជាមិនមែនគន្លុះផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១០៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៩ ។

នគន្ធនីយទុកៈ

[១០៦] ធម៌ មិនមែនជាគន្ធនីយៈ (ធម៌ដែលគួរដល់គន្លុះ) អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនជាគន្ធនីយៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាគន្ធនីយៈ (ដែលមិនគួរដល់គន្លុះ) អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាគន្ធនីយៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាគន្ធនីយៈក្តី មិនមែនអគន្ធនីយៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាគន្ធនីយៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាអគន្ធនីយៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអគន្ធនីយៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាគន្ធនីយៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាគន្ធនីយៈផង មិនមែនជាអគន្ធនីយៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១០៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៥ ។

នគន្តសម្បយុត្តិទុកំ

[១០៨] ន កន្តសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន កន្ត-
សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន កន្ត-
សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន កន្តវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧ-
ប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន កន្តសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
ន កន្តសម្បយុត្តោ ច ន កន្តវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា
ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន កន្តវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
ន កន្តវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន
កន្តវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន កន្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន កន្តវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
ន កន្តសម្បយុត្តោ ច ន កន្តវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា
ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន កន្តសម្បយុត្តញ្ច ន
កន្តវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន កន្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន កន្តសម្បយុត្តញ្ច ន កន្ត-
វិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន កន្តវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧ-
ប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន កន្តសម្បយុត្តញ្ច ន កន្តវិ-
ប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន កន្តសម្បយុត្តោ ច ន កន្ត-
វិប្បយុត្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

នគន្តសម្បយុត្តិទុក្ខៈ

[១០៨] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយគន្លុះ អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនប្រកបដោយគន្លុះ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌
 មិនមែនប្រាសចាកគន្លុះ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយគន្លុះ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយគន្លុះក្តី
 មិនមែនប្រាសចាកគន្លុះក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយគន្លុះ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមែនប្រាសចាកគន្លុះ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រាសចាកគន្លុះ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយគន្លុះ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 ប្រាសចាកគន្លុះ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែន
 ប្រកបដោយគន្លុះក្តី មិនមែនប្រាសចាកគន្លុះក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 មែនប្រាសចាកគន្លុះ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិន
 មែនប្រកបដោយគន្លុះ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយគន្លុះផង
 មិនមែនប្រាសចាកគន្លុះផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌
 មិនមែនប្រាសចាកគន្លុះ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយគន្លុះ
 ផង មិនមែនប្រាសចាកគន្លុះផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ
 ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយគន្លុះក្តី មិនមែនប្រាសចាកគន្លុះក្តី អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយគន្លុះផង មិនមែនប្រាសចាកគន្លុះផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋានំ

[១០៩] ហេតុយា នវ អារម្មណោ ឆ អធិបតិ-
យា នវ អវិភតេ នវ សព្វត្ថ វិត្តាហោ ។

នក្កន្តក្កន្តនិយទុកំ

[១១០] ន កន្តព្វោវ ន អកន្តនិយព្វា ធម្មំ បដិច្ច
ន កន្តោចេវ ន អកន្តនិយោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា ន កន្តព្វោវ ន អកន្តនិយព្វា ធម្មំ បដិច្ច
ន អកន្តនិយោ ចេវ ន លោចកន្តោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា ន កន្តព្វោវ ន អកន្តនិយព្វា ធម្មំ បដិច្ច
ន កន្តោ ចេវ ន អកន្តនិយោ ច ន អកន្តនិយោ ចេវ
ន លោចកន្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។
ន អកន្តនិយព្វោវ ន លោចកន្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកន្តនិ-
យោ ចេវ ន លោចកន្តោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ច-
យា ន អកន្តនិយព្វោវ ន លោចកន្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន ក-
ន្តោ ចេវ ន អកន្តនិយោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
ច្ចយា ន អកន្តនិយព្វា ន លោចកន្តំ ធម្មំ បដិច្ច
ន កន្តោ ចេវ ន អកន្តនិយោ ច ន អកន្តនិយោ ចេវ ន
លោចកន្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋាន

[១០៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

នគន្ធគន្ធនិយទុកៈ

[១១០] ធម៌ មិនមែនជាគន្ធនិយៈ ទាំងមិនមែនជាអគន្ធនិយៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាគន្ធនិយៈ ទាំងមិនមែនជាអគន្ធនិយៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអគន្ធនិយៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនគន្ធនិយៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាគន្ធនិយៈ ទាំងមិនមែនជាអគន្ធនិយៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាគន្ធនិយៈ ទាំងមិនមែនជាអគន្ធនិយៈ ក្តី មិនមែនជាគន្ធនិយៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនគន្ធនិយៈ ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាគន្ធនិយៈ ទាំងមិនមែនជាអគន្ធនិយៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាអគន្ធនិយៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនគន្ធនិយៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអគន្ធនិយៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនគន្ធនិយៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាគន្ធនិយៈ ទាំងមិនមែនជាអគន្ធនិយៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអគន្ធនិយៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនគន្ធនិយៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាគន្ធនិយៈ ទាំងមិនមែនជាអគន្ធនិយៈ ក្តី មិនមែនជាអគន្ធនិយៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនគន្ធនិយៈ ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអគន្ធនិយៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនគន្ធនិយៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

ន កន្តព្វាវ ន អកន្តនិយព្វា ន អកន្តនិយព្វោវ ន លោច-
កន្តព្វា ធម្មំ បដិច្ច ន កន្តោ ចេវ ន អកន្តនិយោ ច
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។

[១១១] ហេតុយា នវ អវិកតេ នវ សព្វត្ត
វិត្តាហេ ។

នគន្តគន្តសម្បយុត្តទុកំ

[១១២] ន កន្តព្វាវ ន កន្តវិប្បយុត្តព្វា ធម្មំ បដិច្ច
ន កន្តោ ចេវ ន កន្តវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
តុប្បច្ចយា ន កន្តព្វាវ ន កន្តវិប្បយុត្តព្វា ធម្មំ បដិច្ច
ន កន្តវិប្បយុត្តោ ចេវ ន លោចកន្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា ន កន្តព្វាវ ន កន្តវិប្បយុត្តព្វា ធម្មំ បដិច្ច
ន កន្តោ ចេវ ន កន្តវិប្បយុត្តោ ច ន កន្តវិប្បយុត្តោ ចេវ
ន លោចកន្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
ន កន្តវិប្បយុត្តព្វោវ ន លោចកន្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន កន្តវិ-
ប្បយុត្តោ ចេវ ន លោចកន្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
ច្ចយា ន កន្តវិប្បយុត្តព្វោវ ន លោចកន្តំ ធម្មំ បដិច្ច
ន កន្តោ ចេវ ន កន្តវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាគន្លុះ ទាំងមិនមែនជាអគន្លុះនិយៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាគន្លុះ ទាំងមិនមែនជាអគន្លុះនិយៈផង មិនមែនជាអគន្លុះនិយៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនគន្លុះផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

[១១១] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិតតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ចយទាំងអស់ ។

នគិន្តគិន្តសម្បយុត្តិទុកៈ

[១១២] ធម៌ មិនមែនជាគន្លុះ ទាំងមិនមែនប្រាសចាកគន្លុះ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាគន្លុះ ទាំងមិនមែនប្រាសចាកគន្លុះ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនប្រាសចាកគន្លុះ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនគន្លុះ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាគន្លុះ ទាំងមិនមែនប្រាសចាកគន្លុះ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាគន្លុះ ទាំងមិនមែនប្រាសចាកគន្លុះក្តី មិនមែនប្រាសចាកគន្លុះ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនគន្លុះក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាគន្លុះ ទាំងមិនមែនប្រាសចាកគន្លុះ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមែនប្រាសចាកគន្លុះ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនគន្លុះ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រាសចាកគន្លុះ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនគន្លុះ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាគន្លុះ ទាំងមិនមែនប្រាសចាកគន្លុះ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រាសចាកគន្លុះ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនគន្លុះ ទើបកើតឡើង

បច្ចនីយទុកយុដ្ឋានំ

ហេតុប្បដ្ឋយា ន កន្តវិប្បយុត្តញ្ចេវ ន លោចកន្តំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន កន្តោ ចេវ ន កន្តវិប្បយុត្តោ ច ន កន្តវិប្បយុ-
 ត្តោ ចេវ ន លោចកន្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយា ។ ន កន្តញ្ចេវ ន កន្តវិប្បយុត្តញ្ចេវ ន កន្តវិ-
 ប្បយុត្តញ្ចេវ ន លោចកន្តញ្ចេវ ធម្មំ បដិច្ច ន កន្តោ ចេវ
 ន កន្តវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន
 កន្តញ្ចេវ ន កន្តវិប្បយុត្តញ្ចេវ ន កន្តវិប្បយុត្តញ្ចេវ ន លោ-
 ចកន្តញ្ចេវ ធម្មំ បដិច្ច ន កន្តវិប្បយុត្តោចេវ ន លោច-
 កន្តោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន កន្តញ្ចេវ
 ន កន្តវិប្បយុត្តញ្ចេវ ន កន្តវិប្បយុត្តញ្ចេវ ន លោចកន្តញ្ចេវ
 ធម្មំ បដិច្ច ន កន្តោ ចេវ ន កន្តវិប្បយុត្តោ ច ន កន្តវិប្ប-
 យុត្តោ ចេវ ន លោចកន្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយា ។

[១១៣] ហេតុយា នវ អវិកតេ នវ សព្វត្ថ
 វិត្តារោ ។

គន្តវិប្បយុត្តនគន្តនិយទុកំ

[១១៤] កន្តវិប្បយុត្តំ ន កន្តនិយំ ធម្មំ
 បដិច្ច កន្តវិប្បយុត្តោ ន កន្តនិយោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាគន្លងៈ ទាំងមិនមែនប្រាសចាកគន្លងៈក្តី
 មិនមែនប្រាសចាកគន្លងៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនគន្លងៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនប្រាសចាកគន្លងៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនគន្លងៈ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។ ធម៌ មិនមែនជាគន្លងៈ ទាំងមិនមែនប្រាសចាក
 គន្លងៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាគន្លងៈ ទាំងមិនមែនប្រាសចាកគន្លងៈផង
 មិនមែនប្រាសចាកគន្លងៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនគន្លងៈផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនប្រាសចាកគន្លងៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមែន
 គន្លងៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាគន្លងៈ ទាំងមិនមែនប្រាសចាកគន្លងៈផង
 មិនមែនប្រាសចាកគន្លងៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនគន្លងៈផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាគន្លងៈ ទាំងមិនមែនប្រាសចាកគន្លងៈ
 ក្តី មិនមែនប្រាសចាកគន្លងៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនគន្លងៈក្តី អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាគន្លងៈ ទាំងមិនមែនប្រាសចាកគន្លងៈផង មិនមែន
 ប្រាសចាកគន្លងៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនគន្លងៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋាយ ។

[១១៣] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ មាន
 វារៈ ៩ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យ ទាំងអស់ ។

គន្លវិប្បយុត្តនគន្លនិយទុកៈ

[១១៤] ធម៌ ប្រាសចាកគន្លងៈ និងមិនមែនជាគន្លងៈនិយៈ អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ ប្រាសចាកគន្លងៈ និងមិនមែនជាគន្លងៈនិយៈ ទើបកើតឡើង

ហេតុប្បដ្ឋយា កន្តវិប្បយុត្តំ ន កន្តនិយំ ធម្មំ បដិច្ច
 កន្តវិប្បយុត្តោ ន អកន្តនិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយា កន្តវិប្បយុត្តំ ន កន្តនិយំ ធម្មំ បដិច្ច កន្ត-
 វិប្បយុត្តោ ន កន្តនិយោ ច កន្តវិប្បយុត្តោ ន អកន្តនិ-
 យោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។ កន្តវិប្បយុត្តំ
 ន អកន្តនិយំ ធម្មំ បដិច្ច កន្តវិប្បយុត្តោ ន អកន្តនិ-
 យោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។ កន្តវិប្បយុត្តំ
 ន កន្តនិយញ្ច កន្តវិប្បយុត្តំ ន អកន្តនិយញ្ច ធម្មំ
 បដិច្ច កន្តវិប្បយុត្តោ ន អកន្តនិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បដ្ឋយោ ។

[១១៥] ហេតុយា បញ្ច អារម្មណោ ទ្វេ អវិ-
 កតេ បញ្ច សព្វត្ថ វិត្តាហោ ។

នោឱយយោគនីវរណកោច្ឆកទុកំ

[១១៦] នោ ឱយំ ធម្មំ បដិច្ច . . . នោយោកំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ឱយកោច្ឆកយោកកោច្ឆកេសុ អាម-
 សនំ អាសវកោច្ឆកេ អាមសនសទិសំ ។ នោនីវរណំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . នីវរណកោច្ឆកេ អាមសនំ សញ្ញា-
 ជនកោច្ឆកេ អាមសនសទិសំ ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនប្រាសចាកគន្លុះ និងមិនមែនជាអគន្លុះ-
 និយៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រាសចាកគន្លុះ និងមិនមែនជាគន្លុះនិយៈ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ ប្រាសចាកគន្លុះ និងមិនមែនជា
 គន្លុះនិយៈក្តី ប្រាសចាកគន្លុះ និងមិនមែនជាអគន្លុះនិយៈក្តី អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ ប្រាសចាកគន្លុះ និងមិនមែនជាគន្លុះនិយៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បដ្ឋាយ ។ ធម៌ ប្រាសចាកគន្លុះ និងមិនមែនជាគន្លុះនិយៈ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ប្រាសចាកគន្លុះ និងមិនមែនជាអគន្លុះនិយៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋាយ ។ ធម៌ ប្រាសចាកគន្លុះ និងមិនមែនជាអគន្លុះនិយៈ អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ ប្រាសចាកគន្លុះ និងមិនមែនជាគន្លុះនិយៈផង ប្រាសចាក
 គន្លុះ និងមិនមែនជាអគន្លុះនិយៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។

[១១៥] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋាយ
 មានវារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់
 បច្ច័យទាំងអស់ ។

នោឱយយោគនីវរណគោច្ចកទុកៈ

[១១៦] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាឱយៈ . . . អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាយោគៈ . . . អាមសនៈ (ការពាល់ត្រូវគឺ សេចក្តី
 ប្រកាន់) ក្នុងឱយគោច្ចកៈនិងយោគគោច្ចកៈ ប្រហែលគ្នានឹងអាមសនៈ
 ក្នុងអាសវគោច្ចកៈដែរ ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជានីវរណៈ . . .
 អាមសនៈ ក្នុងនីវរណគោច្ចកៈ ប្រហែលគ្នានឹងអាមសនៈ ក្នុងសញ្ញា-
 ជនគោច្ចកៈដែរ ។

នោបរាមាសគោច្ឆកទុកំ

[១១៧] នោបរាមាសំ ធម្មំ បដិច្ច នោបរាមា-
សោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ សង្ខតំ ។ ន ប-
រាមាសសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន បរាមាសសម្បយុត្តោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន បរាមាសញ្ជៅ ន
អបរាមជ្ជញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន បរាមាសោចេវ ន អបរា-
មដ្ឋោ ច ធម្មោ . . . ន អបរាមដ្ឋោ ចេវ ន នោចបរាមា-
សោ ធម្មោ . . . ន បរាមាសោចេវ ន អបរាមដ្ឋោច
ន អបរាមដ្ឋោចេវ ន នោចបរាមាសោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា ។ ន អបរាមជ្ជញ្ជៅ ន នោចបរាមាសំ
ធម្មំ បដិច្ច ន បរាមាសោ ចេវ ន អបរាមដ្ឋោ ច ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន បរាមាសញ្ជៅ ន អបរា-
មជ្ជញ្ច ន អបរាមជ្ជញ្ជៅ ន នោចបរាមាសញ្ច ធម្មំ
បដិច្ច ន បរាមាសោ ចេវ ន អបរាមដ្ឋោ ច ធម្មោ ឧប្ប-
ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋាន

នោបរាមាសគោច្ឆកិទុក្ខៈ

[១១៧] ធម៌ មិនមែនជាបរាមាសៈ (ការស្ថាបអង្គែលគឺសេចក្តីប្រកាន់ខុស) អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាបរាមាសៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ សេចក្តីបំប្រាញ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយបរាមាសៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយបរាមាសៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមែនជាបរាមាសៈ ទាំងមិនមែនជាអបរាមដ្ឋៈ (ដែលកិលេសមិនស្ថាបអង្គែលហើយ) អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាបរាមាសៈ ទាំងមិនមែនជាអបរាមដ្ឋៈ . . . ធម៌ មិនមែនជាអបរាមដ្ឋៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនបរាមាសៈ . . . ធម៌ មិនមែនជាបរាមាសៈ ទាំងមិនមែនជាអបរាមដ្ឋៈក្តី មិនមែនអបរាមដ្ឋៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនបរាមាសៈក្តី ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមែនជាបរាមាសៈ ទាំងមិនមែនជាអបរាមដ្ឋៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអបរាមដ្ឋៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនបរាមាសៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមែនជាបរាមាសៈ ទាំងមិនមែនជាអបរាមដ្ឋៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអបរាមដ្ឋៈ ផង មិនមែនជាអបរាមដ្ឋៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនបរាមាសៈ ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

នសារម្មណទុកំ

[១១៨] ន សារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច ន សារម្មណោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន សារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន អនាម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន
 សារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច ន សារម្មណោ ច ន អនាម្ម-
 ណោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន អនា-
 ម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនាម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ន អនាម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច ន សា-
 ម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អនា-
 ម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច ន សារម្មណោ ច ន អនាម្មណោ
 ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន សារម្មណញ្ច
 ន អនាម្មណញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន សារម្មណោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន សារម្មណញ្ច ន អនាម្ម-
 ណញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អនាម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

នសារម្មណទុក្ខៈ

[១១៨] ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអារម្មណ៍ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអារម្មណ៍ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានអារម្មណ៍ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 មែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអារម្មណ៍ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ
 ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអារម្មណ៍ក្តី មិនមែនជាមិនមានអា-
 រម្មណ៍ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអារម្មណ៍ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានអារម្មណ៍ អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានអារម្មណ៍ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអារម្មណ៍ អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនជាមិនមានអារម្មណ៍ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌
 មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអារម្មណ៍ក្តី មិនមែនជាមិនមានអារម្មណ៍
 ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានអារម្មណ៍ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអារម្មណ៍
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអារម្មណ៍ផង មិន
 មែនជាមិនមានអារម្មណ៍ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌
 មិនមែនជាមិនមានអារម្មណ៍ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅ
 ជាមួយនឹងអារម្មណ៍ផង មិនមែនជាមិនមានអារម្មណ៍ផង ទើបកើតឡើង

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បច្ចយា ន សារម្មណាញា ន អនាម្មណាញា ធម្មំ
បដិច្ច ន សារម្មណោ ច ន អនាម្មណោ ច ធម្មា
ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១១៧] ហេតុយា នវ អវិភតេ នវ សព្វត្ត
វិត្តារោ ។

នចិត្តទុកំ

[១២០] ន ចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន ចិត្តោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន នោ-
ចិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ចិត្តំ ធម្មំ
បដិច្ច ន ចិត្តោ ច ន នោចិត្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ
ហេតុប្បច្ចយា ។

[១២១] ហេតុយា បញ្ច សព្វត្ត បញ្ច ។

នចេតសិកទុកំ

[១២២] ន ចេតសិកំ ធម្មំ បដិច្ច ន ចេតសិ-
កោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ចេតសិកំ
ធម្មំ បដិច្ច ន អចេតសិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអារម្មណ៍ក្តី មិនមែនជាមិនមានអារម្មណ៍ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអារម្មណ៍ផង មិនមែនជាមិនមានអារម្មណ៍ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។

[១១៧] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

នចិត្តទុកៈ

[១២០] ធម៌ មិនមែនជាចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាចិត្តក្តី មិនមែនជាមិនមានចិត្តក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។

[១២១] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងបច្ច័យ ទាំងអស់ មានវារៈ ៥ ។

នចេតសិកទុកៈ

[១២២] ធម៌ មិនមែនជាចេតសិក អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាចេតសិក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានចេតសិក អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាចេតសិក ទើបកើតឡើង

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បច្ចយា ន ចេតសិកំ ធម្មំ បដិច្ច ន ចេតសិកោ
 ច ន អចេតសិកោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
 ន អចេតសិកំ ធម្មំ បដិច្ច ន អចេតសិកោ ធម្មា
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អចេតសិកំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន ចេតសិកោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន
 អចេតសិកំ ធម្មំ បដិច្ច ន ចេតសិកោ ច ន អចេ-
 តសិកោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន
 ចេតសិកញ្ច ន អចេតសិកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន ចេត-
 សិកោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ចេតសិ-
 កញ្ច ន អចេតសិកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អចេតសិកោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ចេតសិកញ្ច ន អ-
 ចេតសិកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន ចេតសិកោ ច ន អ-
 ចេតសិកោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១២៣] ហេតុយា នវ អវិភតេ នវ សព្វត្ថ
 វិត្តាហេ ។

នចិត្តសម្បយុត្តិកំ

[១២៤] ន ចិត្តសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន
 ចិត្តសម្បយុត្តោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាចេតសិកក្តី មិនមែនជាមិនមានចេតសិកក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាចេតសិក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានចេតសិក អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានចេតសិក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាចេតសិក អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានចេតសិក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាចេតសិកក្តី មិនមែនជាមិនមានចេតសិកក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានចេតសិក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាចេតសិក អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាចេតសិកផង មិនមែនជាមិនមានចេតសិកផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានចេតសិក អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាចេតសិកផង មិនមែនជាមិនមានចេតសិកផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាចេតសិកក្តី មិនមែនជាមិនមានចេតសិកក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាចេតសិកផង មិនមែនជាមិនមានចេតសិកផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១២៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

នចិត្តសម្បយុត្តិទុកៈ

[១២៤] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

បច្ចុនីយទុកប្បដ្ឋានំ

ចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ ន ចិត្តសម្បយុត្តំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន ចិត្តវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា ចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសម្បយុត្តកា ខន្ធ ។
 បច្ចុនីយទុកមត្តានិ ន វត្តព្វំ ធម្មំ
 បូរេតុំ នវេរបញ្ញានិ ករោតុ ។

នចិត្តសំសដ្ឋានទុកំ

[១២៥] ន ចិត្តសំសដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច ន ចិត្តសំ-
 សដ្ឋោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា នវ ។

នចិត្តសមុដ្ឋានទុកំ

[១២៦] ន ចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច ន ចិត្តស-
 មុដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា នវ ។

នចិត្តសហភ្នំទុកំ

[១២៧] ន ចិត្តសហភ្នំ ធម្មំ បដិច្ច ន ចិត្តស-
 ហភ្នំ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា នវ ។

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋាន

គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាចិត្ត ។ ធម៌ មិនមែន ប្រាសចាកចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយចិត្ត ទើបកើត ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាចិត្ត ។

បណ្ឌិត ចូរធ្វើនូវបញ្ហា ៩ ។ ដើម្បីបំពេញ នូវធម៌ ដែលយើងមិនគប្បីពោល ត្រឹមតែបច្ចនីយទុកៈ ។

នចិត្តសំសដ្ឋទុកៈ

[១២៥] ធម៌ មិនមែនលាយឡំដោយចិត្ត អាស្រ័យ នូវ ធម៌ មិនមែនលាយឡំដោយចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ។

នចិត្តសមុដ្ឋានទុកៈ

[១២៦] ធម៌ មិនមែនជាចិត្តសមុដ្ឋាន (តាំងឡើងអំពីចិត្ត) អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាចិត្តសមុដ្ឋាន ទើបកើតឡើង ព្រោះ ហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ។

នចិត្តសហភិទុកៈ

[១២៧] ធម៌ មិនមែនកើតជាមួយនឹងចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនកើតជាមួយនឹងចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មាន វារៈ ៩ ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

នចិត្តានុបរិវត្តិទុកំ

[១២៨] ន ចិត្តានុបរិវត្តិ ធម្មំ បដិច្ច ន ចិត្តានុ-
បរិវត្តិ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា នវ ។

នចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានទុកំ

[១២៩] ន ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច
ន ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
ច្ចយា នវ ។

នចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហភូទុកំ

[១៣០] ន ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហភូ ធម្មំ
បដិច្ច ន ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហភូ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា នវ ។

នចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានានុបរិវត្តិទុកំ

[១៣១] ន ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានានុបរិវត្តិ ធម្មំ
បដិច្ច ន ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានានុបរិវត្តិ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា នវ ។

[១៣២] ហេតុយា នវ អវិកតេ នវ សព្វត្ត
វិត្តារោ ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

នចិត្តានុបវិវត្តិទុកៈ

[១២៨] ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មាន វារៈ ៩ ។

នចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានទុកៈ

[១២៩] ធម៌ មិនមែនលាយឡំនិងតាំងឡើងអំពីចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនលាយឡំនិងតាំងឡើងអំពីចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះ ហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ។

នចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហភុទុកៈ

[១៣០] ធម៌ មិនមែនលាយឡំតាំងឡើងនិងកើតជាមួយនឹង ចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនលាយឡំតាំងឡើងនិងកើតជាមួយនឹង ចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ។

នចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានានុបវិវត្តិទុកៈ

[១៣១] ធម៌ មិនមែនលាយឡំតាំងឡើងនិងប្រព្រឹត្តទៅតាម ចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនលាយឡំតាំងឡើងនិងប្រព្រឹត្តទៅតាម ចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ។

[១៣២] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មាន វារៈ ៩ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់ប្បដ្ឋយទាំងអស់ ។

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋានំ

នអជ្ឈត្តិកំទុកំ

[១៣៣] ន អជ្ឈត្តិកំ ធម្មំ បដិច្ច ន អជ្ឈត្តិកោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ ន ពាហិរំ
ធម្មំ បដិច្ច ន ពាហិរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ច-
យា បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តំ បដិច្ច អជ្ឈត្តិកំ កដត្តា-
រូបំ ។

[១៣៤] ហេតុយា នវ អវិភតេ នវ សព្វត្ត
វិត្តារោ ។

នឧបាទាទុកំ

[១៣៥] ន ឧបាទា ធម្មំ បដិច្ច ន ឧបាទា ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ឧបាទា ធម្មំ បដិច្ច ន
នោឧបាទា ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ឧបាទា
ធម្មំ បដិច្ច ន ឧបាទា ច ន នោឧបាទា ច ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ មេ ។

[១៣៦] ហេតុយា បញ្ច ។

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋាន

នអជ្ឈត្តិកទុកៈ

[១៣៣] ធម៌ មិនមែនជាខាងក្នុង អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាខាងក្នុង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាខាងក្រៅ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ កងត្ថារូប ជាខាងក្នុង អាស្រ័យ នូវចិត្ត ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។

[១៣៤] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់ប្បដ្ឋយទាំងអស់ ។

នឧបាទាទុកៈ

[១៣៥] ធម៌ មិនមែនជាឧបាទា (សេចក្តីប្រកាន់) អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាឧបាទា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនឧបាទា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាឧបាទា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាឧបាទាក្តី មិនមែនជាមិនមែនឧបាទាក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាឧបាទា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ បេ ។

[១៣៦] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ។

នឧបាទិស្ឋទុកំ

[១៣៧] ន ឧចាទិដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច ន ឧចាទិដ្ឋោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន ឧចាទិដ្ឋំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន អនុចាទិដ្ឋោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ន អនុចាទិដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច ន ឧចាទិដ្ឋោ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អនុចាទិដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច ន ឧចា-
 ទិដ្ឋោ ច ន អនុចាទិដ្ឋោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្ប-
 ច្ចយា ។ ន ឧចាទិដ្ឋញ្ច ន អនុចាទិដ្ឋញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 ន ឧចាទិដ្ឋោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១៣៨] ហេតុយា បញ្ច សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

នឧបាទិន្តទុក្ខៈ

[១៣៧] ធម៌ ដែលមិនមែនកម្មប្រកបដោយកិលេស (មានតណ្ហា ជាដើម) កាន់យក អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនកម្មប្រកបដោយ កិលេសកាន់យក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ ដែល មិនមែនកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យក អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែល មិនមែនកម្មប្រកបដោយកិលេសកាន់យក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ- ប្បដ្ឋយ ធម៌ ដែលមិនមែនកម្មប្រកបដោយកិលេសកាន់យក អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ ដែលមិនមែនកម្មប្រកបដោយកិលេសកាន់យក ក្តី ដែលមិនមែនកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកក្តី អាស្រ័យ នូវ ធម៌ ដែលមិនមែនកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ ដែលមិនមែនកម្មប្រកបដោយកិលេសកាន់ យក អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនកម្មប្រកបដោយកិលេសកាន់យក ផង ដែលមិនមែនកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកផង ទើបកើត ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[១៣៨] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ សេចក្តីពិស្តារ មាន គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋានំ

នឧបាទានទុកំ

[១៣៩] ន ឧបាទានំ ធម្មំ បដិច្ច ន ឧបាទានោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ សង្ខតំ ។

នោកិលេសទុកំ

[១៤០] នោ កិលេសំ ធម្មំ បដិច្ច នោ កិលេ-
សោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា នោ កិលេសំ
ធម្មំ បដិច្ច ន នោកិលេសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា នោកិលេសំ ធម្មំ បដិច្ច នោកិលេសោ
ច ន នោកិលេសោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
ច្ចយា ។ ន នោកិលេសំ ធម្មំ បដិច្ច ន នោកិលេ-
សោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ នោ
កិលេសញ្ច ន នោកិលេសញ្ច ធម្មំ បដិច្ច នោ កិ-
លេសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។

[១៤១] ហេតុយា នវ សព្វត្ថ នវ ។

នសង្កិលេសិកទុកំ

[១៤២] ន សង្កិលេសិកំ ធម្មំ បដិច្ច ន
សង្កិលេសិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋាន

នឧបាទានទុកៈ

[១៣៧] ធម៌ មិនមែនជាឧបាទាន (សេចក្តីប្រកាន់មាំ) អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាឧបាទាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

នោកិលេសទុកៈ

[១៤០] ធម៌ មិនមែនកិលេស អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន កិលេស ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែន កិលេស អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនកិលេស ទើបកើតឡើង ព្រោះ ហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនកិលេសក្តី មិនមែនជាមិនមែនកិលេសក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនកិលេស ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនកិលេស អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែន កិលេស ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិន មែនកិលេស អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនកិលេសផង មិនមែនជាមិន មែនកិលេសផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។

[១៤១] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធ តែមានវារៈ ៧ ។

នសង្កិលេសិកទុកៈ

[១៤២] ធម៌ មិនមែនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវ ធម៌ មិនមែនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

ន សន្តិលេសិកំ ធម្មំ បដិច្ច ន អសន្តិលេសិកោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន សន្តិលេសិកំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន សន្តិលេសិកោ ច ន អសន្តិលេសិកោ ច
 ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន អសន្តិលេសិកំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន អសន្តិលេសិកោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ។ ន សន្តិលេសិកញ្ច ន អសន្តិលេ-
 សិកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អសន្តិលេសិកោ ធម្មា
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១៤៣] ហេតុយា បញ្ច អវិគតេ បញ្ច សព្វត្ថ
 វិត្តារោ ។

ន សន្តិលិដ្ឋទុកំ

[១៤៤] ន សន្តិលិដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច ន សន្តិលិដ្ឋោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន អសន្តិលិដ្ឋំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន អសន្តិលិដ្ឋោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ន អសន្តិលិដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច ន សន្តិលិដ្ឋោ ធម្មា
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អសន្តិលិដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន សន្តិលិដ្ឋោ ច ន អសន្តិលិដ្ឋោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាមិនគួរដល់សេចក្តីសោហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
គួរដល់សេចក្តីសោហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិន
មែនគួរដល់សេចក្តីសោហ្មងក្តី មិនមែនជាមិនគួរដល់សេចក្តីសោហ្មងក្តី
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនគួរដល់សេចក្តីសោហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនគួរដល់សេចក្តីសោហ្មង អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាមិនគួរដល់សេចក្តីសោហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនគួរដល់សេចក្តីសោហ្មង អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនគួរដល់សេចក្តីសោហ្មងផង មិនមែនជាមិនគួរដល់សេចក្តី
សោហ្មងផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[១៤៣] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៥ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

នសង្កិលិដ្ឋទុក្ខៈ

[១៤៤] ធម៌ ដែលមិនមែនសោហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែល
មិនមែនសោហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ ដែល
មិនមែនជាមិនសោហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនជាមិនសោ-
ហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ ដែលមិនមែនសោហ្មង
អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនជាមិនសោហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ ដែលមិនមែនសោហ្មងក្តី ដែលមិនមែនជាមិនសោ-
ហ្មងក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនជាមិនសោហ្មង ទើបកើតឡើង

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បច្ចយា ។ ន សង្កិលិដ្ឋព្វា ន អសង្កិលិដ្ឋព្វា
ធម្មំ បដិច្ច ន សង្កិលិដ្ឋោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា ។

[១៤៥] ហេតុយា បញ្ច អវិគតេ បញ្ច សព្វត្ថ
វិត្តារោ ។

នកិលេសសម្បយុត្តទុកំ

[១៤៦] ន កិលេសសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន កិ-
លេសសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
ន កិលេសវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន កិលេសវិប្បយុត្តោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ ន កិលេស-
សម្បយុត្តព្វា ន កិលេសវិប្បយុត្តព្វា ធម្មំ បដិច្ច ន-
កិលេសសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១៤៧] ហេតុយា បញ្ច អវិគតេ បញ្ច សព្វត្ថ
វិត្តារោ ។

នកិលេសសង្កិលេសិកទុកំ

[១៤៨] ន កិលេសញ្ចេវ ន អសង្កិលេសិកព្វា
ធម្មំ បដិច្ច ន កិលេសោ ចេវ ន អសង្កិលេសិកោ
ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។ ធម៌ ដែលមិនមែនសោហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនសោហ្មងផង ដែលមិនមែនជាមិនសោហ្មងផង ទើបកើត ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។

[១៤៥] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ មាន វារៈ ៥ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

នកិលេសសម្បយុត្តិទុកៈ

[១៤៦] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយកិលេស អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយកិលេស ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។ ធម៌ មិនមែនប្រាសចាកកិលេស អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រាស ចាកកិលេស ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយកិលេស អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយ កិលេសផង មិនមែនប្រាសចាកកិលេសផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ ហេតុប្បដ្ឋាយ ។

[១៤៧] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ មាន វារៈ ៥ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

នកិលេសសង្កិលេសិកទុកៈ

[១៤៨] ធម៌ មិនមែនកិលេសទាំងមិនមែនគួរដល់សេចក្តីសោ- ហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនកិលេសទាំងមិនមែនជាមិនគួរដល់ សេចក្តីសោហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

ន អសន្តិលេសិកញ្ចោវ ន នោចកិលេសំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន អសន្តិលេសិកោចេវ ន នោចកិលេសោ ធម្មោ ឧ-
 ប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ ន កិលេសញ្ចោវ
 ន អសន្តិលេសិកញ្ចោ ន អសន្តិលេសិកញ្ចោវ ន នោច-
 កិលេសញ្ចោ ធម្មំ បដិច្ច ន កិលេសោ ចេវ ន អសន្តិ-
 លេសិកោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។
 [១៤៩] ហេតុយា នវ ។

នកិលេសសង្កិលិដ្ឋទុកំ

[១៥០] ន កិលេសញ្ចោវ ន អសន្តិលិដ្ឋញ្ចោ ធម្មំ
 បដិច្ច ន កិលេសោ ចេវ ន អសន្តិលិដ្ឋោ ច ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ ន អសន្តិលិដ្ឋញ្ចោវ ន
 នោចកិលេសំ ធម្មំ បដិច្ច ន អសន្តិលិដ្ឋោ ចេវ ន នោ-
 ចកិលេសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។
 ន កិលេសញ្ចោវ ន អសន្តិលិដ្ឋញ្ចោ ន អសន្តិលិដ្ឋញ្ចោវ
 ន នោចកិលេសញ្ចោ ធម្មំ បដិច្ច ន អសន្តិលិដ្ឋោ ចេវ
 ន នោចកិលេសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 តីណិ ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងទាំងមិនមែនជាមិនមែនកិលេស
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងទាំងមិនមែនជា
 មិនមែនកិលេស ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។
 ធម៌ មិនមែនកិលេសទាំងមិនមែនជាមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនកិលេសទាំងមិនមែនជាមិនគួរដល់សេចក្តីសៅ-
 ហ្មងផង មិនមែនជាមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងទាំងមិនមែនជាមិនមែន
 កិលេសផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។

[១៤៩] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ។

នកិលេសសង្ឃិលិដ្ឋទុកៈ

[១៥០] ធម៌ មិនមែនកិលេសទាំងមិនមែនជាមិនសៅហ្មង
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនកិលេសទាំងមិនមែនជាមិនសៅហ្មង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិន
 សៅហ្មងទាំងមិនមែនជាមិនមែនកិលេស អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 ជាមិនសៅហ្មងទាំងមិនមែនជាមិនមែនកិលេស ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនសៅហ្មងទាំងមិន
 មែនជាមិនមែនកិលេស អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនកិលេសទាំងមិន
 មែនជាមិនសៅហ្មងផង មិនមែនជាមិនសៅហ្មងទាំងមិនមែនជាមិនមែន
 កិលេសផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋានំ

[១៥១] ហេតុយា នវ ។

នកិលេសកិលេសសម្បយុត្តទុកំ

[១៥២] ន កិលេសញោវ ន កិលេសវិប្បយុត្តញោ
 ធម្មំ បដិច្ច ន កិលេសោ ចេវ ន កិលេសវិប្បយុត្តោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ ន កិលេស-
 វិប្បយុត្តញោវ ន នោចកិលេសំ ធម្មំ បដិច្ច ន កិលេ-
 សវិប្បយុត្តោ ចេវ ន នោចកិលេសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ ន កិលេសញោវ ន កិលេ-
 សវិប្បយុត្តញោវ ន កិលេសវិប្បយុត្តញោវ ន នោចកិ-
 លេសញោ ធម្មំ បដិច្ច ន កិលេសោ ចេវ ន កិលេស-
 វិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។

[១៥៣] ហេតុយា នវ ។

កិលេសវិប្បយុត្តនសង្កិលេសិកទុកំ

[១៥៤] កិលេសវិប្បយុត្តំ ន សង្កិលេសិកំ ធម្មំ
 បដិច្ច កិលេសវិប្បយុត្តោ ន សង្កិលេសិកោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា កិលេសវិប្បយុត្តំ ន សង្កិ-
 លេសិកំ ធម្មំ បដិច្ច កិលេសវិប្បយុត្តោ ន អ-
 សង្កិលេសិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋាន

[១៥១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

នកិលេសកិលេសសម្បយុត្តិទុកៈ

[១៥២] ធម៌ មិនមែនកិលេសទាំងមិនមែនប្រាសចាកកិលេស អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនកិលេសទាំងមិនមែនប្រាសចាកកិលេស ទើប កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនប្រាស- ចាកកិលេសទាំងមិនមែនជាមិនមែនកិលេស អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន មែនប្រាសចាកកិលេសទាំងមិនមែនជាមិនមែនកិលេស ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនកិលេសទាំងមិនមែន ប្រាសចាកកិលេស អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនកិលេសទាំងមិនមែន ប្រាសចាកកិលេសផង មិនមែនប្រាសចាកកិលេសទាំងមិនមែនជាមិន មែនកិលេសផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១៥៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

កិលេសវិប្បយុត្តនសង្កិលេសិកទុកៈ

[១៥៤] ធម៌ ប្រាសចាកកិលេសនិងមិនមែនគួរដល់សេចក្តីសៅ- ហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រាសចាកកិលេសនិងមិនមែនគួរដល់សេចក្តី សៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ប្រាសចាកកិលេសនិង មិនមែនមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រាសចាកកិលេស និងមិនមែនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

កិលេសវិប្បយុត្តំ ន សន្តិលេសិកំ ធម្មំ បដិច្ច កិ-
 លេសវិប្បយុត្តោ ន សន្តិលេសិកោ ច កិលេសវិប្ប-
 យុត្តោ ន អសន្តិលេសិកោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា ។ កិលេសវិប្បយុត្តំ ន អសន្តិលេសិកំ ធម្មំ
 បដិច្ច កិលេសវិប្បយុត្តោ ន អសន្តិលេសិកោ ធម្មា
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ កិលេសវិប្បយុត្តំ ន សន្តិ-
 លេសិកញ្ច កិលេសវិប្បយុត្តំ ន អសន្តិលេសិកញ្ច
 ធម្មំ បដិច្ច កិលេសវិប្បយុត្តោ ន អសន្តិលេសិកោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១៥៥] ហេតុយា បញ្ច សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

នទស្សនេនបហាតព្វទុកំ

[១៥៦] ន ទស្សនេន បហាតព្វំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន ទស្សនេន បហាតព្វោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
 ច្ចយា ។ ន ន ទស្សនេន បហាតព្វំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន ន ទស្សនេន បហាតព្វោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា តីណិ ។ ន ទស្សនេន បហាតព្វញ្ច

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ ប្រាសចាកកិលេសនិងមិនមែនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងផង ប្រាស
 ចាកកិលេសនិងមិនមែនជាមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងផង អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ ប្រាសចាកកិលេសនិងមិនមែនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ ប្រាសចាកកិលេសនិងមិនមែន
 ជាមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រាសចាកកិលេស
 និងមិនមែនជាមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ ប្រាសចាកកិលេសនិងមិនមែនជាមិនគួរដល់សេចក្តី
 សៅហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រាសចាកកិលេសនិងមិនគួរដល់សេចក្តី
 សៅហ្មងផង ប្រាសចាកកិលេសនិងមិនមែនជាមិនគួរដល់សេចក្តីសៅ-
 ហ្មងផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[១៥៥] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់
 បច្ច័យទាំងអស់ ។

នទស្សនេនបហាតព្វទុកៈ

[១៥៦] ធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
 ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។
 ធម៌ ដែលមិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
 ដែលមិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋានំ

ន ន ទស្សនេន បហាតព្វញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន ទស្សនេន
បហាតព្វោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១៥៧] ហេតុយា បញ្ច អារម្មណោ ទ្វេ ។

នការនាយបហាតព្វទុកំ

[១៥៨] ន ការនាយ បហាតព្វំ ធម្មំ បដិច្ច ន កា-
រនាយ បហាតព្វោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

ន ន ការនាយ បហាតព្វំ ធម្មំ បដិច្ច ន ន ការនាយ ប-
ហាតព្វោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ ន

ការនាយបហាតព្វញ្ច ន ន ការនាយ បហាតព្វញ្ច ធម្មំ
បដិច្ច ន ការនាយ បហាតព្វោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
តុប្បច្ចយា ។

[១៥៩] ហេតុយា បញ្ច ។

នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកទុកំ

[១៦០] ន ទស្សនេន បហាតព្វហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច
ន ទស្សនេន បហាតព្វហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា តីណិ ។ ន ន ទស្សនេន បហាតព្វហេតុកំ ធម្មំ

បដិច្ច ន ន ទស្សនេន បហាតព្វហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋាន

អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈផង មិនមែនជា
មិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[១៥៧] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ២ ។

នភាវនាយបហាតព្វទុកៈ

[១៥៨] ធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយភាវនា អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយភាវនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
ដ្ឋយ ។ ធម៌ ដែលមិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយភាវនា អាស្រ័យ
នូវធម៌ ដែលមិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយភាវនា ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយ
ភាវនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយភាវនាផង មិនមែន
ជាមិនមែនត្រូវលះដោយភាវនាផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[១៥៩] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ។

នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកិទុកៈ

[១៦០] ធម៌ មានហេតុដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ
អាស្រ័យ នូវធម៌ មានហេតុដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មាន
ហេតុដែលមិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
មានហេតុដែលមិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ ទើបកើតឡើង

ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ ន ទស្សនេន បហាតព្វហេតុ-
កក្កា ន ន ទស្សនេន បហាតព្វហេតុកក្កា ធម្មំ បដិច្ច
ន ទស្សនេន បហាតព្វហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
តុប្បច្ចយា តីណិ ។

[១៦១] ហេតុយា នវ ។

នការនាយបហាតព្វហេតុកក្កំ

[១៦២] ន ការនាយ បហាតព្វហេតុកកំ ធម្មំ បដិច្ច
ន ការនាយ បហាតព្វហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា តីណិ ។ ន ន ការនាយ បហាតព្វហេតុកកំ
ធម្មំ បដិច្ច ន ន ការនាយ បហាតព្វហេតុកោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ ន ការនាយ ប-
ហាតព្វហេតុកក្កា ន ន ការនាយ បហាតព្វហេតុកក្កា
ធម្មំ បដិច្ច ន ការនាយ បហាតព្វហេតុកោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយោ តីណិ ។

[១៦៣] ហេតុយា នវ ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មានហេតុដែលមិនមែន
ត្រូវលះដោយទស្សនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មានហេតុដែលមិនមែនត្រូវ
លះដោយទស្សនៈផង មានហេតុដែលមិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយ
ទស្សនៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។

[១៦១] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ។

នការនាយបហាតព្វហេតុកុកុកៈ

[១៦២] ធម៌ មានហេតុដែលមិនមែនត្រូវលះដោយការនា អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ មានហេតុដែលមិនមែនត្រូវលះដោយការនា ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មានហេតុដែលមិន
មែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយការនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មានហេតុដែល
មិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយការនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
ដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មានហេតុដែលមិនមែនត្រូវលះដោយការនា
អាស្រ័យ នូវធម៌ មានហេតុដែលមិនមែនត្រូវលះដោយការនាផង មាន
ហេតុដែលមិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយការនាផង ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។

[១៦៣] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ។

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋានំ

នសវិតក្កទុកំ

[១៦៤] ន សវិតក្កំ ធម្មំ បដិច្ច ន សវិតក្កោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ ន អវិតក្កំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន អវិតក្កោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
 ច្ចយា តីណិ ។ ន សវិតក្កញ្ច ន អវិតក្កញ្ច ធម្មំ
 បដិច្ច ន សវិតក្កោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 តីណិ ។

[១៦៥] ហេតុយា នវ ។

នសវិចារទុកំ

[១៦៦] ន សវិចារំ ធម្មំ បដិច្ច ន សវិចារោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ ន អវិ-
 ចារំ ធម្មំ បដិច្ច ន អវិចារោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា តីណិ ។ ន សវិចារញ្ច ន អវិចារញ្ច ធម្មំ
 បដិច្ច ន សវិចារោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 តីណិ ។

[១៦៧] ហេតុយា នវ ។

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋាន

នសវិតក្កទុកៈ

[១៦៤] ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
តុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុតុប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈផង មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈ
ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១៦៥] ក្នុងហេតុតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

នសវិចារទុកៈ

[១៦៦] ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
តុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានវិចារៈ អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មិនមែនជាមិនមានវិចារៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុតុប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈផង មិនមែនជាមិនមានវិចារៈផង ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១៦៧] ក្នុងហេតុតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

នសប្បីតិទុកំ

[១៦៨] ន សប្បីតិកំ ធម្មំ បដិច្ច ន សប្បីតិ-
 កោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ ន
 អប្បីតិកំ ធម្មំ បដិច្ច ន អប្បីតិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ ន សប្បីតិកញ្ច ន អប្បីតិ-
 កញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន សប្បីតិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។

[១៦៩] ហេតុយា នវ ។

នបីតិសហគតទុកំ

[១៧០] ន បីតិសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច ន បីតិ-
 សហគតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។
 ន នបីតិសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច ន នបីតិសហគតោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ នបីតិស-
 ហគតញ្ច ន នបីតិសហគតញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន បីតិ-
 សហគតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។

[១៧១] ហេតុយា នវ ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

នសប្បីតិទុក្ខៈ

[១៦៨] ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបីតិ អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបីតិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានបីតិ អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មិនមែនជាមិនមានបីតិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មាន
វារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបីតិ អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបីតិផង មិនមែនជាមិនមានបីតិផង ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។

[១៦៩] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៤ ។

នបីតិសហគិតទុក្ខៈ

[១៧០] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយបីតិ អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនប្រកបដោយបីតិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មាន
វារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនប្រកបដោយបីតិ អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនជាមិនមែនប្រកបដោយបីតិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ
មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយបីតិ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនប្រកបដោយបីតិផង មិនមែនជាមិនមែនប្រកបដោយបីតិផង ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។

[១៧១] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៤ ។

បច្ចនីយទុកយុដ្ឋានំ

នសុខសហគតិទុកំ

[១៧២] ន សុខសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច ន សុខ-
សហគតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។
ន នសុខសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច ន នសុខសហគតោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ ន សុខ-
សហគតញ្ច ន នសុខសហគតញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន សុខ-
សហគតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។

[១៧៣] ហេតុយា នវ ។

នឧបេក្ខាសហគតិទុកំ

[១៧៤] ន ឧបេក្ខាសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច ន ឧ-
បេក្ខាសហគតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
តីណិ ។ ន នឧបេក្ខាសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច ន ន-
ឧបេក្ខាសហគតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
តីណិ ។ ន ឧបេក្ខាសហគតញ្ច ន នឧបេក្ខាស-
ហគតញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន ឧបេក្ខាសហគតោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។

[១៧៥] ហេតុយា នវ ។

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋាន

នសុខសហគិតទុក្ខៈ

[១៧២] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនប្រកបដោយសុខ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនប្រកបដោយសុខ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខផង មិនមែនជាមិនមែនប្រកបដោយសុខផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។

[១៧៣] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ។

នឧបេក្ខាសហគិតទុក្ខៈ

[១៧៤] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយឧបេក្ខា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយឧបេក្ខា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនប្រកបដោយឧបេក្ខា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនប្រកបដោយឧបេក្ខា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយឧបេក្ខា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយឧបេក្ខាផង មិនមែនជាមិនមែនប្រកបដោយឧបេក្ខាផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។

[១៧៥] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ។

នកាមាវចរទុកំ

[១៧៦] ន កាមាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច ន កាមាវ-
 ចរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ ន
 នកាមាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច ន នកាមាវចរោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ ន កាមាវចរញ្ច
 ន នកាមាវចរញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន កាមាវចរោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។

[១៧៧] ហេតុយា នវ ។

នរូចាវចរទុកំ

[១៧៨] ន រូចាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច ន រូចាវចរោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ ន នរូចាវចរំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន នរូចាវចរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
 ច្ចយា តីណិ ។ ន រូចាវចរញ្ច ន នរូចាវចរញ្ច ធម្មំ
 បដិច្ច ន រូចាវចរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 តីណិ ។

[១៧៩] ហេតុយា នវ ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

នកាមាវចរទុក្ខៈ

[១៧៦] ធម៌ មិនមែនជាកាមាវចរៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកាមាវចរៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។

ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនកាមាវចរៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនកាមាវចរៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។

ធម៌ មិនមែនជាកាមាវចរៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកាមាវចរ ផង មិនមែនជាមិនមែនកាមាវចរៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។

[១៧៧] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ។

នរូបាវចរទុក្ខៈ

[១៧៨] ធម៌ មិនមែនជារូបាវចរៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជារូបាវចរៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនរូបាវចរៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនរូបាវចរៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជារូបាវចរៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជារូបាវចរៈផង មិនមែនជាមិនមែនរូបាវចរៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។

[១៧៩] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ។

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋានំ

នអរូចារចរទុកំ

[១៨០] ន អរូចារចរំ ធម្មំ បដិច្ច ន អរូចារចរោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។ ន នអរូចារ-
ចរំ ធម្មំ បដិច្ច ន នអរូចារចរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
តុប្បច្ចយា តីណិ ។ ន អរូចារចរញ្ច ន នអរូចារចរញ្ច
ធម្មំ បដិច្ច ន នអរូចារចរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា ឯកំ ។

[១៨១] ហេតុយា បញ្ច ។

នបរិយាបន្នទុកំ

[១៨២] ន បរិយាបន្នំ ធម្មំ បដិច្ច ន បរិយាបន្នោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ ន អបរិយា-
បន្នំ ធម្មំ បដិច្ច ន អបរិយាបន្នោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។ ន បរិយាបន្នញ្ច ន អបរិយា-
បន្នញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អបរិយាបន្នោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។

[១៨៣] ហេតុយា បញ្ច ។

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋាន

នអរុបារចរទុកៈ

[១៨០] ធម៌ មិនមែនជាអរុបារចរៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអរុបារចរៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ។

ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនអរុបារចរៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនអរុបារចរៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។

ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនអរុបារចរៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអរុបារចរៈផង មិនមែនជាមិនមែនអរុបារចរៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ។

[១៨១] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ។

នបរិយាបន្នទុកៈ

[១៨២] ធម៌ មិនមែនជាបរិយាបន្នៈ (ដែលរាប់បញ្ចូលក្នុងតេត្វិកវដ្តៈ) អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាបរិយាបន្នៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាអបរិយាបន្នៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអបរិយាបន្នៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ។ ធម៌ មិនមែនជាអបរិយាបន្នៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាបរិយាបន្នៈផង មិនមែនជាអបរិយាបន្នៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ។

[១៨៣] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ។

ននិយ្យានិកទុកំ

[១៨៤] ន និយ្យានិកំ ធម្មំ បដិច្ច ន និយ្យានិ-
 កោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។ ន អ-
 និយ្យានិកំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនិយ្យានិកោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ ន និយ្យានិកញ្ច
 ន អនិយ្យានិកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន និយ្យានិកោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។

[១៨៥] ហេតុយា បញ្ច ។

ននិយតទុកំ

[១៨៦] ន និយតំ ធម្មំ បដិច្ច ន និយតោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។ ន អនិយតំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន អនិយតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 តីណិ ។ ន និយតញ្ច ន អនិយតញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន
 អនិយតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។

[១៨៧] ហេតុយា បញ្ច ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ននិយ្យានិកទុក្ខៈ

[១៨៤] ធម៌ មិនមែនជានិយ្យានិកៈ (ធម៌ដែលកាត់នូវវដ្តមូល)
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជានិយ្យានិកៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ។ ធម៌ មិនមែនជាអនិយ្យានិកៈ អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនជាអនិយ្យានិកៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជានិយ្យានិកៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 ជានិយ្យានិកៈផង មិនមែនជាអនិយ្យានិកៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ។

[១៨៥] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ។

ននិយតទុក្ខៈ

[១៨៦] ធម៌ មិនមែនជានិយតៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
 និយតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ។ ធម៌ មិន
 មែនជាមិនមាននិយតៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមាននិយតៈ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែន
 ជាមិនមាននិយតៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជានិយតៈផង មិនមែនជា
 មិនមាននិយតៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ។

[១៨៧] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ។

បច្ចុនីយទុកប្បដ្ឋានំ

នសឧត្តរទុកំ

[១៨៨] ន សឧត្តរំ ធម្មំ បដិច្ច ន សឧត្តរោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ ន អនុត្តរំ ធម្មំ បដិច្ច
ន អនុត្តរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។
ន សឧត្តរញ្ច ន អនុត្តរញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន សឧត្តរោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។

[១៨៩] ហេតុយា បញ្ច ។

នសរណទុកំ

[១៩០] ន សរណំ ធម្មំ បដិច្ច ន សរណោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។ ន អរណំ ធម្មំ បដិច្ច
ន អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។
ន សរណញ្ច ន អរណញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន សរណោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។

[១៩១] ហេតុយា បញ្ច ។

បច្ចុនីយទុកប្បដ្ឋានំ និដ្ឋិតំ ។

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋាន

នសឧត្តរទុកៈ

[១៨៨] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយឧត្តរៈ (ការរើឡើងនូវខ្លួន) អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយឧត្តរៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ ហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាអនុត្តរៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអនុត្តរៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មាន វារៈ ១ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយឧត្តរៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន ប្រកបដោយឧត្តរៈផង មិនមែនជាអនុត្តរៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ ហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ។

[១៨៩] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ។

នសរណទុកៈ

[១៩០] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយរណៈ (លាមក) អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ។ ធម៌ មិនមែនជាអរណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន ជាអរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយរណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយ រណៈផង មិនមែនជាអរណៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ។

[១៩១] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ។

ចប់ បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋាន ។

បច្ចុនីយទុកត្តិកប្បដ្ឋានំ

នហោតុទុកនកុសលត្តិកំ

[១៩២] ន ហោតុំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន
 ហោតុ ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហោតុប្បច្ចយា
 ន ហោតុំ អកុសលំ អព្យាកតំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច
 តយោ ខន្ធោ ចិត្តសមុដ្ឋានព្យា រូបំ ។ ន ហោតុំ ន
 កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន នហោតុ ន កុសលោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហោតុប្បច្ចយា ន ហោតុ អកុសលេ អព្យា-
 កតេ ខន្ធបដិច្ច ហោតុ ។ ន ហោតុំ ន កុសលំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន ហោតុ ន កុសលោ ច ន នហោតុ
 ន កុសលោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហោតុប្បច្ចយា ។

[១៩៣] ន នហោតុំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន
 នហោតុ ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហោតុប្បច្ចយា
 ន នហោតុំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហោតុ ន កុ-
 សលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហោតុប្បច្ចយា ន នហោតុំ
 ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហោតុ ន កុសលោ ច
 ន នហោតុ ន កុសលោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហោតុ-
 ប្បច្ចយា ។

បច្ចនីយទុកត្តិកប្បដ្ឋាន

នហោតុទុកនកុសលត្តិកៈ

[១៩២] ធម៌ មិនមែនជាហោតុ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាហោតុ មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហោតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ពា ផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១
 មិនមែនជាហោតុ ជាអកុសល ជាអព្យាកតៈ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិន
 មានហោតុ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហោតុ មិន
 មែនជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហោតុប្បច្ច័យ គឺ ហោតុ អាស្រ័យ
 នូវពួកខន្ធ ដែលមិនមែនជាហោតុ ជាអកុសល ជាអព្យាកតៈ ។ ធម៌
 មិនមែនជាហោតុក្តី មិនមែនជាកុសលក្តី មិនមែនជាមិនមានហោតុក្តី មិន
 មែនជាកុសលក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហោតុ មិនមែនជា
 កុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហោតុប្បច្ច័យ ។

[១៩៣] ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហោតុ មិនមែនជាកុសល អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហោតុ មិនមែនជាកុសល ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហោតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាហោតុ មិនមែនជាកុសល
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហោតុ មិនមែនជាកុសល ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហោតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាហោតុ មិនមែនជាកុសលក្តី
 មិនមែនជាមិនមែនហោតុ មិនមែនជាកុសលក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 មែនជាមិនមែនហោតុ មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហោតុ-
 ប្បច្ច័យ ។

បច្ចនីយទុកត្តិកប្បដ្ឋានំ

[១៩៤] ន ហេតុំ ន កុសលញ្ច ន នហេតុំ ន
 កុសលញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ន កុសលោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ហេតុំ ន កុសលញ្ច ន
 នហេតុំ ន កុសលញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន នហេតុ ន
 កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ហេតុំ
 ន កុសលញ្ច ន នហេតុំ ន កុសលញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 ន ហេតុ ន កុសលោ ច ន នហេតុ ន កុសលោ
 ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១៩៥] ហេតុយា នវ អវិកតេ នវ នហេតុ-
 យា ទ្វេ ។

សហជាតវាវេមិ សម្បយុត្តវាវេមិ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

[១៩៦] ន នហេតុ ន កុសលោ ធម្មោ ន
 ន ហេតុស្ស ន កុសលស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ន នហេតុ ន កុសលោ ធម្មោ
 ន ហេតុស្ស ន កុសលស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ន នហេតុ ន កុសលោ ធម្មោ

បច្ចនីយទុកត្តិកប្បដ្ឋាន

[១៩៤] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាកុសលផង មិនមែនជាមិនមែនហេតុ
 មិនមែនជាកុសលផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែន
 ជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ
 មិនមែនជាកុសលផង មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាកុសលផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជា
 កុសលក្តី មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាកុសលក្តី អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាកុសលផង មិនមែនជាមិនមែនហេតុ
 មិនមែនជាកុសលផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១៩៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៩ ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

ក្នុងសហជាតវារៈក្តី ក្នុងសម្បយុត្តវារៈក្តី
 សេចក្តីពិស្តារ មិនគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

[១៩៦] ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាកុសល
 ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាកុសល
 ដោយហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជា
 កុសល ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាកុសល
 ដោយហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាកុសល

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

នហោតុស្ស ន កុសលស្ស ច ន នហោតុស្ស ន កុ-
សលស្ស ច ធម្មស្ស ហោតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[១៩៧] ន ហោតុ ន កុសលោ ធម្មោ ន ហោ-
តុស្ស ន កុសលស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។

[១៩៨] ហោតុយា តីណិ អារម្មណោ នវ អវិ-
តតេ នវ ។

បញ្ញារាវំ ឯវំ វិត្តាបេតព្វំ ។

[១៩៩] ន ហោតុំ ន អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន
ហោតុ ន អកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហោតុប្បច្ចយា
ន ហោតុំ កុសលំ អព្យាកតំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ
ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ។ ន ហោតុំ ន អកុសលំ
ធម្មំ បដិច្ច ន នហោតុ ន អកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហោតុប្បច្ចយា ន ហោតុ កុសលេ អព្យាកតេ ខន្ធធ្វេ
បដិច្ច ហោតុ ។ ន ហោតុំ ន អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
ន ហោតុ ន អកុសលោ ច ន នហោតុ ន អកុសលោ
ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហោតុប្បច្ចយា ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាកុសលផង មិនមែនជា
មិនមែនហេតុ មិនមែនជាកុសលផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[១៩៧] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាកុសល ជាបច្ច័យ នៃ
ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាកុសល ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។

[១៩៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

បណ្ឌិត គប្បីញ៉ាំងបញ្ហាវារៈ ឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនេះចុះ ។

[១៩៩] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១
ដែលមិនមែនជាហេតុ ជាកុសល ជាអព្យាកតៈ ។ ធម៌ មិនមែនជា
មិនមែនហេតុ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ
មិនមែនជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ហេតុ
អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលមិនមែនជាហេតុ ជាកុសល ជាអព្យាកតៈ ។
ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអកុសលក្តី មិនមែនជាមិនមែនហេតុ
មិនមែនជាអកុសលក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជា
អកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

បច្ចនីយទុកត្តិកប្បដ្ឋានំ

[២០០] ន នហេតុំ ន អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន នហេតុ ន អកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
 ច្ចយា ន នហេតុំ ន អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ
 ន អកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន
 នហេតុំ ន អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ន អ-
 កុសលោ ច ន នហេតុ ន អកុសលោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[២០១] ន ហេតុំ ន អកុសលញ្ច ន នហេតុំ
 ន អកុសលញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ន អកុសលោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ហេតុំ ន អកុស-
 លញ្ច ន នហេតុំ ន អកុសលញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន ន-
 ហេតុ ន អកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ន ហេតុំ ន អកុសលញ្ច ន នហេតុំ ន អកុសលញ្ច
 ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ន អកុសលោ ច ន នហេតុ
 ន អកុសលោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[២០២] ហេតុយា នវ អវិភតេ នវ សព្វត្ថ នវ ។

បច្ចនីយទុកត្តិកប្បដ្ឋាន

[២០០] ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាអកុសល
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាអកុសល ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអកុ-
 សល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាអកុសល
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជា
 អកុសលក្តី មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាអកុសលក្តី អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាអកុសល ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។

[២០១] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអកុសលផង មិនមែនជាមិនមែនហេតុ
 មិនមែនជាអកុសលផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែន
 ជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ
 មិនមែនជាអកុសលផង មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាអកុសលផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជា
 អកុសលក្តី មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាអកុសលក្តី អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអកុសលផង មិនមែនជាមិនមែន
 ហេតុ មិនមែនជាអកុសលផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។

[២០២] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ មាន
 វារៈ ៩ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៩ ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

[២០៣] ន ហេតុំ ន អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច ន
 ហេតុ ន អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 កុសលាកុសលំ ន ហេតុំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ
 ខន្ធា តយោ ខន្ធធ្ធ បដិច្ច ។ ន ហេតុំ ន អព្យាកតំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន នហេតុ ន អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ន ហេតុំ ន អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច ន
 ហេតុ ន អព្យាកតោ ច ន នហេតុ ន អព្យាកតោ ច
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[២០៤] ន នហេតុំ ន អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច ន
 នហេតុ ន អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 តីណិ ។

[២០៥] ន ហេតុំ ន អព្យាកតញ្ច ន នហេតុំ ន
 អព្យាកតញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ន អព្យាកតោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ហេតុំ ន អព្យាក-
 តញ្ច ន នហេតុំ ន អព្យាកតញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន
 នហេតុ ន អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

[២០៣] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលជាកុសលាកុសល
 មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ
 មិនមែនជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែន
 ជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជា
 ហេតុ មិនមែនជាអព្យាកតៈក្តី មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជា
 អព្យាកតៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអព្យាកតៈ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[២០៤] ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាអព្យាកតៈ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាអព្យាកតៈ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

[២០៥] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអព្យាកតៈផង មិនមែនជាមិន
 មែនហេតុ មិនមែនជាអព្យាកតៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអព្យាកតៈផង មិនមែនជាមិនមែន
 ហេតុ មិនមែនជាអព្យាកតៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ

បច្ចនីយទុកត្តិកប្បដ្ឋានំ

ន ហេតុំ ន អព្យាកតញ្ច ន នហេតុំ ន អព្យាកតញ្ច
 ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ន អព្យាកតោ ច ន នហេតុ
 ន អព្យាកតោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
 [២០៦] ហេតុយា នវ អវិកតេ នវ សព្វត្ថ នវ ។

នហោតុទុក្ខនវេទនាត្តិកំ

[២០៧] ន ហេតុំ ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ហេតុំ ន សុខាយ
 វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន នហេតុ ន សុខាយ
 វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
 [២០៨] ហេតុយា នវ សព្វត្ថ នវ ។

[២០៩] ន ហេតុំ ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[២១០] ហេតុយា នវ សព្វត្ថ នវ ។

បច្ចនីយទុកត្តិកប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអព្យាកតៈក្តី មិនមែនជាមិនមែនហេតុ
មិនមែនជាអព្យាកតៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជា
អព្យាកតៈផង មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាអព្យាកតៈផង ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[២០៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៩ ។

នហោតុទុកនវេទនាត្តិកៈ

[២០៧] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិន
មែនប្រកបដោយសុខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិន
មែនប្រកបដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[២០៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៨៩ ក្នុងបច្ច័យ ទាំងអស់ សុទ្ធ
តែមានវារៈ ៩ ។

[២០៩] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[២១០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធ
តែមានវារៈ ៩ ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

[២១១] ន ហេតុំ ន អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ
សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ន អនុក្ខមសុខាយ
វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[២១២] ហេតុយា នវ សព្វត្ថ នវ ។

នហោតុទុក្ខនវិបាកត្តិកំ

[២១៣] ន ហេតុំ ន វិចាកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន
ហេតុំ ន វិចាកធម្មធម្មំ . . . ន ហេតុំ ន នេវិចាក-
នវិចាកធម្មធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នហោតុទុក្ខនឧបាទិន្នបាទានិយត្តិកំ

[២១៤] ន ហេតុំ ន ឧបាទិន្នបាទានិយំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ន ហេតុំ ន អនុបាទិន្នបាទានិយំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ន ហេតុំ ន អនុបាទិន្នអនុបាទានិយំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

[២១១] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមសុខ-
វេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខ-
មសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[២១២] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធ
តែមានវារៈ ៩ ។

នហេតុទុក្ខនវិបាកត្តិកៈ

[២១៣] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាវិបាក មិនមែនជាហេតុ
. . . នូវធម៌ មិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតី . . . មិនមែនជាហេតុ
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនវិបាកទាំងមិនមែនមានវិបាកជា
ប្រក្រតី មិនមែនជាហេតុ . . . ។

នហេតុទុក្ខនឧបាទិន្តុបាទានិយត្តិកៈ

[២១៤] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ដែលមិនមែនកម្ម
ប្រកបដោយកិលេស (មានតណ្ហា ជាដើម) កាន់យកទាំងជាប្រយោជន៍
ដល់ឧបាទាន . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ដែលមិនមែន
កម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកតែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន . . .
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ដែលមិនមែនកម្មប្រកបដោយកិលេស
មិនកាន់យកទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន . . . ។

បច្ចនីយទុកត្តិកប្បដ្ឋានំ

នហោតុទុកនសង្កិលិដ្ឋសង្កិលេសិកត្តិកំ

[២០៥] ន ហោតុំ ន សង្កិលិដ្ឋសង្កិលេសិកំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ន ហោតុំ ន អសង្កិលិដ្ឋសង្កិលេសិកំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . នហោតុំ ន អសង្កិលិដ្ឋអសង្កិលេសិកំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នហោតុទុកនវិតក្កត្តិកំ

[២០៦] ន ហោតុំ ន សវិតក្កសវិចារំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ន ហោតុំ ន អវិតក្កវិចារមត្តំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន
 ហោតុំ ន អវិតក្កអវិចារំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នហោតុទុកនបីតិក្កិកំ

[២០៧] ន ហោតុំ ន បីតិសហាគតំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . នហោតុំ ន សុខសហាគតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន
 ហោតុំ ន ឧបេក្កាសហាគតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

បច្ចនីយទុកត្តិកប្បដ្ឋាន

នហោតុទុកនសង្កិលិដ្ឋសង្កិលេសិកត្តិកៈ

[២១៥] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនសៅហ្មង
ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ
មិនមែនជាមិនសៅហ្មងតែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង . . . អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមែនសៅហ្មងទាំងមិនគួរដល់សេចក្តី
សៅហ្មង . . . . ។

នហោតុទុកនវិតក្កត្តិកៈ

[២១៦] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រព្រឹត្ត
ទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ . . . អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈមានត្រឹមតែវិចារៈ . . .
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈទាំងមិន
មានវិចារៈ . . . . ។

នហោតុទុកនបីតិក្តិកៈ

[២១៧] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកប
ដោយបីតិ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកប
ដោយសុខ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកប
ដោយឧបេក្ខា . . . . ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

នហោតុទុក្ខនទស្សនត្តិកំ

[២១៨] ន ហេតុំ ន ទស្សនេន បហាតព្វំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ន ហេតុំ ន ការនាយ បហាតព្វំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ន ហេតុំ ន នេវទស្សនេន ន ការនាយ
បហាតព្វំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នហោតុទុក្ខនទស្សនេនបហាតព្វហោតុកត្តិកំ

[២១៩] ន ហេតុំ ន ទស្សនេន បហាតព្វហោតុ-
កំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន ហេតុំ ន ការនាយ បហាតព្វ-
ហោតុកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន ហេតុំ ន នេវទស្ស-
នេន ន ការនាយ បហាតព្វហោតុកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នហោតុទុក្ខនអាចយកាមិត្តិកំ

[២២០] ន ហេតុំ ន អាចយកាមី ធម្មំ បដិច្ច . . .
ន ហេតុំ ន អបចយកាមី ធម្មំ បដិច្ច . . . ន ហេតុំ
ន នេវាចយកាមីនាបចយកាមី ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

នហោតុទុក្ខនទស្សនត្តិកៈ

[២១៨] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ដែលមិនមែន ត្រូវលះដោយទស្សនៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ដែល មិនមែនត្រូវលះដោយការវនា . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ដែលមិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ និងមិនមែនត្រូវលះដោយ ការវនា . . . ។

នហោតុទុក្ខនទស្សនេនបហាតព្វហោតុកត្តិកៈ

[២១៩] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ដែលមានហេតុ មិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ដែលមានហេតុមិនមែនត្រូវលះដោយការវនា . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ដែលមានហេតុមិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ និងមិនមែនត្រូវលះដោយការវនា . . . ។

នហោតុទុក្ខនអាចយគាមិត្តិកៈ

[២២០] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនដល់នូវ ការសន្សឹកពូនឡើង . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិន មែនជាមិនដល់នូវការសន្សឹកពូនឡើង . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន មែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមែនដល់នូវការសន្សឹកពូនឡើងនិងមិនមែន ជាមិនដល់នូវការសន្សឹកពូនឡើង . . . ។

បច្ចនីយទុកត្តិកប្បដ្ឋានំ

នហោតុទុកនសេក្ខត្តិកំ

[២២០] ន ហេតុំ ន សេក្ខំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
ន ហេតុំ ន អសេក្ខំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន ហេតុំ ន លេ-
សេក្ខានាសេក្ខំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នហោតុទុកនបរិត្តត្តិកំ

[២២២] ន ហេតុំ ន បរិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
ន ហេតុំ ន មហាត្តតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន ហេតុំ ន
អប្បមាណំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នហោតុទុកនបរិត្តារម្មណត្តិកំ

[២២៣] ន ហេតុំ ន បរិត្តារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច
. . . ន ហេតុំ ន មហាត្តារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
ន ហេតុំ ន អប្បមាណារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នហោតុទុកនហីនត្តិកំ

[២២៤] ន ហេតុំ ន ហីនំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន
ហេតុំ ន មជ្ឈិមំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន ហេតុំ ន បណីតំ
ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

បច្ចនីយទុកត្តិកប្បដ្ឋាន

នហោតុទុកនសេក្ខត្តិកៈ

[២២១] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាសេក្ខៈ
. . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអសេក្ខៈ . . .
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជានេវសេក្ខានាសេក្ខៈ . . . ។

នហោតុទុកនបរិត្តត្តិកៈ

[២២២] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាសភាព
តូចត្រូវ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនដល់នូវ
សភាពធំ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនមាន
ប្រមាណមិនបាន . . . ។

នហោតុទុកនបរិត្តារម្មណត្តិកៈ

[២២៣] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនមានអា-
រម្មណ៍តូចត្រូវ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនមាន
អារម្មណ៍ដល់នូវភាពធំ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ
មិនមែនមានអារម្មណ៍មានប្រមាណមិនបាន . . . ។

នហោតុទុកនហីនត្តិកៈ

[២២៤] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនថោក
ទាប . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាកណ្តាល
. . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនឧត្តម . . . ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

នហោតុទុក្ខនមិច្ឆត្តត្ថិកំ

[២២៥] ន ហោតុំ ន មិច្ឆត្តនិយតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . .
 ន ហោតុំ ន សម្មត្តនិយតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . . ន ហោតុំ
 ន អនិយតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . . ។

នហោតុទុក្ខនមគ្គារម្មណត្ថិកំ

[២២៦] ន ហោតុំ ន មគ្គារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច . . . .
 ន ហោតុំ ន មគ្គហោតុកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . . ន ហោតុំ
 ន មគ្គាធិបតី ធម្មំ បដិច្ច . . . . ។

នហោតុទុក្ខនឧប្បន្នត្ថិកំ

[២២៧] ន ហោតុំ ន អនុប្បន្នំ ធម្មំ បដិច្ច . . . .
 ន ហោតុំ ន ឧប្បាធិ ធម្មំ បដិច្ច . . . . ។

នហោតុទុក្ខនអតីតត្ថិកំ

[២២៨] ន ហោតុំ ន អតីតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . .
 ន ហោតុំ ន អនាគតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . . ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

នហោតុទុក្ខនមិច្ឆត្តត្តិកៈ

[២២៥] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនមានស-
ភាពខុសនឹងទៀង . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែន
មានសភាពត្រូវនឹងទៀង . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិន
មែនជាអនិយតៈ . . . ។

នហោតុទុក្ខនមគ្គារម្មណត្តិកៈ

[២២៦] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនមានមគ្គ
ជាអារម្មណ៍ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនមានមគ្គ
ជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនមានមគ្គ
ជាអធិបតិ . . . ។

នហោតុទុក្ខនឧប្បន្នត្តិកៈ

[២២៧] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិន
ទាន់កើតឡើងហើយ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិន
មែនប្រុងកើតឡើង . . . ។

នហោតុទុក្ខនអតីតត្តិកៈ

[២២៨] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអតីត
. . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអនាគត . . .

បច្ចុប្បន្នទុកត្តិកប្បដ្ឋានំ

នហោតុទុកនអតីតារម្មណត្តិកំ

[២២៩] ន ហោតុំ ន អតីតារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ន ហោតុំ ន អនាគតារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
 ន ហោតុំ ន បច្ចុប្បន្នារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នហោតុទុកនអជ្ឈត្តត្តិកំ

[២៣០] ន ហោតុំ ន អជ្ឈត្តំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
 ន ហោតុំ ន ពហិទ្ធា ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នហោតុទុកនអជ្ឈត្តារម្មណត្តិកំ

[២៣១] ន ហោតុំ ន អជ្ឈត្តារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ន ហោតុំ ន ពហិទ្ធារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នហោតុទុកនសនិទស្សនត្តិកំ

[២៣២] ន ហោតុំ ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន ហោតុំ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហោតុប្បច្ចយា ន ហោតុំ ន សនិទស្សន-
 សប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន នហោតុំ ន សនិទស្ស-
 នសប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហោតុប្បច្ចយា

បច្ចនីយទុកត្តិកប្បដ្ឋាន

នហោតុទុកនអតីតារម្មណត្តិកៈ

[២២៩] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនមានអា-
រម្មណ៍ជាអតីត . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែន
មានអារម្មណ៍ជាអនាគត . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ
មិនមែនមានអារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្ន . . . ។

នហោតុទុកនអជ្ឈត្តត្តិកៈ

[២៣០] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាខាងក្នុង
. . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាខាងក្រៅ . . . ។

នហោតុទុកនអជ្ឈត្តារម្មណត្តិកៈ

[២៣១] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនមាន
អារម្មណ៍ជាខាងក្នុង . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែន
មានអារម្មណ៍ជាខាងក្រៅ . . . ។

នហោតុទុកនសនិទស្សនត្តិកៈ

[២៣២] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកបដោយ
ការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនជាហេតុ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះ-
ពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិន
មែនហេតុ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ
និងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

ន ហោតំ ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន
ហោតុ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ច ន នហោតុ
ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហោតុ-
ប្បច្ចយា ។

[២៣៣] ន នហោតំ ន សនិទស្សនសប្បដិយំ
ធម្មំ បដិច្ច ន នហោតុ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ
ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហោតុប្បច្ចយា ន នហោតំ ន សនិ-
ទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច នហោតុ ន សនិ-
ទស្សនសប្បដិយោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហោតុប្បច្ចយា
ន នហោតំ ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច
ន ហោតុ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ច ន នហោតុ
ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហោ-
តុប្បច្ចយា ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការ
ប៉ះពាល់ក្តី មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិង
ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិន
មែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[២៣៣] ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនប្រកបដោយ
ការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
មិនមែនហេតុ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែន
ប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ
មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី មិនមែនជា
មិនមែនហេតុ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់
ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនប្រកបដោយ
ការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បដ្ឋយ ។

បច្ចនីយទុកត្តិកប្បដ្ឋានំ

[២៣៤] ន ហោតុំ ន សនិទស្សនសប្បដិយញ្ច
 ន នហោតុំ ន សនិទស្សនសប្បដិយញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 ន ហោតុ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហោតុប្បច្ចយា ន ហោតុំ ន សនិទស្សនសប្បដិយញ្ច
 ន នហោតុំ ន សនិទស្សនសប្បដិយញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 ន នហោតុ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហោតុប្បច្ចយា ន ហោតុំ ន សនិទស្សនសប្បដិយញ្ច
 ន ន ហោតុំ ន សនិទស្សនសប្បដិយញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 ន ហោតុ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ច ន នហោតុ
 ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហោតុ-
 ប្បច្ចយា ។

[២៣៥] ហោតុយា នវ អវិកតេ នវ សព្វត្ថ នវ ។

[២៣៦] ន ហោតុំ ន អនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ ប-
 ដិច្ច ន ហោតុ ន អនិទស្សនសប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

បច្ចនីយទុកត្តិកប្បដ្ឋាន

[២៣៤] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ
និងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិន
មែនប្រកបដោយការឃើញ និងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង មិនមែនជា
មិនមែនហេតុ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់
ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋូយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ
មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ និងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ផង មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនប្រកបដោយការ
ឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋូយ
ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ក្តី មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ
និងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ
មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង មិនមែន
ជាមិនមែនហេតុ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ និងប្រកបដោយការ
ប៉ះពាល់ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋូយ ។

[២៣៥] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋូយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋូយ មាន
វារៈ ៩ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៩ ។

[២៣៦] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានការឃើញ
តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិន
មែនជាមិនមានការឃើញ តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បច្ចយា ន ហេតុំ ន អនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន នហេតុ ន អនិទស្សនសប្បដិយោ ធម្មា
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ហេតុំ ន អនិទស្សនសប្ប-
 ដិយំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ ន អនិទស្សនសប្បដិយោ
 ច ន នហេតុ ន អនិទស្សនសប្បដិយោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[២៣៧] ន នហេតុំ ន អនិទស្សនសប្បដិយំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន នហេតុ ន អនិទស្សនសប្បដិយោ ធម្មា
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន នហេតុំ ន អនិទស្សន-
 សប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ ន អនិទស្សនសប្ប-
 ដិយោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន នហេតុំ
 ន អនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ ន អ-
 និទស្សនសប្បដិយោ ច ន នហេតុ ន អនិទស្សន-
 សប្បដិយោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាមិនមានការ
 ឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ
 មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានការឃើញ
 តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាមិន
 មានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 ជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។

[២៣៧] ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាមិនមានការ
 ឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែន
 ហេតុ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមាន
 ការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិន
 មែនហេតុ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមាន
 ការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិន
 មែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការ
 ប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។

បច្ចនីយទុកត្តិកប្បដ្ឋានំ

[២៣៨] ន ហេតុំ ន អនិទស្សនសប្បដិយញ្ច
 ន នហេតុំ ន អនិទស្សនសប្បដិយញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 នហេតុ ន អនិទស្សនសប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បន្នតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ន ហេតុំ ន អនិទស្សនសប្បដិយញ្ច ន
 នហេតុំ ន អនិទស្សនសប្បដិយញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន ន-
 ហេតុ ន អនិទស្សនសប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បន្នតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា ន ហេតុំ ន អនិទស្សនសប្បដិយញ្ច ន ន-
 ហេតុំ ន អនិទស្សនសប្បដិយញ្ច ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ
 ន អនិទស្សនសប្បដិយោ ច ន នហេតុ ន អនិទស្ស-
 នសប្បដិយោ ច ធម្មោ ឧប្បន្នតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[២៣៩] ហេតុយា នវ អវិភតេ នវ ។

សហជាតវាបេមិ សម្បយុត្តវាបេមិ

សព្វត្ថ វិត្តាពោ ។

បច្ចនីយទុកត្តិកប្បដ្ឋាន

[២៣៨] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានការឃើញ
តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិន
មែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង មិនមែនជាមិន
មែនហេតុ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ
មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការ
ប៉ះពាល់ផង មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែ
ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌
មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់
ក្តី មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមាន
ការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិន
មែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។

[២៣៩] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ មាន
វារៈ ៩ ។

ក្នុងសហជាតវារៈក្តី ក្នុងសម្បយុត្តវារៈក្តី
មានសេចក្តីពិស្តារ គ្រប់ ៗ បច្ច័យទាំងអស់ ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

[២៤០] ន នហោតុ ន អនិទស្សនសប្បដិយោ
 ធម្មោ ន នហោតុស្ស ន អនិទស្សនសប្បដិយស្ស
 ធម្មស្ស ហោតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ន នហោតុ ន អនិ-
 ទស្សនសប្បដិយោ ធម្មោ ន ហោតុស្ស ន អនិទស្ស-
 នសប្បដិយស្ស ធម្មស្ស ហោតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ន នហោតុ ន អនិទស្សនសប្បដិយោ ធម្មោ ន ហោ-
 តុស្ស ន អនិទស្សនសប្បដិយស្ស ច ន នហោតុស្ស
 ន អនិទស្សនសប្បដិយស្ស ច ធម្មស្ស ហោតុប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។

[២៤១] ន ហោតុ ន អនិទស្សនសប្បដិយោ ធម្មោ
 ន ហោតុស្ស ន អនិទស្សនសប្បដិយស្ស ធម្មស្ស អា-
 រម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[២៤២] ហោតុយា តីណិ អារម្មណោ នវ អវិ-
 ភតេ នវ ។

បញ្ញាការំ វរំ វិត្តាភេតព្វំ ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

[២៤០] ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាមិនមាន
 ការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជា
 មិនមែនហេតុ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់
 ដោយហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាមិនមាន
 ការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជា
 ហេតុ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ដោយ
 ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាមិនមានការ
 ឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ
 មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង មិនមែនជា
 មិនមែនហេតុ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់
 ផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[២៤១] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានការឃើញ
 តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិន
 មែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ដោយអារម្មណ៍-
 ប្បច្ច័យ ។

[២៤២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

បណ្ឌិត គប្បីញ៉ាំងបញ្ហាវារៈ ឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនេះចុះ ។

បច្ចនីយទុកត្តិកប្បដ្ឋានំ

[២៤៣] ន ហេតុំ ន អនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ
បដិច្ច ន ហេតុ ន អនិទស្សនអប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្ប-
ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[២៤៤] ហេតុយា ឯកំ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

នសហោតុកទុកនកុសលត្តិកំ

[២៤៥] ន សហេតុកំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
ន សហេតុកោ ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
តុប្បច្ចយា វិចិត្តិច្ឆាសហាគតំ ឧទ្ធច្ចសហាគតំ មោហំ
បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ឯកំ មហាក្ខតំ បដិច្ច
តយោ មហាក្ខតា ។ ន សហេតុកំ ន កុសលំ
ធម្មំ បដិច្ច ន អហេតុកោ ន កុសលោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា វិចិត្តិច្ឆាសហាគតំ ឧទ្ធច្ច-
សហាគតំ មោហំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ទា
បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ បដិច្ច សហេតុកា ខន្ទា ។

បច្ចនីយទុកត្តិកប្បដ្ឋាន

[២៤៣] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានការឃើញ និងមិនមានការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែន ជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះ ហេតុប្បដ្ឋយ ។

[២៤៤] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ សេចក្តីពិស្តារ មាន គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

នសហេតុកទុកនកុសលត្តិកៈ

[២៤៥] ធម៌ មិនមែនជាសហេតុកៈ (មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅ ជាមួយនឹងហេតុ) មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា សហេតុកៈ មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ចិត្តសមុជ្ជានរូប អាស្រ័យ នូវមោហៈ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ មហាក្ខត ៣ អាស្រ័យ នូវមហាក្ខត ១ ។ ធម៌ មិនមែនជាអហេតុកៈ (មិនមែនជាមិនមានហេតុ) មិនមែនជា កុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសហេតុកៈ មិនមែនជា កុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពួកសម្បយុត្តិកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវមោហៈ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ពួកសហេតុកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

ន សហេតុកំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន សហេតុកោ
 ន កុសលោ ច ន អហេតុកោ ន កុសលោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ ន អហេតុកំ ន
 កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន អហេតុកោ ន កុសលោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ ន សហេ-
 តុកំ ន កុសលញ្ច ន អហេតុកំ ន កុសលញ្ច ធម្មំ
 បដិច្ច ន សហេតុកោ ន កុសលោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។

[២៤៦] ហេតុយា នវ ។

[២៤៧] ន សហេតុកំ ន អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន សហេតុកោ ន អកុសលោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា តីណិ ។ ន អហេតុកំ ន អកុសលំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន អហេតុកោ ន អកុសលោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ ន សហេតុកំ ន អកុសលញ្ច
 ន អហេតុកំ ន អកុសលញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន សហេតុ-
 កោ ន អកុសលោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 តីណិ ។

[២៤៨] ហេតុយា នវ ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាសហេតុកៈ មិនមែនជាកុសលក្តី មិនមែនជាអហេតុកៈ
 មិនមែនជាកុសលក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសហេតុកៈ មិន
 មែនជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។
 ធម៌ មិនមែនជាអហេតុកៈ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 មែនជាអហេតុកៈ មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាសហេតុកៈ មិនមែនជាកុសល
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសហេតុកៈ មិនមែនជាកុសលផង មិន
 មែនជាអហេតុកៈ មិនមែនជាកុសលផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។

[២៤៦] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ។

[២៤៧] ធម៌ មិនមែនជាសហេតុកៈ មិនមែនជាអកុសល
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសហេតុកៈ មិនមែនជាអកុសល ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជា
 អហេតុកៈ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអហេ-
 តុកៈ មិនមែនជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មាន
 វារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាសហេតុកៈ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាសហេតុកៈ មិនមែនជាអកុសលផង មិនមែនជា
 អហេតុកៈ មិនមែនជាអកុសលផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ
 មានវារៈ ៣ ។

[២៤៨] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ។

បច្ចនីយទុកត្តិកប្បដ្ឋានំ

[២៤៩] ន សហេតុកំ ន អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន អហេតុកោ ន អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា ឯកំ ។ ន អហេតុកំ ន អព្យាកតំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន អហេតុកោ ន អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។ ន សហេតុកំ ន អព្យាក-
 តព្វា ន អហេតុកំ ន អព្យាកតព្វា ធម្មំ បដិច្ច
 ន អហេតុកោ ន អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា ឯកំ ។

[២៥០] ហេតុយា តីណិ ។

នហេតុសម្បយុត្តទុកំ

នហេតុនសហេតុកទុកសទិសំ ។

នហោតុសហោតុកទុកនកុសលត្តិកំ

[២៥១] ន ហេតុញ្ចេវ ន អហេតុកព្វា ន កុសលំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ចេវ ន អហេតុកោ ច ន កុសលោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ហេតុញ្ចេវ ន អហេតុ-
 កព្វា ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន អហេតុកោ ចេវ ន
 នចហេតុ ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា

បច្ចនីយទុកត្តិកប្បដ្ឋាន

[២៤៩] ធម៌ មិនមែនជាអហេតុកៈ មិនមែនជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសហេតុកៈ មិនមែនជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ ធម៌ មិនមែនជាអហេតុកៈ មិនមែនជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអហេតុកៈ មិនមែនជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ ធម៌ មិនមែនជាអហេតុកៈ មិនមែនជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសហេតុកៈ មិនមែនជាអព្យាកតៈផង មិនមែនជាអហេតុកៈ មិនមែនជាអព្យាកតៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

[២៥០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

នហេតុសម្បយុត្តទុកៈ ប្រហែលគ្នានឹងនហេតុនសហេតុកទុកៈដែរ ។

នហេតុសហេតុកទុកនកុសលត្តិកៈ

[២៥១] ធម៌ មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែនជាអហេតុកៈ (មិនមានហេតុ) មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែនជាអហេតុកៈ មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអហេតុកៈទាំងមិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែនជាអហេតុកៈ មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

ន ហេតុញ្ចេវ ន អហេតុកញ្ចេវ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន ហេតុ ចេវ ន អហេតុកោ ច ន កុសលោ ច ន អ-
 ហេតុកោ ចេវ ន នចហេតុ ន កុសលោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ ន អហេតុកញ្ចេវ
 ន នចហេតុំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន អហេតុកោ-
 ចេវ ន នចហេតុ ន កុសលោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា តីណិ ។ ន ហេតុញ្ចេវ ន អហេតុកញ្ចេវ
 ន កុសលញ្ចេវ ន អហេតុកញ្ចេវ ន នចហេតុំ ន កុស-
 លញ្ចេវ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ចេវ ន អហេតុកោ ច ន
 កុសលោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។

[២៥២] ហេតុយា នវ ។

[២៥៣] ន ហេតុញ្ចេវ ន អហេតុកញ្ចេវ ន អកុ-
 សលំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ចេវ ន អហេតុកោ ច ន អ-
 កុសលោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[២៥៤] ហេតុយា នវ ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែនជាអហេតុកៈ មិនមែនជាកុសលក្តី
 មិនមែនជាអហេតុកៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាកុសលក្តី
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែនជាអហេតុកៈ មិនមែន
 ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌
 មិនមែនជាអហេតុកៈទាំងមិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាកុសល
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអហេតុកៈទាំងមិនមែនជាមិនមែនហេតុ
 មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។
 ធម៌ មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែនជាអហេតុកៈ មិនមែនជាកុសល អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែនជាអហេតុកៈ មិនមែនជា
 កុសលផង មិនមែនជាអហេតុកៈទាំងមិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែន
 ជាកុសលផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

[២៥២] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ។

[២៥៣] ធម៌ មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែនជាអហេតុកៈ មិន
 មែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែនជាអ-
 ហេតុកៈ មិនមែនជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ

[២៥៤] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ។

បច្ចនីយទុកត្តិកប្បដ្ឋានំ

[២៥៥] ន ហេតុញ្ចេវ ន អហេតុកញ្ច ន អព្យា-
កតំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ចេវ ន អហេតុកោ ច ន
អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[២៥៦] ហេតុយា នវ ។

នហេតុចេវនហេតុវិប្បយុត្តទុកំ

នហេតុចេវនហេតុសម្បយុត្តទុកសទិសំ ។

នហោតុនសហោតុកទុកនកុសលត្តិកំ

[២៥៧] ន ហេតុំ ន សហេតុកំ ន កុសលំ ធម្មំ
បដិច្ច ន ហេតុ ន សហេតុកោ ន កុសលោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា នវ ។ ន ហេតុំ ន សហេតុកំ
ន អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ន សហេតុកោ
ន អកុសលោ . . . នវ^(១) ។ ន ហេតុំ ន អហេតុកំ
ន អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ន អហេតុកោ ន
អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯក-
មេវ^(២) ។ ឯតេន ឧទាយេន កុសលាកុសលទុកំ
កុសលត្តិកមេវ ឯត្ត វជ្ជតិ ។

---

១ ម. នវ បញ្ញា ។ ២ ម. ឯកបញ្ញាមេវ ។

បច្ចនីយទុកត្តិកប្បដ្ឋាន

[២៥៥] ធម៌ មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែនជាអហេតុកៈ មិនមែនជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែនជាអហេតុកៈ មិនមែនជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[២៥៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

នហេតុចេវនហេតុវិប្បយុត្តទុកៈ

ប្រហែលគ្នានឹងនហេតុចេវនហេតុសម្បយុត្តទុកៈដែរ ។

នហោតុនសហោតុកទុកនកុសលត្តិកៈ

[២៥៧] ធម៌ មិនមែនជាហេតុនិងមិនមែនជាសហេតុកៈ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុនិងមិនមែនជាសហេតុកៈ មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

ធម៌ មិនមែនជាហេតុនិងមិនមែនជាសហេតុកៈ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុនិងមិនមែនជាសហេតុកៈ មិនមែនជាអកុសល . . . មានវារៈ ៩ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុនិងមិនមែនជា

អហេតុកៈ មិនមែនជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុនិងមិនមែនជាអហេតុកៈ មិនមែនជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ ដោយឧបាយនេះ កុសលាកុសលទុកៈ

គឺ ជាកុសលត្តិកៈហ្នឹងឯង ទើបគួរ ក្នុងសេចក្តីនេះ ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

ចូឡន្តរទុក្ខនកុសលត្តិកំ

[២៥៨] ន អប្បច្ចយំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ។ ន អសង្កតំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
 ន សនិទស្សនំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន
 សប្បដិយំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន អប្បដិយំ
 ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន រូបី ន កុសលំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ន អរូបី ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ។ ន លោកិយំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
 ន លោកុត្តរំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន កេ-
 នចិនិញ្ញេយ្យំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន កេន-
 ចិនិញ្ញេយ្យំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នោអាសវគោច្ចកទុក្ខនកុសលត្តិកំ

[២៥៩] នោ អាសវំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ន នោអាសវំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ចូឡន្តរទុក្ខនកុសលត្តិកៈ

[២៥៨] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអប្បច្ចយៈ មិនមែនជា
 កុសល . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអសង្កតៈ មិនមែនជា
 កុសល . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាប្រកបដោយការឃើញ
 មិនមែនជាកុសល . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការ
 ប៉ះពាល់ មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិន
 មានការប៉ះពាល់ មិនមែនជាកុសល . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 មែនមានរូប មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
 មិនមានរូប មិនមែនជាកុសល . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 ជាលោកិយ មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 ជាលោកុត្តរៈ មិនមែនជាកុសល . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិន
 មែនត្រូវដឹងដោយវិញ្ញាណណានីមួយ មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ដែលមិនមែនជាមិនមែនត្រូវដឹងដោយវិញ្ញាណណានីមួយ មិន
 មែនជាកុសល . . . ។

នោអាសវគោច្ឆកទុក្ខនកុសលត្តិកៈ

[២៥៩] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនអាសវៈ មិនមែនជាកុសល . . .
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនអាសវៈ មិនមែនជាកុសល . . . ។

បច្ចនីយទុកត្តិកប្បដ្ឋានំ

ន សាសវំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន អនា-
 សវំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន អាសវ-
 សម្បយុត្តំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន អា-
 សវិប្បយុត្តំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
 ន អាសវញ្ជោ ន អនាសវញ្ច ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ន អនាសវញ្ជោ ន លោមអាសវំ ន កុសលំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ។ ន អាសវញ្ជោ ន អាសវិប្បយុត្តញ្ច
 ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន អាសវិប្បយុត្តញ្ជោ
 ន លោមអាសវំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
 ន អាសវិប្បយុត្តំ ន សាសវំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ន អាសវិប្បយុត្តំ ន អនាសវំ ន កុសលំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ។

ឆគោច្ឆកិទុកិនកុសលត្តិកំ

[២៦០] លោសញ្ញោជនំ ន កុសលំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ន លោសញ្ញោជនំ ន កុសលំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ។ លោកន្តំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . .

បច្ចនីយទុកត្តិកប្បដ្ឋាន

អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ មិនមែនជា
 កុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានអាសវៈ មិនមែន
 ជាកុសល . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយអាសវៈ
 មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រាសចាកអាសវៈ
 មិនមែនជាកុសល . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌មិនមែនជាអាសវៈ
 ទាំងមិនមែនជាមិនមានអាសវៈ មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានអាសវៈទាំងមិនមែនជាមិនមែនអាសវៈ មិន
 មែនជាកុសល . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអាសវៈទាំងមិន
 មែនប្រាសចាកអាសវៈ មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនប្រាសចាកអាសវៈទាំងមិនមែនជាមិនមានអាសវៈ មិនមែនជាកុ-
 សល . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រាសចាកអាសវៈនិងមិន
 មែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនប្រាសចាកអាសវៈនិងមិនមែនជាមិនមែនអាសវៈ មិនមែន
 ជាកុសល . . . ។

ឆគោច្ឆកិទុកិកកុសលត្តិកៈ

[២៦០] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនៈ មិនមែនជា
 កុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនសញ្ញាជនៈ មិនមែន
 ជាកុសល . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាគន្លុះ (ធម៌ ដោតក្រុង
 សត្វទុកក្នុងវដ្តៈ ដោយអំណាចចុតិនិងបដិសន្ធិ) មិនមែនជាកុសល . . .

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

នោ ឌីយំ . . . នោ យោកំ . . . នោ ជីវណំ . . .
នោ បរាមាសំ . . . ។

មហាន្តរទុក្ខនកុសលត្តិកំ

[២៦១] ន សារម្មណំ . . . ន អនារម្មណំ . . . ។
ន ចិត្តំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន នោចិត្តំ ន កុ-
សលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន ចេតសិកំ ន កុសលំ
ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ សង្ខតំ ។ ន ចិត្តសម្បយុត្តំ
ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន ចិត្តសំសដ្ឋំ
ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ នោ ចិត្តសមុដ្ឋានំ
ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ នោ ចិត្តសហកំ
ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ នោ ចិត្តានុបរិវត្តិ
ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ នោ ចិត្តសំសដ្ឋ-
សមុដ្ឋានំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ នោ ចិត្ត-
សំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហកំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
. . . ។ នោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានានុបរិវត្តិ ន កុសលំ
ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន អដ្ឋតិកំ ន កុសលំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ន ពាហិរំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

មិនមែនជាឱយៈ . . . មិនមែនជាយោគៈ . . . មិនមែនជានីវរណៈ
. . . មិនមែនជាបរាមាសៈ . . . ។

មហាន្តរទុក្ខនកុសលត្តិកៈ

[២៦១] មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅ ជាមួយនឹងអារម្មណ៍ . . . មិនមែន
ជាមិនមែនអារម្មណ៍ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាចិត្ត
មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនចិត្ត
មិនមែនជាកុសល . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាចេតសិក
មិនមែនជាកុសល . . . ។ សេចក្តីបំប្លែង ។ អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនប្រកបដោយចិត្ត មិនមែនជាកុសល . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនលាយឡំដោយចិត្ត មិនមែនជាកុសល . . . ។ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាចិត្តសមុដ្ឋាន មិនមែនជាកុសល . . . ។ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនកើតជាមួយនឹងចិត្ត មិនមែនជាកុសល . . . ។ អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត មិនមែនជាកុសល . . . ។
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនលាយឡំនិងតាំងឡើងអំពីចិត្ត មិនមែនជា
កុសល . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនលាយឡំតាំងឡើងនិង
កើតជាមួយនឹងចិត្ត មិនមែនជាកុសល . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនលាយឡំតាំងឡើងនិងប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត មិនមែនជាកុសល . . . ។
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាខាងក្នុង មិនមែនជាកុសល . . . ។
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាខាងក្រៅ មិនមែនជាកុសល . . . ។

ន ឧបាទា ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន ឧ-
បាទិន្នំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នោឧបាទានគោច្ឆកទុកនកុសលត្តិកំ

[២៦២] នោ ឧបាទានំ ន កុសលំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ។

នោកិលេសគោច្ឆកទុកនកុសលត្តិកំ

[២៦៣] នោ កិលេសំ ន កុសលំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ន នោកិលេសំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
. . . ។ ន សន្តិលេសិកំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
. . . ន អសន្តិលេសិកំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
. . . ។ ន សន្តិលិដ្ឋំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
ន អសន្តិលិដ្ឋំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
ន កិលេសសម្បយុត្តំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
. . . ន កិលេសវិប្បយុត្តំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
. . . ។ ន កិលេសញោ ន អសន្តិលេសិកញោ ន កុ-
សលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន អសន្តិលេសិកញោ ន
នោចកិលេសំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

បច្ចនីយទុកត្តិកប្បដ្ឋាន

អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាឧបាទាន មិនមែនជាកុសល . . . ។
អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេស (មានតណ្ហាជាដើម)
កាន់យក មិនមែនជាកុសល . . . ។

នៅឧបាទានគោច្ឆកទុក្ខនកុសលត្តិកៈ

[២៦២] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាឧបាទាន មិនមែនជា
កុសល . . . ។

នៅកិលេសគោច្ឆកទុក្ខនកុសលត្តិកៈ

[២៦៣] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកិលេស មិនមែនជា
កុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនកិលេស មិនមែន
ជាកុសល . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង
មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនគួរដល់
សេចក្តីសៅហ្មង មិនមែនជាកុសល . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនសៅហ្មង មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
មិនសៅហ្មង មិនមែនជាកុសល . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
ប្រកបដោយកិលេស មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនប្រាសចាកកិលេស មិនមែនជាកុសល . . . ។ អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មិនមែនជាកិលេសទាំងមិនមែនជាមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង មិន
មែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនគួរដល់សេចក្តី
សៅហ្មង ទាំងមិនមែនជាមិនមែនកិលេស មិនមែនជាកុសល . . . ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

ន កិលេសញ្ចោរ ន អសន្តិលិដ្ឋញ្ចា ន កុសលំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ន អសន្តិលិដ្ឋញ្ចោរ ន លោចកិលេសំ ន
 កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន កិលេសញ្ចោរ ន
 កិលេសវិប្បយុត្តញ្ចា ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
 ន កិលេសវិប្បយុត្តញ្ចោរ ន លោចកិសេសំ ន កុសលំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន កិលេសវិប្បយុត្តំ ន សន្តិ-
 លេសិកំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន កិ-
 លេសវិប្បយុត្តំ ន អសន្តិលេសិកំ ន កុសលំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ។

បិដ្ឋិទុក្កនកុសលត្តិកំ

[២៦៤] ន ទស្សនេន បហាតព្វំ ន កុសលំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ន ន ទស្សនេន បហាតព្វំ ន កុសលំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ។ ន ការនាយ បហាតព្វំ ន កុសលំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ។ ន ន ការនាយ បហាតព្វំ ន កុសលំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន ទស្សនេន បហាតព្វហេតុកំ
 ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន ន ទស្សនេន បហាតព្វ-
 ហេតុកំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន ការ-
 នាយ បហាតព្វហេតុកំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . .

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកិលេសទាំងមិនមែនជាមិនសៅហ្មង មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនសៅហ្មង ទាំងមិនមែនជាមិនមែនកិលេស មិនមែនជាកុសល . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកិលេសទាំងមិនមែនប្រាសចាកកិលេស មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រាសចាកកិលេសទាំងមិនមែនជាមិនមែនកិលេស មិនមែនជាកុសល . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រាសចាកកិលេសនិងមិនមែនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រាសចាកកិលេសនិងមិនមែនជាមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង មិនមែនជាកុសល . . . ។

បិដ្ឋិទុក្ខនកុសលត្តិកៈ

[២៦២] អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ មិនមែនជាកុសល . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយភាវនា មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយភាវនា មិនមែនជាកុសល . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មានហេតុដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មានហេតុដែលមិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ មិនមែនជាកុសល . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មានហេតុដែលមិនមែនត្រូវលះដោយភាវនា មិនមែនជាកុសល . . .

បច្ចនីយទុកត្តិកប្បដ្ឋានំ

ន ន ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ។ ន សវិតក្កំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
 ន អវិតក្កំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន សវិចារំ
 ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន អវិចារំ ន កុសលំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន សប្បវិតិកំ ន កុសលំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ន អប្បវិតិកំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
 ន បីតិសហគតំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន នបីតិ-
 សហគតំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន សុខ-
 សហគតំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន នសុខស-
 ហគតំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន ឧបេក្ខា-
 សហគតំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន នឧបេក្ខា-
 សហគតំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន កាមាវចរំ
 ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន នកាមាវចរំ ន កុសលំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន រូចាវចរំ ន កុសលំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ន នរូចាវចរំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ។ ន អរូចាវចរំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . .

បច្ចនីយទុកត្តិកប្បដ្ឋាន

អាស្រ័យ នូវធម៌ មានហេតុដែលមិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយការ-
 នា មិនមែនជាកុសល . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយ
 វិតក្កៈ មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអវិតក្កៈ
 មិនមែនជាកុសល . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
 នឹងវិចារៈ មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអវិចារៈ
 មិនមែនជាកុសល . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយបីតិ
 មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានបីតិ មិន
 មែនជាកុសល . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយបីតិ មិន
 មែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនប្រកបដោយបីតិ
 មិនមែនជាកុសល . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខ
 មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនប្រកប
 ដោយសុខ មិនមែនជាកុសល . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកប
 ដោយឧបេក្ខា មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
 មិនមែនប្រកបដោយឧបេក្ខា មិនមែនជាកុសល . . . ។ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាកាមាវចរៈ មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនរូបាវចរៈ មិនមែនជាកុសល . . . ។ អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជារូបាវចរៈ មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនរូបាវចរៈ មិនមែនជាកុសល . . . ។
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអរូបាវចរៈ មិនមែនជាកុសល . . .

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

ន នអរូចារចរំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន បរិ-
 យាបន្តំ ន កុលសំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន អបរិយាបន្តំ
 ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន និយ្យានិកំ ន
 កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន អនិយ្យានិកំ ន កុសលំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន និយតំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ន អនិយតំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
 ន សឧត្តរំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន អនុត្តរំ
 ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

[២៦៥] ន សរណំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន សរណោ ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា ។ ន អរណំ ន កុសលំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន អរណោ ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ន អរណំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន សរណោ ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនអរូបាវចរៈ មិនមែនជាកុសល
 . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាបរិយាបន្នៈ (ធម៌ ដែល
 រាប់បញ្ចូលក្នុងតេត្តិក្រិកវដ្តៈ) មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនជាអបរិយាបន្នៈ មិនមែនជាកុសល . . . ។ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជានិយ្យានិកៈ មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនជាអនិយ្យានិកៈ មិនមែនជាកុសល . . . ។ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនទៀង មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 មែនជាមិនទៀង មិនមែនជាកុសល . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 មែនប្រកបដោយឧត្តរៈ (ការរើឡើងនូវខ្លួន) មិនមែនជាកុសល . . .
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអនុត្តរៈ មិនមែនជាកុសល . . . ។

[២៦៥] ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ (ប្រកបដោយកិលេសជា
 សត្រូវ) មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ
 មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិន
 មែនជាអរណៈ (មិនមានកិលេសជាសត្រូវ) មិនមែនជាកុសល អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអរណៈ មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាកុសល អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអរណៈ មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង

បច្ចនីយទុកត្តិកប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បច្ចយា ន អរណំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន ស-
រណោ ន កុសលោ ច ន អរណោ ន កុសលោ ច
ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន សរណំ ន កុ-
សលញ្ច ន អរណំ ន កុសលញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន សរ-
ណោ ន កុសលោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[២៦៦] ហេតុយា បញ្ច អវិតតេ បញ្ច ។

[២៦៧] ន សរណំ ន អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
ន សរណោ ន អកុសលោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា ។

[២៦៨] ហេតុយា ឯកំ សព្វត្ថ ឯកំ ។

[២៦៩] ន សរណំ ន អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច
ន សរណោ ន អព្យាកតោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ច-
យា ន អរណំ ន អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច ន អរណោ
ន អព្យាកតោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

បច្ចនីយទុកត្តិកប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាកុសលក្តី មិនមែនជាអរណៈ មិនមែនជាកុសលក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអរណៈ មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាកុសលផង មិនមែនជាអរណៈ មិនមែនជាកុសលផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[២៦៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[២៦៧] ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[២៦៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ១ ។

[២៦៩] ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអរណៈ មិនមែនជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអរណៈ មិនមែនជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

[២៧០] ហេតុយា ទ្វេ អារម្មណេ ទ្វេ អវិកតេ ទ្វេ ។
សហជាតវាវេបិ បញ្ញាវាវេបិ សព្វត្ថ វិត្តាហេ ។

និសរណទុក្ខនវេទនាត្តិកំ

[២៧១] ន សរណំ ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ
ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សរណំ ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្ប-
យុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សរណំ ន អទុក្ខមសុខាយ
វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

និសរណទុក្ខនវិបាកត្តិកំ

[២៧២] ន សរណំ ន វិចាកំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
ន សរណំ ន វិចាកធម្មធម្មំ បដិច្ច . . . ន សរណំ
ន នេវិចាកនវិចាកធម្មធម្មំ បដិច្ច . . . ។

និសរណទុក្ខនឧបាទិន្នបាទានិយត្តិកំ

[២៧៣] ន សរណំ ន ឧបាទិន្នបាទានិយំ ធម្មំ ប-
ដិច្ច . . . ន សរណំ ន អនុបាទិន្នបាទានិយំ ធម្មំ បដិច្ច . . .

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

[២៧០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។
ក្នុងសហជាតវារៈក្តី ក្នុងបញ្ញាវារៈក្តី
មានសេចក្តីពិស្តារ គ្រប់ ៗ បច្ច័យ ទាំងអស់ ។

នសរណទុក្ខនវេទនាត្តិកៈ

[២៧១] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនប្រកប
ដោយសុខវេទនា . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិន
មែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ
មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា . . . ។

នសរណទុក្ខនវិបាកត្តិកៈ

[២៧២] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាវិបាក មិនមែនជា
សរណៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតី មិន
មែនជាសរណៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនវិបាកនិង
មិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតី មិនមែនជាសរណៈ . . . ។

នសរណទុក្ខនឧបាទិន្តុបាទានិយត្តិកៈ

[២៧៣] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនដែល
កម្មប្រកបដោយកិលេស (មានតណ្ហាជាដើម) កាន់យកទាំងជាប្រយោជន៍
ដល់ឧបាទាន . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនដែល
កម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន . . .

បច្ចនីយទុកត្តិកប្បដ្ឋានំ

ន សរណំ ន អនុចាទិន្នអនុចាទានិយំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

។ បេ ។

នសរណទុកនសនិទស្សនត្តិកំ

[២៧៤] ន សរណំ ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន សរណោ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន សរណំ ន សនិទស្សនសប្ប-
 ដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន អរណោ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន សរណំ ន សនិទស្ស-
 នសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន សរណោ ន សនិទស្សន-
 សប្បដិយោ ច ន អរណោ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ
 ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន អរណំ ន
 សនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន អរណោ ន ស-
 និទស្សនសប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា

បច្ចនីយទុកត្តិកប្បដ្ឋាន

អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនដែលកម្មប្រកបដោយ
កិលេសមិនកាន់យកទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន . . . ។

។ បេ ។

នសរណទុកនសនិទស្សនត្តិកៈ

[២៧២] ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនប្រកបដោយការ
ឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាស-
រណៈ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាអរណៈ មិនមែនប្រកប
ដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
ជាសរណៈ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែន
ប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី មិនមែនជាអរណៈ
មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកប
ដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។ ធម៌ មិន
មែនជាអរណៈ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះ-
ពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអរណៈ មិនមែនប្រកបដោយការ
ឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

ន អរណំ ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន ស-
 រណោ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ន អរណំ ន សនិទស្សនសប្បដិយំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន សរណោ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ
 ច ន អរណោ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ច ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន សរណំ ន សនិទស្ស-
 នសប្បដិយញ្ច ន អរណំ ន សនិទស្សនសប្បដិយញ្ច
 ធម្មំ បដិច្ច ន សរណោ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។

[២៧៥] ហេតុយា នវ ។

[២៧៦] ន សរណំ ន អនិទស្សនសប្បដិយំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន សរណោ ន អនិទស្សនសប្បដិ-
 យោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន អរ-
 ណំ ន អនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន អរ-
 ណោ ន អនិទស្សនសប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអរណៈ មិនមែនប្រកប
 ដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ
 និងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី មិនមែនជាអរណៈ មិនមែនប្រកបដោយ
 ការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 ជាអរណៈ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិន
 មែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ផង មិនមែនជាអរណៈ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ
 និងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ព ។

[២៧៥] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ។

[២៧៦] ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាមិនមានការឃើញ
 តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ
 មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមែនជាអរណៈ មិនមែនជាមិនមានការ
 ឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអរណៈ
 មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង

បច្ចនីយទុកត្តិកប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បច្ចយា ន អរណំ ន អនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន សរណោ ន អនិទស្សនសប្បដិយោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អរណំ ន អនិទស្សន-
 សប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន សរណោ ន អនិទស្សន-
 សប្បដិយោ ច ន អរណោ ន អនិទស្សនសប្បដិយោ
 ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន សរណំ
 ន សនិទស្សនសប្បដិយញ្ច ន អរណំ ន អនិទស្សន-
 សប្បដិយញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន សរណោ ន អនិទស្ស-
 នសប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[២៧៧] ហេតុយា បញ្ច អារម្មណោ ទ្វេ អរិ-

តតេ បញ្ច ។

សហជាតវាវេមិ បញ្ញាវាវេមិ សព្វត្ថ វិត្តាវេតព្ធុំ ។

បច្ចនីយទុកត្តិកប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាមិនមានការ
 ឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអរ-
 ណៈ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាសរណៈមិនមែនជា
 មិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី មិនមែនជាអរណៈ មិន
 មែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនជាអរណៈ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជា
 សរណៈ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ
 និងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង មិនមែនជាអរណៈ មិនមែនជាមិនមាន
 ការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បច្ច័យ ។

[២៧៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

ក្នុងសហជាតវារៈក្តី ក្នុងបញ្ញាវារៈក្តី
 បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ គ្រប់ ៗ បច្ច័យផងចុះ ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

[២៧៨] ន សរណំ ន អនិទស្សនអប្បដិយំ ធម្មំ
បដិច្ច ន សរណោ ន អនិទស្សនអប្បដិយោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[២៧៩] ហេតុយា ឯកំ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

បច្ចនីយទុកត្តិកប្បដ្ឋានំ និដ្ឋិតំ ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

[២៧៨] ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាមិនមានការ
ឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ
មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[២៧៩] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ សេចក្តីពិស្តារ មាន
គ្រប់ ៗ បច្ច័យទាំងអស់ ។

ចប់ បច្ចនីយទុកត្តិកប្បដ្ឋាន ។

បច្ចុនីយត្តិកទុកប្បដ្ឋានំ

នកុសលត្តិកនហោត្តិទុកំ

[២៨០] ន កុសលំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន
 កុសលោ ន ហេតុ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ន កុសលំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ន
 ហេតុ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន កុសលំ
 ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន អព្យាកតោ ន ហេតុ ធម្មា
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន កុសលំ ន ហេតុំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន កុសលោ ន ហេតុ ច ន អព្យាកតោ ន
 ហេតុ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន កុសលំ
 ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន ហេតុ ច ន
 អកុសលោ ន ហេតុ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
 ច្ចយា បញ្ច ។

[២៨១] ន អកុសលំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន អកុសលោ ន ហេតុ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា ន អកុសលំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុ-
 សលោ ន ហេតុ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា

បច្ចុនីយត្តិកទុកប្បដ្ឋាន

នកុសលត្តិកនហោតុទុកៈ

[២៨០] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាហេតុក្តី មិនមែនជា
 អព្យាកតៈ មិនមែនជាហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល
 មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជា
 កុសល មិនមែនជាហេតុក្តី មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាហេតុក្តី
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[២៨១] ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

ន អកុសលំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន អព្យាកតោ
 ន ហេតុ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អកុសលំ
 ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ន ហេតុ ច
 ន អព្យាកតោ ន ហេតុ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្ប-
 ច្ចយា ន អកុសលំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុស-
 លោ ន ហេតុ ច ន អកុសលោ ន ហេតុ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា បញ្ច ។

[២៨២] ន អព្យាកតំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន
 អព្យាកតោ ន ហេតុ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ន អព្យាកតំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន
 ហេតុ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អព្យាកតំ
 ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ន ហេតុ ធម្មា
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អព្យាកតំ ន ហេតុំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន កុសលោ ន ហេតុ ច ន អព្យាកតោ ន
 ហេតុ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ន អព្យា-
 កតំ ន ហេតុំ បដិច្ច ន អកុសលោ ន ហេតុ
 ច ន អព្យាកតោ ន ហេតុ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 មែនជាអកុសល មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ
 ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាហេតុក្តី មិនមែនជាអព្យាកតៈ
 មិនមែនជាហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែន
 ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល
 មិនមែនជាហេតុក្តី មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាហេតុក្តី អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ។

[២៨២] ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
 ដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាហេតុក្តី មិនមែនជាអព្យាកតៈ
 មិនមែនជាហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែន
 ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល
 មិនមែនជាហេតុក្តី មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាហេតុក្តី អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង

បច្ចនីយត្តិកទុកប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បច្ចយា ន អព្យាកតំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
ន កុសលោ ន ហេតុ ច ន អកុសលោ ន ហេតុ
ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ។

[២៨៣] ន កុសលំ ន ហេតុញ្ច ន អព្យាកតំ
ន ហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន ហេតុ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន កុសលំ ន ហេតុញ្ច ន
អព្យាកតំ ន ហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ
ន ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន កុសលំ
ន ហេតុញ្ច ន អព្យាកតំ ន ហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន
អព្យាកតោ ន ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ច-
យា បញ្ច ។

[២៨៤] ន អកុសលំ ន ហេតុញ្ច ន អព្យាកតំ ន
ហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន ហេតុ ធម្មោ ឧប្ប-
ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អកុសលំ ន ហេតុញ្ច ន អព្យាក-
តំ ន ហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ន ហេតុ ធម្មោ

បច្ចនីយត្តិកទុកប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាហេតុក្តី មិន
មែនជាអកុសល មិនមែនជាហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
អព្យាកតៈ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៦ ។

[២៨៣] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាហេតុផង មិនមែនជាអព្យាកតៈ
មិនមែនជាហេតុផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិន
មែនជាអកុសល មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុ-
សល មិនមែនជាហេតុផង មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាហេតុផង
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិន
មែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាហេតុ
ផង មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាហេតុផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[២៨៤] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាហេតុផង មិនមែនជាអព្យាកតៈ
មិនមែនជាហេតុផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិន
មែនជាអកុសល មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអកុ-
សល មិនមែនជាហេតុផង មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាហេតុផង

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អកុសលំ ន ហេតុញ្ច
ន អព្យាកតំ ន ហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អព្យាកតោ
ន ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា បញ្ច ។

[២៨៥] ន កុសលំ ន ហេតុញ្ច ន អកុសលំ
ន ហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន ហេតុ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន កុសលំ ន ហេតុញ្ច ន
អកុសលំ ន ហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ
ន ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន កុសលំ
ន ហេតុញ្ច ន អកុសលំ ន ហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
ន កុសលោ ន ហេតុ ច ន អកុសលោ ន ហេតុ ច
ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។

[២៨៦] ហេតុយា ឯក្ខនត្តិស អារម្មណោ ចតុ-
ត្ថិស អវិកតេ ឯក្ខនត្តិស សព្វត្ថ វិត្តាហេ ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិន
មែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជា
ហេតុផង មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាហេតុផង ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ។

[២៨៥] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាហេតុផង មិនមែនជាអកុសល
មិនមែនជាហេតុផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែន
ជាអកុសល មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល
មិនមែនជាហេតុផង មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាហេតុផង ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជា
ហេតុក្តី មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាហេតុផង មិនមែនជាអកុសល មិនមែន
ជាហេតុផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

[២៨៦] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២៩ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ២២ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២៩ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់
បច្ច័យទាំងអស់ ។

បច្ចនីយត្តិកទុកប្បដ្ឋានំ

[២៨៧] ន កុសលំ ន នហោតំ ធម្មំ បដិច្ច ន
 កុសលោ ន នហោតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហោតុប្បច្ចយា
 ន កុសលំ ន នហោតំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ
 ន នហោតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហោតុប្បច្ចយា ន កុសលំ
 ន នហោតំ ធម្មំ បដិច្ច ន អព្យាកតោ ន នហោតុ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហោតុប្បច្ចយា ន កុសលំ ន
 នហោតំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន នហោតុ ច
 ន អព្យាកតោ ន នហោតុ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ
 ហោតុប្បច្ចយា ន កុសលំ ន នហោតំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន កុសលោ ន នហោតុ ច ន អកុសលោ ន នហោតុ
 ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហោតុប្បច្ចយា បញ្ច ។ ន អ-
 កុសលំ ន នហោតំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ
 ន នហោតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហោតុប្បច្ចយា បញ្ច ។
 ន អព្យាកតំ ន នហោតំ ធម្មំ បដិច្ច ន អព្យាកតោ
 ន នហោតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហោតុប្បច្ចយា បញ្ច ។

បច្ចនីយត្តិកទុកប្បដ្ឋាន

[២៨៧] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមែនហេតុ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជា
មិនមែនហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាមិន
មែនហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិនមែនជាអព្យា-
កតៈ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល
មិនមែនជាមិនមែនហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិន
មែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមែនហេតុក្តី មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិន
មែនជាមិនមែនហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
ជាមិនមែនហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិនមែន
ជាកុសល មិនមែនជាមិនមែនហេតុក្តី មិនមែនជាអកុសល មិនមែន
ជាមិនមែនហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
ជាមិនមែនហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៥ ។
ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាមិនមែនហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាមិនមែនហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៥ ។ ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជា
មិនមែនហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជា
មិនមែនហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៥ ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

ន កុសលំ ន នហេតុញ្ច ន អព្យាកតំ ន នហេតុញ្ច
 ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ ន អកុសលំ ន នហេតុញ្ច
 ន អព្យាកតំ ន នហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ
 ន នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។
 ន កុសលំ ន នហេតុញ្ច ន អកុសលំ ន នហេតុញ្ច
 ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។

[២៨៨] ហេតុយា ចតុត្ថិស អារម្មណោ ចតុត្ថិស
 អវិភតេ ចតុត្ថិស សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

នកុសលត្តិកនិសហោតុកទុកំ

[២៨៩] ន កុសលំ ន សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន កុសលោ ន សហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
 ច្ចយា ន កុសលំ ន សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុ-
 សលោ ន សហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមែនហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមែនហេតុផង មិនមែនជាអព្យាកតៈ
 មិនមែនជាមិនមែនហេតុផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ព ។ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាមិនមែនហេតុ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាមិនមែនហេតុផង
 មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាមិនមែនហេតុផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ព ។ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិន
 មែនហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមែន
 ហេតុផង មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាមិនមែនហេតុផង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ព ។

[២៨៨] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២២ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ២២ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២២ សេចក្តីពិស្តារ មាន
 គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

នកុសលត្តិកនិសហោតុកិទុកៈ

[២៨៩] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាសហោតុកៈ (ប្រកប
 ដោយហេតុ) អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជា
 សហោតុកៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជា
 អកុសល មិនមែនជាសហោតុកៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
 កុសល មិនមែនជាសហោតុកៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ

បច្ចនីយត្តិកទុកប្បដ្ឋានំ

ន កុសលំ ន សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ
 ន សហេតុកោ ច ន អកុសលោ ន សហេតុកោ
 ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ ន អកុ-
 សលំ ន សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ
 ន សហេតុកោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន
 អកុសលំ ន សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ
 ន សហេតុកោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន
 អកុសលំ ន សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ
 ន សហេតុកោ ច ន អកុសលោ ន សហេតុកោ ច
 ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ ន អព្យា-
 កតំ ន សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន
 សហេតុកោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។
 ន កុសលំ ន សហេតុកញ្ច ន អព្យាកតំ ន សហេ-
 តុកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន សហេតុកោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ ន កុសលំ
 ន សហេតុកញ្ច ន អកុសលំ ន សហេតុកញ្ច ធម្មំ
 បដិច្ច ន កុសលោ ន សហេតុកោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។

បច្ចនីយត្តិកទុកប្បដាន

ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាសហេតុកៈផង មិនមែនជាអកុសល
 មិនមែនជាសហេតុកៈផង អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិន
 មែនជាសហេតុកៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៣ ។
 ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាសហេតុកៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាសហេតុកៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាសហេតុកៈ អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាសហេតុកៈ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាសហេ-
 តុកៈផង មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាសហេតុកៈផង អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាសហេតុកៈ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិន
 មែនជាសហេតុកៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែន
 ជាសហេតុកៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៣ ។
 ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាសហេតុកៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាសហេតុកៈផង មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិន
 មែនជាសហេតុកៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ
 ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាសហេតុកៈ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាសហេតុកៈផង មិនមែនជា
 អកុសល មិនមែនជាសហេតុកៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ
 មានវារៈ ៣ ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

[២៩០] ហេតុយា បណ្ណាស អាម្ពុណោ នវ
អវិតតេ បណ្ណាស សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

[២៩១] ន កុសលំ ន អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច
ន កុសលោ ន អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
តុប្បច្ចយា បញ្ច ។ ន អកុសលំ ន អហេតុកំ ធម្មំ
បដិច្ច ន អកុសលោ ន អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា បញ្ច ។ ន អព្យាកតំ ន អហេតុកំ
ធម្មំ បដិច្ច ន អព្យាកតោ ន អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្ប-
ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា បញ្ច ។ ន កុសលំ ន អហេតុកញ្ច
ន អព្យាកតំ ន អហេតុកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន កុស-
លោ ន អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
តីណិ ។ ន អកុសលំ ន អហេតុកញ្ច ន អព្យាកតំ
ន អហេតុកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ន អហេ-
តុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ ន កុ-
សលំ ន អហេតុកញ្ច ន អកុសលំ ន អហេតុកញ្ច
ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ន អហេតុកោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

[២៩០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៥ ក្នុងអារម្មណប្ប-
ច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៥ សេចក្តីពិស្តារ
មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

[២៩១] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាអហេតុកៈ (មិនមាន
ហេតុ) អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាអហេតុកៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ ធម៌ មិនមែនជា
អកុសល មិនមែនជាអហេតុកៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល
មិនមែនជាអហេតុកៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។
ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាអហេតុកៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាអហេតុកៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាអហេតុកៈ
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាអហេតុកៈផង មិន
មែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាអហេតុកៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជា
អហេតុកៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាអហេតុកៈ
ផង មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាអហេតុកៈផង ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែន
ជាអហេតុកៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាអហេ-
តុកៈផង មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាអហេតុកៈផង ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

បច្ចនីយត្តិកទុកប្បដ្ឋានំ

[២៩២] ហេតុយា ចតុញ្ញីស អវិភតេ ចតុញ្ញីស
សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

នកុសលត្តិកនហោតុសម្បយុត្តិទុកំ

[២៩៣] ន កុសលំ ន ហេតុសម្បយុត្តំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ន កុសលំ ន ហេតុវិប្បយុត្តំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ។

នកុសលត្តិកនហោតុសហោតុកទុកំ

[២៩៤] ន កុសលំ ន ហេតុញ្ជោរ ន អហេតុ-
កញ្ច ធម្មំ បដិច្ច . . . ន កុសលំ ន អហេតុក-
ញ្ជោរ ន នហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នកុសលត្តិកនហោតុហោតុសម្បយុត្តិទុកំ

[២៩៥] ន កុសលំ ន ហេតុញ្ជោរ ន ហេតុវិប្ប-
យុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច . . . ន កុសលំ ន ហេតុវិប្ប-
យុត្តញ្ជោរ ន នហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នកុសលត្តិកនហោតុនសហោតុកទុកំ

[២៩៦] ន កុសលំ ន ហេតុំ ន សហោតុកំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ន កុសលំ ន ហេតុំ ន អហោតុកំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ។

បច្ចនីយត្តិកទុកប្បដ្ឋាន

[២៩២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២២ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២២ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

នកុសលត្តិកនហោតុសម្បយុត្តិទុកៈ

[២៩៣] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជា
ហេតុសម្បយុត្តិ (ប្រកបដោយហេតុ) . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនជាកុសល មិនមែនជាហេតុវិប្បយុត្តិ (ប្រាសចាកហេតុ) . . . ។

នកុសលត្តិកនហោតុសហោតុកទុកៈ

[២៩៤] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជា
ហេតុ ទាំងមិនមែនជាអហេតុកៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
កុសល មិនមែនជាអហេតុកៈទាំងមិនមែនជាមិនមែនហេតុ . . . ។

នកុសលត្តិកនហោតុហោតុសម្បយុត្តិទុកៈ

[២៩៥] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជា
ហេតុទាំងមិនមែនជាហេតុវិប្បយុត្តិ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
កុសល មិនមែនជាហេតុវិប្បយុត្តិទាំងមិនមែនជាមិនមែនហេតុ . . . ។

នកុសលត្តិកនហោតុនសហោតុកទុកៈ

[២៩៦] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជា
ហេតុនិងមិនមែនជាសហោតុកៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
កុសល មិនមែនជាហេតុនិងមិនមែនជាអហេតុកៈ . . . ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

នកុសលត្តិកច្ចុទ្ទន្តរទុកំ

[២៩៧] ន កុសលំ ន អប្បច្ចយំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ។ ន កុសលំ ន អសង្កតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
 ន កុសលំ ន សនិទស្សនំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន កុ-
 សលំ ន អនិទស្សនំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន កុស-
 លំ ន សប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន កុសលំ ន
 អប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន កុសលំ ន រូបី
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ន កុសលំ ន អរូបី ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ។ ន កុសលំ ន លោកិយំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
 ន កុសលំ ន លោកុត្តរំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន
 កុសលំ ន កេនចិនិញ្ញយ្យំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន កុ-
 សលំ ន កេនចិនិញ្ញយ្យំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

នកុសលត្តិកច្ចឡន្តរទុក្ខៈ

[២៩៧] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជា
អប្បច្ច័យ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
ជាអសង្ខតៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
ជាសនិទស្សនៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
ជាអនិទស្សនៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
ជាសប្បដិយៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
ជាអប្បដិយៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
មានរូប . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជា
មិនមានរូប . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
ជាលោកិយ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
លោកុត្តរៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
ត្រូវដឹងដោយវិញ្ញាណណានីមួយ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
កុសល មិនមែនជាមិនមែនត្រូវដឹងដោយវិញ្ញាណណានីមួយ . . . ។

បច្ចនីយត្តិកទុកប្បដ្ឋានំ

នកុសលត្តិកនោអាសវគោច្ឆកទុកំ

[២៩៨] ន កុសលំ នោ អាសវំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ន កុសលំ ន នោអាសវំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
 ន កុសលំ ន សាសវំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន កុសលំ
 ន អនាសវំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន កុសលំ ន អា-
 សវសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន កុសលំ ន អា-
 សវវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន កុសលំ ន អា-
 សវញ្ចោ ន អនាសវញ្ចោ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន កុសលំ
 ន អនាសវញ្ចោ ន នោចអាសវំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
 ន កុសលំ ន អាសវញ្ចោ ន អាសវវិប្បយុត្តញ្ចោ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ន កុសលំ ន អាសវវិប្បយុត្តញ្ចោ ន
 នោចអាសវំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន កុសលំ អា-
 សវវិប្បយុត្តំ ន សាសវំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន កុសលំ
 អាសវវិប្បយុត្តំ ន អនាសវំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

បច្ចនីយត្តិកទុកប្បដ្ឋាន

នកុសលត្តិកនោអាសវគោច្ឆកទុកៈ

[២៩៨] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាអាសវៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមែនអាសវៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមានអាសវៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាអាសវសម្បយុត្ត . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាអាសវវិប្បយុត្ត . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាអាសវៈទាំងមិនមែនជាមិនមានអាសវៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមានអាសវៈទាំងមិនមែនជាមិនមែនអាសវៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាអាសវៈទាំងមិនមែនជាអាសវវិប្បយុត្ត . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាអាសវវិប្បយុត្តទាំងមិនមែនជាមិនមែនអាសវៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល ជាអាសវវិប្បយុត្តទាំងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល ជាអាសវវិប្បយុត្តទាំងមិនមែនជាមិនមានអាសវៈ . . . ។

នកុសលត្តិកធាត្វកទុកំ

[២៩៩] ន កុសលំ នោ សញ្ញាជនំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ន កុសលំ នោ កន្លំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន កុ-
 សលំ នោ ឱយំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន កុសលំ នោ
 យោកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន កុសលំ នោ ជីវាណំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ន កុសលំ នោ បរាមាសំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ។

នកុសលត្តិកមហាន្តរទុកំ

[៣០០] ន កុសលំ ន សារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ន កុសលំ ន អនារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ។ សង្ខតំ ។ ន នោចិត្តបទំ ន លត្តតិ ។
 ន កុសលំ ន ចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន កុសលំ
 ន ចេតសិកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន កុសលំ
 ន ចិត្តសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន កុសលំ
 ន ចិត្តសំសដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន កុសលំ
 ន ចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន កុ-
 សលំ ន ចិត្តសហកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន កុ-
 សលំ ន ចិត្តានុបរិវត្តិ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

នកុសលត្តិកធលោក្ខកទុកៈ

[២៩៩] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជា
សញ្ញាជនៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជា
គន្លុះ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាឱយៈ . . .
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាយោគៈ . . . អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជានីវរណៈ . . . អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាបរាមាសៈ . . . ។

នកុសលត្តិកមហាន្តរទុកៈ

[៣០០] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រព្រឹត្ត
ទៅជាមួយនឹងអារម្មណ៍ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិន
មែនជាមិនមានអារម្មណ៍ . . . ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ មិនសំដៅយក
នូវបទ ដែលមិនមែនជាមិនមែនចិត្តទេ ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនជាកុសល មិនមែនជាចិត្ត . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
ជាកុសល មិនមែនជាចេតសិក . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
ជាកុសល មិនមែនជាចិត្តសម្បយុត្ត . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនជាកុសល មិនមែនលាយឡំដោយចិត្ត . . . ។ អាស្រ័យនូវ
ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាចិត្តសមុដ្ឋាន . . . ។ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនកើតឡើង ជាមួយនឹងចិត្ត . . . ។
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត . . . ។

បច្ចនីយត្តិកទុកប្បដ្ឋានំ

ន កុសលំ ន ចិត្តសំសជ្ជសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
 ន កុសលំ ន ចិត្តសំសជ្ជសមុដ្ឋានសហកំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ។ ន កុសលំ ន ចិត្តសំសជ្ជសមុដ្ឋានានុបរិវត្តិ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន កុសលំ ន អធិត្តិកំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ន កុសលំ ន ពាហិរំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
 ន កុសលំ ន ឧទានា ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន កុ-
 សលំ ន ឧទានិន្ទំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន កុសលំ ន
 អនុទានិន្ទំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នកុសលត្តិកទ្វិគោច្ឆកទុកំ

[៣០១] ន កុសលំ នោ ឧទានានំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ន កុសលំ ន នោឧទានានំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
 ន កុសលំ នោ កិលេសំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន កុ-
 សលំ ន នោកិលេសំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

[៣០២] ន កុសលំ ន ទស្សនេន បហា-
 តព្វំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន កុសលំ ន ទ-
 ទស្សនេន បហាតព្វំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

បច្ចនីយត្តិកទុកប្បដ្ឋាន

អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនលាយឡំនិងតាំងឡើងអំពី
 ចិត្ត . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនលាយឡំ
 តាំងឡើងនិងកើតជាមួយនឹងចិត្ត . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 ជាកុសល មិនមែនលាយឡំតាំងឡើងនិងប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត . . . ។
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាខាងក្នុង . . . អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាខាងក្រៅ . . . ។ អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាឧបាទាន . . . ។ អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាឧបាទាន . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 មែនជាកុសល មិនមែនជាអនុបាទាន . . . ។

នកុសលត្តិកទ្វិគោច្ឆកទុកៈ

[៣០១] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជា
 ឧបាទាន . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិន
 មែនឧបាទាន . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិន
 មែនជាកិលេស . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
 ជាមិនមែនកិលេស . . . ។

[៣០២] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល ដែលមិន
 មែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិន
 មែនជាកុសល ដែលមិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ . . . ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

ន កុសលំ ន ការឆាយ បហាតព្វំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
 ន កុសលំ ន ន ការឆាយ បហាតព្វំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
 ន កុសលំ ន ទស្សនេន បហាតព្វហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ន កុសលំ ន ន ទស្សនេន បហាតព្វហេតុកំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន កុសលំ ន ការឆាយ បហា-
 តព្វហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន កុសលំ ន ន កា-
 រឆាយ បហាតព្វហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
 ន កុសលំ ន សវិតក្កំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន កុសលំ
 ន អវិតក្កំ បដិច្ច . . . ។ ន កុសលំ ន សវិ-
 ចារំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន កុសលំ ន អវិចារំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ។ ន កុសលំ ន សប្បវិតិកំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ន កុសលំ ន អប្បវិតិកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
 ន កុសលំ ន បីតិសហាគតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន កុ-
 សលំ ន នបីតិសហាគតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
 ន កុសលំ ន សុខសហាគតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន កុ-
 សលំ ន នសុខសហាគតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយការវា
 . . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល ដែលមិនមែនជាមិនមែនត្រូវ
 លះដោយការវា . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល ដែល
 មិនមែនមានហេតុត្រូវលះដោយទស្សនៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 មែនជាកុសល ដែលមិនមែនជាមិនមែនមានហេតុត្រូវលះដោយទស្សនៈ
 . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល ដែលមិនមែនមានហេតុ
 ត្រូវលះដោយការវា . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល ដែល
 មិនមែនជាមិនមែនមានហេតុត្រូវលះដោយការវា . . . ។ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ . . .
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈ . . . ។
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 វិចារៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមាន
 វិចារៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រព្រឹត្ត
 ទៅជាមួយនឹងបីតិ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិន
 មែនជាមិនមានបីតិ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល
 មិនមែនប្រកបដោយបីតិ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល
 មិនមែនជាមិនមែនប្រកបដោយបីតិ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខ . . . អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមែនប្រកបដោយសុខ . . . ។

បច្ចនីយត្តិកទុកប្បដ្ឋានំ

ន កុសលំ ន ឧបេក្ខាសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . .
 ន កុសលំ ន នឧបេក្ខាសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . . ។
 ន កុសលំ ន កាមាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច . . . . ន កុ-
 សលំ ន នកាមាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច . . . . ។ ន កុ-
 សលំ ន រូចាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច . . . . ន កុសលំ
 ន នរូចាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច . . . . ។ ន កុសលំ ន អរូ-
 ចាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច . . . . ន កុសលំ ន នអរូចាវចរំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . . ។ ន កុសលំ ន បរិយាបន្តំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . . ន កុសលំ ន អបរិយាបន្តំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . . ។ ន កុសលំ ន និយ្យានិកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . .
 ន កុសលំ ន អនិយ្យានិកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . . ។
 ន កុសលំ ន និយតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . . ន កុសលំ
 ន អនិយតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . . ។ ន កុសលំ ន ស-
 ឧត្តរំ ធម្មំ បដិច្ច . . . . ។ ន កុសលំ ន អនុត្តរំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . . ។

[m o m] ន កុសលំ ន សរណំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន កុសលោ ន សរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

បច្ចនីយត្តិកទុកប្បដ្ឋាន

អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយឧបេក្ខា . . .
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមែនប្រកបដោយឧ-
 បេក្ខា . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាកាមា-
 វចរ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមែនកា-
 មាវចរ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជារូបា-
 វចរ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមែន
 រូបាវចរ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាអរូបា-
 វចរ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមែន
 អរូបាវចរ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
 ជាបរិយាបន្នៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជា
 អបរិយាបន្នៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
 ជានិយ្យានិកៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជា
 អនិយ្យានិកៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
 ជានិយតៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជា
 អនិយតៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
 ជាសឧត្តរៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
 ជាអនុត្តរៈ . . . ។

[៣០៣] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាសរណៈ អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាសរណៈ ទើបកើតឡើង

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បច្ចយា ន កុសលំ ន សរណំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន អកុសលោ ន សរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា ន កុសលំ ន សរណំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុស-
 លោ ន សរណោ ច ន អកុសលោ ន សរណោ ច
 ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ ន អកុសលំ
 ន សរណំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ន សរណោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា បញ្ច ។ ន អព្យា-
 កតំ ន សរណំ ធម្មំ បដិច្ច ន អព្យាកតោ ន
 សរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា បញ្ច ។
 ន អកុសលំ ន សរណញ្ច ន អព្យាកតំ ន សរ-
 ណញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន សរណោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា បញ្ច ។ ន កុសលំ ន
 សរណញ្ច ន អកុសលំ ន សរណញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 ន កុសលោ ន សរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា តីណិ ។

[៣០៤] ហេតុយា ឯកវីស អារម្មណោ សត្ត-
 រស អវិកតេ ឯកវីស សព្វត្ថ វិត្តាហេ ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាសរណៈ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាសរណៈ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាសរណៈ
 ផង មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាសរណៈផង អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 មែនជាកុសល មិនមែនជាសរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាសរណៈ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាសរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជា
 សរណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាសរណៈ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ ធម៌ មិនមែនជា
 កុសល មិនមែនជាសរណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល
 មិនមែនជាសរណៈផង មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាសរណៈផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ ធម៌ មិនមែនជា
 កុសល មិនមែនជាសរណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៣០៤] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២១ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ១៧ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២១ សេចក្តីពិស្តារ មាន
 គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

បច្ចនីយត្តិកទុកប្បដ្ឋានំ

[៣០៥] ន កុសលំ ន អរណំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុ-
សលោ ន អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៣០៦] ហេតុយា នវ ។

នវេទនាតិកនហោតុទុកំ

[៣០៧] ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ន
ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ
ន ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន សុខាយ
វេទនាយ សម្បយុត្តំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន ទុក្ខាយ
វេទនាយ សម្បយុត្តោ ន ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ន ហេ-
តុំ ធម្មំ បដិច្ច ន អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្ប-
យុត្តោ ន ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ន ហេតុ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន អទុក្ខមសុខាយ វេទ-
នាយ សម្បយុត្តំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

បច្ចនីយត្តិកទុកប្បដ្ឋាន

[៣០៥] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជា អរណៈ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជា កុសល មិនមែនជាអរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៣០៦] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ។

នវេទនាតិកនហេតុទុកៈ

[៣០៧] ធម៌ មិនមែនសម្បយុត្តដោយសុខវេទនា មិនមែន
ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនសម្បយុត្តដោយសុខវេទនា មិន
មែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនសម្ប-
យុត្តដោយទុក្ខវេទនា មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
សម្បយុត្តដោយសុខវេទនា មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនសម្បយុត្តដោយអទុក្ខមសុខវេទនា មិនមែន
ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនសម្បយុត្តដោយសុខវេទនា មិន
មែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមែន
សម្បយុត្តដោយទុក្ខវេទនា មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនសម្បយុត្តដោយទុក្ខវេទនា មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋយ ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនសម្បយុត្តដោយអទុក្ខម-
សុខវេទនា មិនមែនជាហេតុ . . . ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

នវិបាកត្តិកនហោតុទុកំ

[៣០៨] ន វិចារកំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . .
 ន វិចារកធម្មធម្មំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . . ន លេវ-
 វិចារកនវិចារកធម្មធម្មំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . . ។

នឧបាទិន្នបាទានិយត្តិកនហោតុទុកំ

[៣០៩] ន ឧចានិទ្ធុចានិយំ ន ហោតុំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . . ន អនុចានិទ្ធុចានិយំ ន ហោតុំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . . ន អនុចានិទ្ធុអនុចានិយំ ន ហោតុំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . . ។

នសង្កិលិដ្ឋសង្កិលេសិកត្តិកនហោតុទុកំ

[៣១០] ន សង្កិលិដ្ឋសង្កិលេសិកំ ន ហោតុំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . . ន អសង្កិលិដ្ឋសង្កិលេសិកំ ន ហោតុំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . . ន អសង្កិលិដ្ឋអសង្កិលេសិកំ ន-
 ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . . ។

នវិតក្កត្តិកនហោតុទុកំ

[៣១១] ន សវិតក្កសវិចារំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . . ន អវិតក្កវិចារមត្តំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . .

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

នវិបាកត្តិកនហោតុទុក្ខៈ

[៣០៨] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាវិបាក មិនមែនជាហេតុ
. . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី មិនមែន
ជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនវិបាកទាំងមិនមែន
មានវិបាកធម៌ ជាប្រក្រតី មិនមែនជាហេតុ . . . ។

នឧបាទិន្នបាទានិយត្តិកនហោតុទុក្ខៈ

[៣០៩] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាឧបាទិន្នបាទានិយៈ មិន
មែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអនុបាទិន្នបាទានិយៈ
មិនមែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអនុបាទិន្នអនុបា-
ទានិយៈ មិនមែនជាហេតុ . . . ។

នសង្កិលិដ្ឋសង្កិលេសិកត្តិកនហោតុទុក្ខៈ

[៣១០] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសង្កិលិដ្ឋសង្កិលេសិកៈ
មិនមែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអសង្កិលិដ្ឋសង្កិ-
លេសិកៈ មិនមែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអ-
សង្កិលិដ្ឋអសង្កិលេសិកៈ មិនមែនជាហេតុ . . . ។

នវិតក្កត្តិកនហោតុទុក្ខៈ

[៣១១] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ
និងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ មិនមែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈមានត្រឹមតែវិចារៈ មិនមែនជាហេតុ . . .

បច្ចនីយត្តិកទុកប្បដ្ឋានំ

ន អវិតក្កអវិចារំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នបីតិក្កិកនហោតុទុកំ

[៣១២] ន បីតិសហគតំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
. . . ន សុខសហគតំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
ន ឧបេក្កាសហគតំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នទស្សនត្តិកនហោតុទុកំ

[៣១៣] ន ទស្សនេន បហាតព្វំ ន ហេតុំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ន ការឆាយ បហាតព្វំ ន ហេតុំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ន លេវទស្សនេន ន ការឆាយ បហាតព្វំ
ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នទស្សនេនបហាតព្វហោតុកត្តិកនហោតុទុកំ

[៣១៤] ន ទស្សនេន បហាតព្វហោតុកំ ន ហេតុំ
ធម្មំ បដិច្ច . . . ន ការឆាយ បហាតព្វហោតុកំ ន
ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន លេវទស្សនេន ន ការឆាយ
បហាតព្វហោតុកំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

បច្ចនីយត្តិកទុកប្បដ្ឋាន

អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈទាំងមិនមានវិចារៈ មិនមែន
ជាហេតុ . . . ។

នបីតិក្កិកនហោតុទុកៈ

[៣១២] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយបីតិ មិនមែន
ជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខ មិនមែន
ជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយឧបេក្ខា មិន
មែនជាហេតុ . . . ។

នទស្សនត្តិកនហោតុទុកៈ

[៣១៣] អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ
មិនមែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយ
ការនា មិនមែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនជា
មិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈទាំងមិនមែនត្រូវលះដោយការនា មិនមែន
ជាហេតុ . . . ។

នទស្សនេនបហាតព្វហោតុកត្តិកនហោតុទុកៈ

[៣១៤] អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនមានហេតុត្រូវលះ
ដោយទស្សនៈ មិនមែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិន
មែនមានហេតុត្រូវលះដោយការនា មិនមែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ
នូវធម៌ ដែលមិនមែនជាមិនមែនមានហេតុត្រូវលះដោយទស្សនៈ ទាំង
មិនមែនត្រូវលះដោយការនា មិនមែនជាហេតុ . . . ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

នអាចយតាមិត្តិកនហោតុទុកំ

[៣១៥] ន អាចយតាមី ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
 ន អបចយតាមី ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន នេវា-
 ចយតាមីនាបចយតាមី ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នសេក្ខត្តិកនហោតុទុកំ

[៣១៦] ន សេក្ខំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
 ន អសេក្ខំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន នេវសេក្ខា-
 នាសេក្ខំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នបរិត្តត្តិកនហោតុទុកំ

[៣១៧] ន បរិត្តំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
 ន មហាត្តតំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន អប្បមាណំ
 ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

នអាចយគាមិត្តិកនហោតុទុកៈ

[៣១៥] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនដល់នូវការសន្សឹកពូន
ឡើង មិនមែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនដល់នូវ
ការសន្សឹកពូនឡើង មិនមែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនជាមិនមែនដល់នូវការសន្សឹកពូនឡើងទាំងមិនមែនជាមិនដល់នូវការ
សន្សឹកពូនឡើង មិនមែនជាហេតុ . . . ។

នសេក្ខត្តិកនហោតុទុកៈ

[៣១៦] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសេក្ខៈ មិនមែនជា
ហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអសេក្ខៈ មិនមែនជាហេតុ
. . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាសេក្ខានាសេក្ខៈ មិន
មែនជាហេតុ . . . ។

នបរិត្តត្តិកនហោតុទុកៈ

[៣១៧] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសភាពតូចឆ្មារ មិន
មែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនដល់នូវសភាពធំ មិន
មែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាប្រមាណមិនបាន មិន
មែនជាហេតុ . . . ។

បច្ចនីយត្តិកទុកប្បដ្ឋានំ

នបរិក្ការម្មណត្តិកនហោតុទុកំ

[៣១៨] ន បរិក្ការម្មណំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច
... ន មហាក្កតារម្មណំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច ...
ន អប្បមាណារម្មណំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នហីនត្តិកនហោតុទុកំ

[៣១៩] ន ហីនំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
ន មជ្ឈិមំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន បណ្ឌិតំ ន-
ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នមិច្ឆត្តត្តិកនហោតុទុកំ

[៣២០] ន មិច្ឆត្តនិយតំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច
... ន សម្មត្តនិយតំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
ន អនិយតំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នមគ្ការម្មណត្តិកនហោតុទុកំ

[៣២១] ន មគ្ការម្មណំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច
... ន មគ្កហោតុកំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន-
មគ្កាធិបតី ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

បច្ចនីយត្តិកទុកប្បដ្ឋាន

នបរិក្ការម្មណត្តិកនហោតុទុកៈ

[៣១៨] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាបរិក្ការម្មណ៍ មិនមែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមហគ្គតារម្មណ៍ មិនមែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអប្បមាណារម្មណ៍ មិនមែនជាហេតុ . . . ។

នហីនត្តិកនហោតុទុកៈ

[៣១៩] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនថោកទាប មិនមែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកណ្តាល មិនមែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាឧត្តម មិនមែនជាហេតុ . . . ។

នមិច្ឆត្តិកនហោតុទុកៈ

[៣២០] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានសភាពខុសនឹងទៀង មិនមែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានសភាពត្រូវនឹងទៀង មិនមែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអនិយតៈ មិនមែនជាហេតុ . . . ។

នមគ្គារម្មណត្តិកនហោតុទុកៈ

[៣២១] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានមគ្គជាអារម្មណ៍ មិនមែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានមគ្គជាហេតុ មិនមែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានមគ្គជាអធិបតិ មិនមែនជាហេតុ . . . ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

នឧប្បន្នត្តិកនហោតុទុកំ

[៣២២] ន អនុប្បន្នំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
ន ឧប្បាទី ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នអតីតត្តិកនហោតុទុកំ

[៣២៣] ន អតីតំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
ន អនាគតំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នអតីតារម្មណត្តិកនហោតុទុកំ

[៣២៤] ន អតីតារម្មណំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
. . . ន អនាគតារម្មណំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
ន បច្ចុប្បន្នារម្មណំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នអជ្ឈត្តិកនហោតុទុកំ

[៣២៥] ន អជ្ឈតំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
ន ពហិទ្ធា ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នអជ្ឈត្តារម្មណត្តិកនហោតុទុកំ

[៣២៦] ន អជ្ឈត្តារម្មណំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
. . . ន ពហិទ្ធារម្មណំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

នឧប្បន្នត្តិកនហោតុទុកៈ

[៣២២] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអនុប្បន្នៈ មិនមែនជា
ហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាឧប្បាទិ មិនមែនជា
ហេតុ . . . ។

នអតីតត្តិកនហោតុទុកៈ

[៣២៣] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអតីត មិនមែនជាហេតុ
. . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអនាគត មិនមែនជាហេតុ . . . ។

នអតីតារម្មណត្តិកនហោតុទុកៈ

[៣២៤] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានអារម្មណ៍ជាអតីត
មិនមែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានអារម្មណ៍ជា
អនាគត មិនមែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានអា-
រម្មណ៍ជាបច្ច័យ មិនមែនជាហេតុ . . . ។

នអជ្ឈត្តិកនហោតុទុកៈ

[៣២៥] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាខាងក្នុង មិនមែនជាហេតុ
. . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាខាងក្រៅ មិនមែនជាហេតុ . . . ។

នអជ្ឈត្តារម្មណត្តិកនហោតុទុកៈ

[៣២៦] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានហេតុខាងក្នុងជាអា-
រម្មណ៍ មិនមែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានហេតុ
ខាងក្រៅជាអារម្មណ៍ មិនមែនជាហេតុ . . . ។

នសនិទស្សនត្តិកនហោតុទុកំ

[៣២៧] ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន ហោតុំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ន ហោតុ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហោតុប្បច្ចយា ន សនិទស្សនសប្បដិយំ
 ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្សនសប្បដិយោ ន
 ហោតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហោតុប្បច្ចយា ន សនិទស្សន-
 សប្បដិយំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្សនអប្ប-
 ដិយោ ន ហោតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហោតុប្បច្ចយា ឆ ។
 ន អនិទស្សនសប្បដិយំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនិ-
 ទស្សនសប្បដិយោ ន ហោតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហោតុ-
 ប្បច្ចយា ន អនិទស្សនសប្បដិយំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ន ហោតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហោតុប្បច្ចយា ន អនិទស្សនសប្បដិយំ ន ហោតុំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន អនិទស្សនអប្បដិយោ ន ហោតុ ធម្មោ

បច្ចនីយត្តិកទុកប្បដ្ឋាន

នសនិទស្សនត្តិកនហោតុទុកៈ

[៣២៧] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយ
 ការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយ
 ការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិន
 មានការប៉ះពាល់ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកប
 ដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាហេតុ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិន
 មានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែន
 ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយ
 ការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជា
 ហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការ
 ឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 មែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាហេតុ

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ។ ន អនិទស្សនអប្បជិយំ
 ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្សនអប្បជិយោ ន
 ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ។ ន សនិ-
 ទស្សនសប្បជិយំ ន ហេតុញ្ច ន អនិទស្សនអប្បជិយំ
 ន ហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្សនសប្បជិយោ
 ន ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ។ ន ស-
 និទស្សនសប្បជិយំ ន ហេតុញ្ច ន អនិទស្សនសប្ប-
 ជិយំ ន ហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្ប-
 ជិយោ ន ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ។

[៣២៨] ហេតុយា តីស អារម្មណោ នវ សព្វត្ត
 វិត្តារោ ។

[៣២៩] ន សនិទស្សនសប្បជិយំ ន ហេតុំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បជិយោ ន នហេតុ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា នវ ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៦ ។ ធម៌ មិនមែនជា
 មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនជា
 ហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៦ ។ ធម៌ មិន
 មែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាហេតុ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការ
 ប៉ះពាល់ មិនមែនជាហេតុផង មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមាន
 ការប៉ះពាល់ មិនមែនជាហេតុផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ
 មានវារៈ ៦ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការ
 ប៉ះពាល់ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការ
 ឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាហេតុផង មិនមែនជាមិន
 មានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាហេតុផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៦ ។

[៣២៨] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣០ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋាយ
 មានវារៈ ៩ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

[៣២៩] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 ប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាហេតុ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ។

នសនិទស្សនត្តិកនសហោតុកទុកំ

[៣៣០] ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន សហោ-
តុកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន-
អហោតុកំ ធម្មំ បដិច្ច . . ។

នសនិទស្សនត្តិកនហោតុសម្បយុត្តិទុកំ

[៣៣១] ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន ហោតុ-
សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្សនសប្បដិយំ
ន ហោតុវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នសនិទស្សនត្តិកនហោតុសហោតុកទុកំ

[៣៣២] ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន ហោតុញ្ជោរ
ន អហោតុកញ្ជោរ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្សនសប្ប-
ដិយំ ន អហោតុកញ្ជោរ ន នហោតុញ្ជោរ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នសនិទស្សនត្តិកនហោតុហោតុសម្បយុត្តិទុកំ

[៣៣៣] ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន ហោតុ-
ញ្ជោរ ន ហោតុវិប្បយុត្តញ្ជោរ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិ-
ទស្សនសប្បដិយំ ន ហោតុវិប្បយុត្តញ្ជោរ ន នហោតុញ្ជោរ
ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

បច្ចនីយត្តិកទុកប្បដ្ឋាន

នសនិទស្សនត្តិកនសហេតុកទុកៈ

[៣៣០] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដិយៈ
មិនមែនជាសហេតុកៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សន-
សប្បដិយៈ មិនមែនជាអហេតុកៈ . . . ។

នសនិទស្សនត្តិកនហេតុសម្បយុត្តិទុកៈ

[៣៣១] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដិយៈ
មិនមែនជាហេតុសម្បយុត្តិ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិ-
ទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែនជាហេតុវិប្បយុត្តិ . . . ។

នសនិទស្សនត្តិកនហេតុសហេតុកទុកៈ

[៣៣២] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដិយៈ
មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែនជាអហេតុកៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនជាសនិទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែនជាអហេតុកៈទាំងមិនមែនជាមិន
មែនហេតុ . . . ។

នសនិទស្សនត្តិកនហេតុហេតុសម្បយុត្តិទុកៈ

[៣៣៣] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដិយៈ
មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែនជាហេតុវិប្បយុត្តិ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែនជាហេតុវិប្បយុត្តិទាំងមិនមែន
ជាមិនមែនហេតុ . . . ។

នសនិទស្សនត្តិកនហោតុនសហោតុកទុកំ

[៣៣៤] ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន ហោតុំ ន
សហោតុកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្សនសប្ប-
ដិយំ ន ហោតុំ ន អហោតុកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នសនិទស្សនត្តិកច្វឡន្តរទុកំ

[៣៣៥] ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន អប្បច្ចយំ
ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន
អសង្កតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន សនិទស្សនសប្ប-
ដិយំ នសនិទស្សនំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន សនិ-
ទស្សនសប្បដិយំ ន អប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន រូបី ធម្មំ បដិច្ច . . .
ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន អរូបី ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន លោកិយំ ធម្មំ បដិច្ច
. . . ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន លោកុត្តរំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ។ ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន កោណ-
ចិនិញ្ញាយំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្សនសប្បដិ-
យំ ន កោណចិនិញ្ញាយំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

នសនិទស្សនត្តិកនហោតុនសហោតុកទុកៈ

[៣៣២] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្ប-
ដិយៈ មិនមែនជាហោតុទាំងមិនមែនជាសហោតុកៈ . . . អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែនជាហោតុទាំងមិនមែន
ជាអហោតុកៈ . . . ។

នសនិទស្សនត្តិកច្ចឡន្តរទុកៈ

[៣៣៥] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្ប-
ដិយៈ មិនមែនជាអប្បច្ចយៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
សនិទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែនជាអសង្កតៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែនជាសនិទស្សនៈ . . . ។
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែនជាអប្ប-
ដិយៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដិយៈ
មិនមែនមានរូប . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដិយៈ
មិនមែនជាមិនមានរូប . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិ-
ទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែនជាលោកិយ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
ជាសនិទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែនជាលោកុត្តរៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែនត្រូវដឹងដោយវិញ្ញាណ
ណានីមួយ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដិយៈ
មិនមែនជាមិនមែនត្រូវដឹងដោយវិញ្ញាណណានីមួយ . . . ។

នសនិទស្សនត្តិកសត្តគោច្ឆកទុកំ

[៣៣៦] ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ឆោ អាសវំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ឆោ ស-
 ញ្ញាជនំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្សនសប្បដិយំ
 ឆោ កន្តំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្សនសប្បដិយំ
 ឆោ ឱយំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្សនសប្បដិយំ
 ឆោ យោកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្សនសប្ប-
 ដិយំ ឆោ ជីវណំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្សន-
 សប្បដិយំ ឆោ បរាមាសំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នសនិទស្សនត្តិកមហាន្តរទុកំ

[៣៣៧] ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន សារម្មណំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ សង្ខតំ ។ ន សនិទស្សនសប្ប-
 ដិយំ ន ចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន ឆោចិត្តបទំ ន
 លព្ពតិ ។ ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន ចេតសិកំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន ចិត្ត-
 សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន សនិទស្សន-
 សប្បដិយំ ន ចិត្តសំសង្ខំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន សនិ-
 ទស្សនសប្បដិយំ ន ចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

បច្ចនីយត្តិកទុកប្បដ្ឋាន

នសនិទស្សនត្តិកសត្តគោច្ឆកទុកៈ

[៣៣៦] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដិយៈ
មិនមែនជាអាសវៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្ប-
ដិយៈ មិនមែនជាសញ្ញាជនៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
សនិទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែនជាគន្លុះ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
ជាសនិទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែនជាឱយៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនជាសនិទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែនជាយោគៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែនជានីវរណៈ . . . អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែនជាបរាមាសៈ . . . ។

នសនិទស្សនត្តិកមហាន្តរទុកៈ

[៣៣៧] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដិយៈ
មិនមែនប្រកបដោយអារម្មណ៍ . . . ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែនជាចិត្ត . . . ។
មិនសំដៅយកបទថា មិនមែនជាមិនមែនចិត្តទេ ។ អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែនជាចេតសិក . . . ។
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែនប្រកប
ដោយចិត្ត . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនៈ
សប្បដិយៈ មិនមែនជាលាយឡំនឹងចិត្ត . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែនតាំងឡើងអំពីចិត្ត . . . ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន ចិត្តសហកំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ។ ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន ចិត្តានុបរិវត្តិ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន
 ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន ស-
 និទស្សនសប្បដិយំ ន ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហកំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន
 ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានានុបរិវត្តិ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
 ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន អដ្ឋត្តិកំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
 ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន ពាហិរំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
 ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន ឧទាទា ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
 ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន ឧទាទិន្នំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន អនុទាទិន្នំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ។

នសនិទស្សនត្តិកទ្ធិគោច្ឆកទុកំ

[៣៣៨] ន សនិទស្សនសប្បដិយំ នោ ឧទា-
 ទានំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្សនសប្បដិយំ
 នោ កិលេសំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែនជាកើតជា
មួយនឹងចិត្ត . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សន-
សប្បដិយៈ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែនលាយឡំនិងតាំងឡើងអំពីចិត្ត
. . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែន
លាយឡំតាំងឡើងនិងកើតជាមួយនឹងចិត្ត . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែនជាលាយឡំតាំងឡើងនិងប្រ-
ព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្ស-
នសប្បដិយៈ មិនមែនជាខាងក្នុង . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
ជាសនិទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែនជាខាងក្រៅ . . . ។ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែនជាឧបាទាន . . . ។
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែនជាឧបា-
ទិន្ន . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដិយៈ មិន
មែនជាអនុបាទិន្ន . . . ។

នសនិទស្សនត្តិកទ្វិគោច្ឆកទុកៈ

[៣៣៨] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដិយៈ
មិនមែនជាឧបាទាន . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សន-
សប្បដិយៈ មិនមែនជាកិលេស . . . ។

បច្ចនីយត្តិកទុកប្បដ្ឋានំ

នសនិទស្សនត្តិកបិដ្ឋិទុកំ

[៣៣៩] ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន ទស្សនេ-
ន បហាតព្វំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

បិដ្ឋិទុកំ វិត្តារេតព្វំ ។

[៣៤០] ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន សរណំ
ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ន សរណោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន សនិទស្សនសប្ប-
ដិយំ ន សរណំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្សនសប្បដិ-
យោ ន សរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន សរណំ ធម្មំ បដិច្ច ន
អនិទស្សនអប្បដិយោ ន សរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា ន ។ ន អនិទស្សនសប្បដិយំ ន ស-
រណំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្សនសប្បដិយោ ន សរ-
ណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន សនិទស្សន-
សប្បដិយំ ន សរណំ ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សន-
សប្បដិយោ ន សរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
ច្ចយា ន ។ ន អនិទស្សនអប្បដិយំ ន សរណំ ធម្មំ
បដិច្ច ន អនិទស្សនអប្បដិយោ ន សរណោ ធម្មោ

បច្ចនីយត្តិកទុកប្បដ្ឋាន

នសនិទស្សនត្តិកបិដ្ឋិទុកៈ

[៣៣៩] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដិយៈ
មិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ . . . ។

បិដ្ឋិទុកៈ បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារផងចុះ ។

[៣៤០] ធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែនជា
សរណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដិយៈ មិន
មែនជាសរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋិយ ធម៌ មិនមែន
ជាអនិទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែនជាសរណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនជាសនិទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែនជាសរណៈ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋិយ ធម៌ មិនមែនជាអនិទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែនជា
សរណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដិយៈ មិន
មែនជាសរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋិយ មានវារៈ ៦ ។
ធម៌ មិនមែនជាអនិទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែនជាសរណៈ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាអនិទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែនជាសរណៈ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋិយ ធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដិយៈ
មិនមែនជាសរណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអនិទស្សនសប្ប-
ដិយៈ មិនមែនជាសរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋិយ មាន
វារៈ ៦ ។ ធម៌ មិនមែនជាអនិទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែនជាសរណៈ
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអនិទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែនជាសរណៈ

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឆ ។ ន សនិទស្សនសប្បដិ-
 យំ ន សរណាញា ន អនិទស្សនអប្បដិយំ ន សរណាញា
 ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ន សរណោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឆ ។ ន សនិទស្ស-
 នសប្បដិយំ ន សរណាញា ន អនិទស្សនសប្បដិយំ
 ន សរណាញា ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិយោ
 ន សរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឆ ។

[៣៤១] ហេតុយា តីស អារម្មណេ នវ អវិ-
 ភតេ តីស សព្វត្ថ វិត្តាហោ ។

[៣៤២] ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន អរណំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ន អរណោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន សនិទស្សនសប្ប-
 ដិយំ ន អរណំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្សនសប្ប-
 ដិយោ ន អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។ ធម៌ មិនមែនជា
 សនិទស្សនសប្បដ័យៈ មិនមែនជាសរណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 ជាសនិទស្សនសប្បដ័យៈ មិនមែនជាសរណៈផង មិនមែនជាអនិទស្ស-
 នអប្បដ័យៈ មិនមែនជាសរណៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៦ ។ ធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដ័យៈ មិនមែនជា
 សរណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដ័យៈ មិនមែន
 ជាសរណៈផង មិនមែនជាអនិទស្សនសប្បដ័យៈ មិនមែនជាសរណៈ
 ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

[៣៤១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣០ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣០ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់
 បច្ច័យទាំងអស់ ។

[៣៤២] ធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដ័យៈ មិនមែនជា
 អរណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដ័យៈ មិនមែនជា
 អរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអនិទស្សន-
 សប្បដ័យៈ មិនមែនជាអរណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្ស-
 នសប្បដ័យៈ មិនមែនជាអរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

បច្ចនីយត្តិកទុកប្បដ្ឋានំ

ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន អរណំ ធម្មំ បដិច្ច ន
សនិទស្សនសប្បដិយោ ន អរណោ ច ន អនិទស្ស-
នសប្បដិយោ ន អរណោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា ។

[៣៤៣] ន អនិទស្សនសប្បដិយំ ន អរណំ
ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្សនសប្បដិយោ ន អរណោ
ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អនិទស្សនសប្ប-
ដិយំ ន អរណំ ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្ប-
ដិយោ ន អរណោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
ន អនិទស្សនសប្បដិយំ ន អរណំ ធម្មំ បដិច្ច ន
សនិទស្សនសប្បដិយោ ន អរណោ ច ន អនិទស្ស-
នសប្បដិយោ ន អរណោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា ។

បច្ចនីយត្តិកទុកប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែនជាអរណៈក្តី មិនមែនជា
អនិទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែនជាអរណៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
ជាសនិទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែនជាអរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ។

[៣៤៣] ធម៌ មិនមែនជាអនិទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែនជាអ-
រណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអនិទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែនជា
អរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាសនិទស្ស-
នសប្បដិយៈ មិនមែនជាអរណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអនិ-
ទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែនជាអរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែនជាអរណៈក្តី
មិនមែនជាអនិទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែនជាអរណៈក្តី អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មិនមែនជាអនិទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែនជាអរណៈ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

[៣៤៤] ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន អរណាញ
 ន អនិទស្សនសប្បដិយំ ន អរណាញ ធម្មំ បដិច្ច ន
 សនិទស្សនសប្បដិយោ ន អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន អរណាញ
 ន អនិទស្សនសប្បដិយំ ន អរណាញ ធម្មំ បដិច្ច ន
 អនិទស្សនសប្បដិយោ ន អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន អរណាញ
 ន អនិទស្សនសប្បដិយំ ន អរណាញ ធម្មំ បដិច្ច ន
 សនិទស្សនសប្បដិយោ ន អរណោ ច ន អនិទស្ស-
 នសប្បដិយោ ន អរណោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា ។

[៣៤៥] ហេតុយា នវ អារម្មណោ នវ អវិ-
 ភតេ នវ ។

សហជាតវារេមិ បច្ចយវារេមិ និស្សយវារេមិ
 សំសដ្ឋវារេមិ សម្បយុត្តវារេមិ សព្វត្ថ នវ ។

បច្ចនីយត្តិកទុកប្បដ្ឋានំ និដ្ឋិតំ ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

[៣៤៤] ធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែនជា
អរណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែន
ជាអរណៈផង មិនមែនជាអនិទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែនជាអរណៈផង
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអនិទស្សនសប្ប-
ដិយៈ មិនមែនជាអរណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សន-
សប្បដិយៈ មិនមែនជាអរណៈផង មិនមែនជាអនិទស្សនសប្បដិយៈ មិន
មែនជាអរណៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែន
ជាសនិទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែនជាអរណៈក្តី មិនមែនជាអនិទស្សន-
សប្បដិយៈ មិនមែនជាអរណៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិ-
ទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែនជាអរណៈផង មិនមែនជាអនិទស្សនសប្ប-
ដិយៈ មិនមែនជាអរណៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៣៤៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ ក្នុងសហជាតវារៈក្តី បច្ច័យវារៈក្តី និស្សយ-
វារៈក្តី សំសដ្ឋវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី សុទ្ធតែមានវារៈ ៩ ។

ចប់ បច្ចនីយត្តិកទុកប្បដ្ឋាន ។

បច្ចុនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋានំ

នកុសលត្តិកនវេទនាតិកំ

[៣៤៦] ន កុសលំ ន សុខាយ វេទនាយ សម្ប-
 យុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន សុខាយ វេទនា-
 យ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន
 កុសលំ ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន អកុសលោ ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន កុសលំ ន សុខាយ វេទនា-
 យ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អព្យាកតោ ន សុខាយ
 វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ន កុសលំ ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន កុសលោ ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ច ន
 អព្យាកតោ ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ច
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ន កុសលំ ន សុ-
 ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ
 ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ច ន អកុសលោ
 ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ
 ហេតុប្បច្ចយា បញ្ច ។

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋាន

នកុសលត្តិកនវេទនាតិកៈ

[៣៤៦] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខ-
 វេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយ
 សុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជា
 អកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 មែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយសុខ-
 វេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយ
 សុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជា
 កុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនាក្តី មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិន
 មែនប្រកបដោយសុខវេទនាក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល
 មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ
 ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនាក្តី មិនមែន
 ជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនាក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយយុដ្ឋានំ

[៣៤៧] ន អកុសលំ ន សុខាយ វេទនាយ
 សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ន សុខាយ
 វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ន អកុសលំ ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន កុសលោ ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អកុសលំ ន សុ-
 ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អព្យាកតោ
 ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា ន អកុសលំ ន សុខាយ វេទនាយ សម្ប-
 យុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ន សុខាយ វេទនា-
 យ សម្បយុត្តោ ច ន អព្យាកតោ ន សុខាយ វេទនា-
 យ សម្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ន អ-
 កុសលំ ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន កុសលោ ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ច ន
 អកុសលោ ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ច ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា បញ្ច ។

[៣៤៨] ន អព្យាកតំ ន សុខាយ វេទនាយ
 សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អព្យាកតោ ន សុខាយ
 វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

[៣២៧] ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខ-
 វេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយ
 សុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជា
 កុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 ជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយសុខ-
 វេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយ
 សុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជា
 អកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនាក្តី មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិន
 មែនប្រកបដោយសុខវេទនាក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល
 មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ
 ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនាក្តី មិនមែន
 ជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនាក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ។

[៣២៨] ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកប
 ដោយសុខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ
 មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋានំ

ន អព្យាកតំ ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន កុសលោ ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អព្យាកតំ ន សុខាយ វេទ-
 នាយ សម្មយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ន សុខា-
 យ វេទនាយ សម្មយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ច-
 យា ន អព្យាកតំ ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន កុសលោ ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ
 ច ន អព្យាកតោ ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ ច
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អព្យាកតំ ន សុខា-
 យ វេទនាយ សម្មយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ
 ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ ច ន អព្យាកតោ
 ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ន អព្យាកតំ ន សុខាយ វេទនាយ សម្ម-
 យុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន សុខាយ វេទនាយ
 សម្មយុត្តោ ច ន អកុសលោ ន សុខាយ វេទនាយ
 សម្មយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ។

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកប
ដោយសុខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែន
ប្រកបដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិន
មែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនាក្តី មិនមែនជាអព្យា-
កតៈ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនាក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
ជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខវេ-
ទនាក្តី មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនាក្តី អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិន
មែនប្រកបដោយសុខវេទនាក្តី មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកប
ដោយសុខវេទនាក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិន
មែនប្រកបដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ មាន
វារៈ ៦ ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយយុដ្ឋានំ

[៣៤៩] ន កុសលំ ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តញ្ច ន អព្យាកតំ ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន កុសលំ ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តញ្ច ន អព្យាកតំ ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន កុសលំ ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តញ្ច ន អព្យាកតំ ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អព្យាកតោ ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា បញ្ច ។

[៣៥០] ន អកុសលំ ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តញ្ច ន អព្យាកតំ ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អកុសលំ ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តញ្ច ន អព្យាកតំ ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា បញ្ច ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

[៣៤៩] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខ-
 វេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយ
 សុខវេទនាផង មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនាផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែន
 ប្រកបដោយសុខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
 ប្រកបដោយសុខវេទនាផង មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយ
 សុខវេទនាផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជា
 អព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 មែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនាផង មិនមែនជាអព្យា-
 កតៈ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនាផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ។

[៣៥០] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខ-
 វេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយ
 សុខវេទនាផង មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនាផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែន
 ប្រកបដោយសុខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែន
 ប្រកបដោយសុខវេទនាផង មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយ
 សុខវេទនាផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៤ ។

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋានំ

[៣៥១] ន កុសលំ ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តញ្ច ន អកុសលំ ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន កុសលំ ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តញ្ច ន អកុសលំ ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន កុសលំ ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តញ្ច ន អកុសលំ ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន កុសលំ ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តញ្ច ន អកុសលំ ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ ច ន អកុសលោ ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។

[៣៥២] ហេតុយា ឯក្កនត្តិស អារម្មណេ ចតុត្ថិស អវិភតេ ឯក្កនត្តិស ។

សហជាតវាបេមិ បញ្ញាវាបេមិ វិត្តាហេ ។

[៣៥៣] ន កុសលំ ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋាន

[៣៥១] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខ-
 វេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបសុខវេទនា
 ផង មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនាផង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកប
 ដោយសុខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកប
 ដោយសុខវេទនាផង មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខ-
 វេទនាផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាកុសល
 មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនាក្តី មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកប
 ដោយសុខវេទនាក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
 ប្រកបដោយសុខវេទនាផង មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបសុខវេ-
 ទនាផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។

[៣៥២] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ២៧ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋាយ
 មានវារៈ ២២ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ២៧ ។

ក្នុងសហជាតវារៈក្តី ក្នុងបញ្ញាវារៈក្តី សុទ្ធតែមានសេចក្តីពិស្តារ ។

[៣៥៣] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកប
 ដោយទុក្ខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិន
 មែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

ន កុសលំ ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន អកុសលោ ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន កុសលំ ន ទុក្ខាយ វេទ-
 នាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អព្យាកតោ ន ទុក្ខា-
 យ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ន កុសលំ ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន កុសលោ ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ច ន
 អព្យាកតោ ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ន កុសលំ ន ទុក្ខាយ វេទ-
 នាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន ទុក្ខាយ
 វេទនាយ សម្បយុត្តោ ច ន អកុសលោ ន ទុក្ខាយ
 វេទនាយ សម្បយុត្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្ប-
 ច្ចយា បញ្ច ។ ន អកុសលំ ន ទុក្ខាយ វេទនាយ
 សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ន ទុក្ខាយ
 វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 បញ្ច ។ ន អព្យាកតំ ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្ប-
 យុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អព្យាកតោ ន ទុក្ខាយ វេទនា-
 យ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែន
 ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិន
 មែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌
 មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនាក្តី មិនមែនជាអព្យា-
 កតៈ មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនាក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 ជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា
 ក្តី មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនាក្តី អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ។ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល
 មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល
 មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៥ ។ ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយ
 ទុក្ខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកប
 ដោយទុក្ខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ។

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋានំ

ន កុសលំ ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តញ្ច ន អ-
 ព្យាកតំ ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 ន កុសលោ ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា បញ្ច ។ ន អកុសលំ ន
 ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តញ្ច ន អព្យាកតំ ន ទុក្ខា-
 យ វេទនាយ សម្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ
 ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា បញ្ច ។ ន កុសលំ ន ទុក្ខាយ វេទនា-
 យ សម្បយុត្តញ្ច ន អកុសលំ ន ទុក្ខាយ វេទនាយ
 សម្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន ទុក្ខាយ
 វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 តីណិ ។

[៣៥៤] ហេតុយា ឯក្ខនត្តិស អវិភតេ ឯក្ខ-
 នត្តិស សព្វត្ថ វិត្តាវេតព្វំ ។

[៣៥៥] ន កុសលំ ន អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ
 សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន អទុក្ខមសុខាយ
 វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនាផង មិន
 មែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនាផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ។ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
 ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
 ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាផង មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយ
 ទុក្ខវេទនាផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ។
 ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនាផង មិនមែន
 ជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនាផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

[៣៥៤] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២៩ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ២៩ បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ គ្រប់បច្ច័យ ទាំងអស់ចុះ ។

[៣៥៥] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយ
 អទុក្ខមសុខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
 ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយយុដ្ឋានំ

បញ្ច ។ ន អកុសលំ ន អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ
 សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ន អនុក្ខម-
 សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា បញ្ច ។ ន អព្យាកតំ ន អនុក្ខមសុខាយ
 វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អព្យាកតោ ន
 អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ។ ន កុសលំ ន អនុក្ខមសុ-
 ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តញ្ច ន អព្យាកតំ ន អនុក្ខ-
 មសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន-
 កុសលោ ន អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា បញ្ច ។ ន អកុ-
 សលំ ន អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តញ្ច ន
 អព្យាកតំ ន អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តញ្ច
 ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន អនុក្ខមសុខាយ វេទ-
 នាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 បញ្ច ។ ន កុសលំ ន អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ
 សម្បយុត្តញ្ច ន អកុសលំ ន អនុក្ខមសុខាយ វេទ-
 នាយ សម្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន អ-
 នុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

មានវារៈ ៥ ។ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ។ ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ។ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនាផង មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនាផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ។ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនាផង មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនាផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ។ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនាផង មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនាផង ទើបកើតឡើង

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។

[៣៥៦] ហេតុយា ឯក្ខនត្តិស អវិភតេ ឯក្ខ-
នត្តិស សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

នកុសលត្តិកនវិបាកត្តិកំ

[៣៥៧] ន កុសលំ ន វិចារកំ ធម្មំ បដិច្ច ន
កុសលោ ន វិចារកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
ន កុសលំ ន វិចារកំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ន
វិចារកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន កុសលំ
ន វិចារកំ ធម្មំ បដិច្ច ន អព្យាកតោ ន វិចារកោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន កុសលំ ន វិចារកំ
ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន វិចារកោ ច ន អព្យា-
កតោ ន វិចារកោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា
ន កុសលំ ន វិចារកំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន
វិចារកោ ច ន អកុសលោ ន វិចារកោ ច ធម្មោ
ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា បញ្ច ។ ន អកុសលំ
ន វិចារកំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ន វិចា-
កោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា បញ្ច ។

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៣៥៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២៩ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

នកុសលត្តិកនវិបាកត្តិកៈ

[៣៥៧] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាវិបាក អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាវិបាក ទើបកើតឡើង ព្រោះ ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាវិបាក អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាវិបាក ទើបកើតឡើង ព្រោះ ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាវិបាក អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាវិបាក ទើបកើតឡើង ព្រោះ ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាវិបាកក្តី មិនមែន ជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាវិបាកក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា កុសល មិនមែនជាវិបាក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាវិបាកក្តី មិនមែនជាអកុសល មិនមែន ជាវិបាកក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាវិបាក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ ធម៌ មិនមែនជា អកុសល មិនមែនជាវិបាក អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាវិបាក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

ន អព្យាកតំ ន វិចាកំ ធម្មំ បដិច្ច ន អព្យាកតោ
 ន វិចាកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ។
 ន កុសលំ ន វិចាកញ្ច ន អព្យាកតំ ន វិចាកញ្ច
 ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន វិចាកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា បញ្ច ។ ន អកុសលំ ន វិចាកញ្ច
 ន អព្យាកតំ ន វិចាកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ
 ន វិចាកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា បញ្ច ។
 ន កុសលំ ន វិចាកញ្ច ន អកុសលំ ន វិចាកញ្ច
 ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន វិចាកោ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។

[៣៥៨] ហេតុយា ឯក្ខនត្តិស អវិភតេ ឯក្ខ-
 នត្តិស សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

[៣៥៩] ន កុសលំ ន វិចាកធម្មធម្មំ បដិច្ច
 ន កុសលោ ន វិចាកធម្មធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
 ច្ចយា ន កុសលំ ន វិចាកធម្មធម្មំ បដិច្ច ន អកុ-
 សលោ ន វិចាកធម្មធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាវិបាក អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 មែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាវិបាក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៦ ។ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាវិបាក អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាវិបាកផង មិនមែនជាអព្យាកតៈ
 មិនមែនជាវិបាកផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ។
 ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាវិបាក អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 ជាអកុសល មិនមែនជាវិបាកផង មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាវិបាក
 ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ។ ធម៌ មិនមែន
 ជាកុសល មិនមែនជាវិបាក អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិន
 មែនជាវិបាកផង មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាវិបាកផង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

[៣៥៨] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២៩ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ២៩ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

[៣៥៩] ធម៌ មិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតី មិនមែនជាកុ-
 សល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតី មិនមែនជា
 កុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនមានវិបាកជា
 ប្រក្រតី មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានវិបាក
 ជាប្រក្រតី មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋានំ

ន កុសលំ ន វិចាកធម្មធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន
 វិចាកធម្មធម្មោ ច ន អកុសលោ ន វិចាកធម្មធម្មោ
 ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន អកុសលំ ន វិចា-
 កធម្មធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ន វិចាកធម្មធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អកុសលំ ន វិចាកធម្ម-
 ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន វិចាកធម្មធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ន អកុសលំ ន វិចាកធម្មធម្មំ បដិច្ច
 ន កុសលោ ន វិចាកធម្មធម្មោ ច ន អកុសលោ
 ន វិចាកធម្មធម្មោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
 ន កុសលំ ន វិចាកធម្មធម្មញ្ច ន អកុសលំ ន វិចាក-
 ធម្មធម្មញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន វិចាកធម្មធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន កុសលំ ន វិចាកធម្មធម្មញ្ច
 ន អកុសលំ ន វិចាកធម្មធម្មញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អ-
 កុសលោ ន វិចាកធម្មធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី មិនមែនជាកុសលក្តី មិនមែនមាន
 វិបាកធម៌ជាប្រក្រតី មិនមែនជាអកុសលក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 មានវិបាកជាប្រក្រតី មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
 ច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតី មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតី មិនមែនជាអកុសល ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតី មិនមែនជា
 កុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតី មិនមែនជាអកុ-
 សល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនមានវិបាកធម៌ជា
 ប្រក្រតី មិនមែនជាកុសលក្តី មិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី មិនមែន
 ជាអកុសលក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី មិនមែន
 ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនមាន
 វិបាកជាប្រក្រតី មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានវិបាក
 ជាប្រក្រតី មិនមែនជាកុសលផង មិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតី មិនមែន
 ជាអកុសលផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនមាន
 វិបាកជាប្រក្រតី មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមាន
 វិបាកធម៌ជាប្រក្រតី មិនមែនជាកុសលផង មិនមែនមានវិបាកធម៌ជា
 ប្រក្រតី មិនមែនជាអកុសលផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

ន កុសលំ ន វិចាកធម្មធម្មញ្ច ន អកុសលំ ន វិចា-
កធម្មធម្មញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន វិចាកធម្ម-
ធម្មោ ច ន អកុសលោ ន វិចាកធម្មធម្មោ ច ធម្មា
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៣៦០] ហេតុយា នវ អវិកតេ នវ សព្វត្ថ នវ ។

[៣៦១] ន កុសលំ ន នេវិចាកនវិចាកធម្ម-
ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន នេវិចាកនវិចាកធម្ម-
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

នកុសលត្តិកនឧបាទិស្កុបាទានិយត្តិកំ

[៣៦២] ន កុសលំ ន ឧទានិទ្កុទានានិយំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ន កុសលំ ន អនុទានិទ្កុទានានិយំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ន កុសលំ ន អនុទានិទ្កុអនុទានានិយំ
ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី មិនមែនជាកុសលក្តី មិនមែនមាន
វិបាកធម៌ជាប្រក្រតី មិនមែនជាអកុសលក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
មានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី មិនមែនជាកុសលផង មិនមែនមានវិបាកធម៌ ជា
ប្រក្រតី មិនមែនជាអកុសលផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៣៦០] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៩ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៩ ។

[៣៦១] ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនវិបាកនិងមិនមែនមានវិបាក
ជាប្រក្រតី មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែន
វិបាកនិងមិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតី មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

នកុសលត្តិកនឧបាទិទ្ធុបាទានិយត្តិកៈ

[៣៦២] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនដែលកម្ម
ប្រកបដោយកិលេស (មានតណ្ហាជាដើម) កាន់យកទាំងជាប្រយោជន៍
ដល់ឧបាទាន . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនដែល
កម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកតែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន . . .
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនដែលកម្មប្រកបដោយ
កិលេសមិនកាន់យកនិងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន . . . ។

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋានំ

នកុសលត្តិកនសង្កិលិដ្ឋសង្កិលេសិកត្តិកំ

[៣៦៣] ន កុសលំ ន សង្កិលិដ្ឋសង្កិលេសិកំ
ធម្មំ បដិច្ច . . . ន កុសលំ ន អសង្កិលិដ្ឋសង្កិលេ-
សិកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន កុសលំ ន អសង្កិលិដ្ឋ-
អសង្កិលេសិកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នកុសលត្តិកនវិតក្កត្តិកំ

[៣៦៤] ន កុសលំ ន សវិតក្កសវិចារំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ន កុសលំ ន អវិតក្កវិចារមត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
. . . ន កុសលំ ន អវិតក្កអវិចារំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នកុសលត្តិកនបីតិក្កត្តិកំ

[៣៦៥] ន កុសលំ ន បីតិសហគតំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ន កុសលំ ន សុខសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច
. . . ន កុសលំ ន ឧបេក្ខាសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋាន

នកុសលត្តិកនសង្កិលិដ្ឋសង្កិលេសិកត្តិកៈ

[៣៦៣] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនសោហ្មង្គតែគួរដល់សេចក្តីសោហ្មង្គ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនសោហ្មង្គតែគួរដល់សេចក្តីសោហ្មង្គ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនសោហ្មង្គទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសោហ្មង្គ . . . ។

នកុសលត្តិកនវិតក្កត្តិកៈ

[៣៦៤] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ និងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈមានត្រឹមតែវិចារៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈនិងមិនមានវិចារៈ . . . ។

នកុសលត្តិកនបីតិត្តិកៈ

[៣៦៥] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសលមិនមែនប្រកបដោយបីតិ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយឧបេក្ខា . . . ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

នកុសលត្តិកនិទស្សនត្តិកំ

[៣៦៦] ន កុសលំ ន ទស្សនេន បហាតព្វំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ន កុសលំ ន ការឆាយ បហាតព្វំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ន កុសលំ ន ទេវទស្សនេន ន ការឆាយ
បហាតព្វំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នកុសលត្តិកនិទស្សនេនបហាតព្វហេតុកត្តិកំ

[៣៦៧] ន កុសលំ ន ទស្សនេន បហាតព្វហេ-
តុកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន កុសលំ ន ការឆាយ បហា-
តព្វហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន កុសលំ ន ទេវទស្ស-
នេន ន ការឆាយ បហាតព្វហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នកុសលត្តិកនិទស្សនេនអាចយកាមិត្តិកំ

[៣៦៨] ន កុសលំ ន អាចយកាមី ធម្មំ បដិច្ច
. . . ន កុសលំ ន អបចយកាមី ធម្មំ បដិច្ច . . . ន កុ-
សលំ ន ទេវាចយកាមិធាបចយកាមី ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

នកុសលត្តិកនទស្សនត្តិកៈ

[៣៦៦] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនត្រូវលះ
ដោយទស្សនៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនត្រូវ
លះដោយការវនា . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
ជាមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈទាំងមិនមែនត្រូវលះដោយការវនា . . . ។

នកុសលត្តិកនទស្សនេនបហាតព្វហេតុកត្តិកៈ

[៣៦៧] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនមាន
ហេតុដែលត្រូវលះដោយទស្សនៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
ជាកុសល មិនមែនមានហេតុដែលត្រូវលះដោយការវនា . . . អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមែនមានហេតុដែលត្រូវលះ
ដោយទស្សនៈទាំងមិនមែនត្រូវលះដោយការវនា . . . ។

នកុសលត្តិកនអាចយគាមិត្តិកៈ

[៣៦៨] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនដល់
នូវការសន្សំកព្វនឡើង (ដោយកម្មកិលេស) . . . អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនដល់នូវការសន្សំកព្វនឡើង . . . អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមែនដល់នូវការសន្សំ
កព្វនឡើងនិងមិនមែនជាមិនដល់នូវការសន្សំកព្វនឡើង . . . ។

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋានំ

នកុសលត្តិកនសេក្ខត្តិកំ

[៣៦៩] ន កុសលំ ន សេក្ខំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
 ន កុសលំ ន អសេក្ខំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន កុសលំ
 ន នេវសេក្ខានាសេក្ខំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នកុសលត្តិកនបរិត្តត្តិកំ

[៣៧០] ន កុសលំ ន បរិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
 ន កុសលំ ន មហាត្តតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន កុសលំ
 ន អប្បមាលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នកុសលត្តិកនបរិត្តារម្មណត្តិកំ

[៣៧១] ន កុសលំ ន បរិត្តារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ន កុសលំ ន មហាត្តារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
 ន កុសលំ ន អប្បមាលារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នកុសលត្តិកនហីនត្តិកំ

[៣៧២] ន កុសលំ ន ហីនំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
 ន កុសលំ ន មជ្ឈិមំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន កុសលំ
 ន បណ្ឌិតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋាន

នកុសលត្តិកនសេក្ខត្តិកៈ

[៣៦៩] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជា
សេក្ខៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាអសេក្ខៈ
. . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជានេវសេក្ខានា-
សេក្ខៈ . . . ។

នកុសលត្តិកនបរិត្តត្តិកៈ

[៣៧០] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជា
សភាពតូចត្រូវ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
ជាសភាពធំ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
ជាមានប្រមាណមិនបាន . . . ។

នកុសលត្តិកនបរិត្តារម្មណត្តិកៈ

[៣៧១] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនមាន
អារម្មណ៍តូចត្រូវ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិន
មែនមានអារម្មណ៍ធំ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិន
មែនមានអារម្មណ៍ប្រមាណមិនបាន . . . ។

នកុសលត្តិកនហីនត្តិកៈ

[៣៧២] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនថោក
ទាប . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាកណ្តាល
. . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនខ្ពស់ . . . ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

នកុសលត្តិកនមិច្ឆត្តិកំ

[៣៧៣] ន កុសលំ ន មិច្ឆត្តនិយតំ ធម្មំ បដិច្ច
. . . ន កុសលំ ន សម្មត្តនិយតំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
ន កុសលំ ន អនិយតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នកុសលត្តិកនមគ្គារម្មណត្តិកំ

[៣៧៤] ន កុសលំ ន មគ្គារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច
. . . ន កុសលំ ន មគ្គហោតុកំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
ន កុសលំ ន មគ្គាធិបតី ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នកុសលត្តិកនឧប្បន្នត្តិកំ

[៣៧៥] ន កុសលំ ន អនុប្បន្នំ ធម្មំ បដិច្ច
. . . ន កុសលំ ន ឧប្បាធិ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នកុសលត្តិកនអតីតត្តិកំ

[៣៧៦] ន កុសលំ ន អតីតំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
ន កុសលំ ន អនាគតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

នកុសលត្តិកនមិច្ឆត្តត្តិកៈ

[៣៧៣] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជា
សភាពខុសនិងទៀង . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិន
មែនជាសភាពត្រូវនិងទៀង . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល
មិនមែនជាសភាពមិនទៀង . . . ។

នកុសលត្តិកនមគ្គារម្មណត្តិកៈ

[៣៧៤] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនមាន
មគ្គជាអារម្មណ៍ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
មានមគ្គជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
មានមគ្គជាអធិបតី . . . ។

នកុសលត្តិកនឧប្បន្នត្តិកៈ

[៣៧៥] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជា
មិនទាន់កើតឡើងហើយ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល
មិនមែនកើតឡើង . . . ។

នកុសលត្តិកនអតីតត្តិកៈ

[៣៧៦] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាអតីត
. . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាអនាគត . . . ។

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋានំ

នកុសលត្តិកនអតីតារម្មណត្តិកំ

[៣៧៧] ន កុសលំ ន អតីតារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច
... ន កុសលំ ន អនាគតារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច ...
ន កុសលំ ន បច្ចុប្បន្នារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

នកុសលត្តិកនអជ្ឈត្តិកត្តិកំ

[៣៧៨] ន កុសលំ ន អជ្ឈត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ...
ន កុសលំ ន ពហិទ្ធា ធម្មំ បដិច្ច ... ។

នកុសលត្តិកនអជ្ឈត្តារម្មណត្តិកំ

[៣៧៩] ន កុសលំ ន អជ្ឈត្តារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច
... ន កុសលំ ន ពហិទ្ធារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

នកុសលត្តិកនសនិទស្សនត្តិកំ

[៣៨០] ន កុសលំ ន សនិទស្សនសប្បដិយំ
ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន សនិទស្សនសប្បដិ-
យោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន កុសលំ
ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុស-
លោ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋាន

នកុសលត្តិកនអតីតារម្មណត្តិកៈ

[៣៧៧] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនមាន
អារម្មណ៍ជាអតីត . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
មានអារម្មណ៍ជាអនាគត . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល
មិនមែនមានអារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្ន . . . ។

នកុសលត្តិកនអជ្ឈត្តិកៈ

[៣៧៨] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាខាង
ក្នុង អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនខាងក្រៅ . . . ។

នកុសលត្តិកនអជ្ឈត្តារម្មណត្តិកៈ

[៣៧៩] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនមាន
អារម្មណ៍ជាខាងក្នុង អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិន
មែនមានអារម្មណ៍ជាខាងក្រៅ . . . ។

នកុសលត្តិកនសនិទស្សនត្តិកៈ

[៣៨០] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ
និងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិន
មែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បថ្នយ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយការ
ឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល
មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បច្ចយា ន កុសលំ ន សនិទស្សនសប្បដិយំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន អព្យាកតោ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន កុសលំ ន សនិ-
 ទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន សនិ-
 ទស្សនសប្បដិយោ ច ន អព្យាកតោ ន សនិទស្ស-
 នសប្បដិយោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ន កុសលំ ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន កុសលោ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ច ន អកុ-
 សលោ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា បញ្ច ។

[៣៨១] ន អកុសលំ ន សនិទស្សនសប្ប-
 ដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ន សនិទស្សន-
 សប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន
 អកុសលំ ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន កុសលោ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ធម្មោ

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយការ
 ឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុ-
 សល មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកប
 ដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិន
 មែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាកុ-
 សល មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី មិន
 មែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះ-
 ពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយការ
 ឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ
 មានវារៈ ៥ ។

[៣៨១] ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយការ
 ឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអកុ-
 សល មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកប
 ដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 ជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋានំ

ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អកុសលំ ន អនិទស្ស-
 នសប្បដិឃំ ធម្មំ បដិច្ច ន អព្យាកតោ ន សនិ-
 ទស្សនសប្បដិឃោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ន អកុសលំ ន សនិទស្សនសប្បដិឃំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន អកុសលោ ន សនិទស្សនសប្បដិឃោ ច ន អព្យា-
 កតោ ន សនិទស្សនសប្បដិឃោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ
 ហេតុប្បច្ចយា ន អកុសលំ ន សនិទស្សនសប្បដិឃំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន សនិទស្សនសប្បដិឃោ
 ច ន អកុសលោ ន សនិទស្សនសប្បដិឃោ ច ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា បញ្ច ។

[៣៨២] ន អព្យាកតំ ន សនិទស្សនសប្ប-
 ដិឃំ ធម្មំ បដិច្ច ន អព្យាកតោ ន សនិទស្ស-
 នសប្បដិឃោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ន អព្យាកតំ ន សនិទស្សនសប្បដិឃំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន កុសលោ ន សនិទស្សនសប្បដិឃោ ធម្មោ

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋាន

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិន
 មែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជា
 អកុសល មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី
 មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការ
 ប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកប
 ដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិង
 ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយ
 ការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
 អកុសល មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ។

[៣៨២] ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយការ
 ឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអព្យា-
 កតៈ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកប
 ដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 ជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អព្យាកតំ ន សនិទស្ស-
 នសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ន សនិ-
 ទស្សនសប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ន អព្យាកតំ ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន កុសលោ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ច ន អព្យា-
 កតោ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ
 ហេតុប្បច្ចយា ន អព្យាកតំ ន សនិទស្សនសប្បដិយំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ
 ច ន អព្យាកតោ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ច ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ន អព្យាកតំ ន សនិទស្សន-
 សប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន សនិទស្សន-
 សប្បដិយោ ច ន អកុសលោ ន សនិទស្សនសប្ប-
 ដិយោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ន ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែន
 ប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការ
 ប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល
 មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី មិនមែនជា
 អព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ
 និងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌
 មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការ
 ប៉ះពាល់ក្តី មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិង
 ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ
 មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកប
 ដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី មិនមែនជាអកុសល មិន
 មែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកប
 ដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ។

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋានំ

[៣៨៣] ន កុសលំ ន សនិទស្សនសប្បដិយញ្ច
 ន អព្យាកតំ ន សនិទស្សនសប្បដិយញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 ន កុសលោ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា បញ្ច ។

[៣៨៤] ន អកុសលំ ន សនិទស្សនសប្បដិយញ្ច
 ន អព្យាកតំ ន សនិទស្សនសប្បដិយញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 ន កុសលោ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា បញ្ច ។

[៣៨៥] ន កុសលំ ន សនិទស្សនសប្បដិ-
 យញ្ច ន អកុសលំ ន សនិទស្សនសប្បដិយញ្ច
 ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន កុសលំ ន សនិ-
 ទស្សនសប្បដិយញ្ច ន អកុសលំ ន សនិទស្សន-
 សប្បដិយញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ន សនិ-
 ទស្សនសប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋាន

[៣៨៣] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយការ
ឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល
មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង មិនមែន
ជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់
ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ។

[៣៨៤] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ
និងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល
មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង មិនមែន
ជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់
ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ។

[៣៨៥] ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ
និងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល
មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង មិនមែន
ជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់
ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិន
មែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ផង មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ
និងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

ន កុសលំ ន សនិទស្សនសប្បដិយញ្ច ន អកុសលំ
ន សនិទស្សនសប្បដិយញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ
ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ច ន អកុសលោ ន
សនិទស្សនសប្បដិយោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា តីណិ ។

[៣៨៦] ហេតុយា ឯក្ខនត្តិស អវិភតេ ឯក្ខ-
នត្តិស សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

[៣៨៧] ន កុសលំ ន អនិទស្សនសប្បដិយំ
ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន អនិទស្សនសប្បដិយោ
ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៣៨៨] ហេតុយា ឯក្ខនត្តិស អវិភតេ ឯក្ខ-
នត្តិស សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

[៣៨៩] ន កុសលំ ន អនិទស្សនសប្បដិយំ
ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន អនិទស្សនសប្បដិយោ
ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៣៩០] ហេតុយា នវ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ក្តី មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ
និងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល
មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង មិនមែន
ជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់
ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

[៣៨៦] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២៩ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ២៩ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

[៣៨៧] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមានការឃើញ
តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល
មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៣៨៨] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២៩ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ២៩ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

[៣៨៩] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមានការឃើញ
និងមិនមានការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
ជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
តុប្បដ្ឋយ ។

[៣៩០] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ សេចក្តីពិស្តារ មាន
គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

នវេទនាតិកនកុសលត្តិកំ

[៣៩១] ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ន កុសលំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ន កុ-
 សលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន សុខាយ
 វេទនាយ សម្បយុត្តំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន ទុក្ខា-
 យ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ន កុ-
 សលំ ធម្មំ បដិច្ច ន អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្ប-
 យុត្តោ ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ន កុសលោ ច ន
 អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ន កុសលោ
 ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា សត្ត ។

[៣៩២] ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ន កុ-
 សលំ ធម្មំ បដិច្ច ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្ប-
 យុត្តោ ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ន កុស-
 លំ ធម្មំ បដិច្ច ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ
 ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋាន

នវេទនាតិកនកុសលត្តិកៈ

[៣៩១] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា មិនមែនជា
 កុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា មិនមែន
 ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនប្រកប
 ដោយទុក្ខវេទនា មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រ-
 កបដោយសុខវេទនា មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា មិនមែនជាកុ-
 សល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា មិនមែន
 ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនប្រកប
 ដោយសុខវេទនា មិនមែនជាកុសលក្តី មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខម-
 សុខវេទនា មិនមែនជាកុសលក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកប
 ដោយសុខវេទនា មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
 ដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ។

[៣៩២] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា មិនមែនជា
 កុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា មិនមែនជា
 កុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយ
 សុខវេទនា មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយ
 ទុក្ខវេទនា មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយយុដ្ឋានំ

ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ ន កុសលោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ទុក្ខាយ វេទនាយ
 សម្មយុត្តំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន សុខាយ វេទនា-
 យ សម្មយុត្តោ ន កុសលោ ច ន អទុក្ខមសុខាយ
 វេទនាយ សម្មយុត្តោ ន កុសលោ ច ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា សត្ត ។

[៣៩៣] ន អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តំ
 ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ
 សម្មយុត្តោ ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
 ច្ចយា ន អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តំ ន កុ-
 សលំ ធម្មំ បដិច្ច ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ
 ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អ-
 ទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តំ ន កុសលំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ ន កុសលោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អទុក្ខមសុខាយ
 វេទនាយ សម្មយុត្តំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន សុខា-
 យ វេទនាយ សម្មយុត្តោ ន កុសលោ ច ន អទុក្ខម-
 សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ ន កុសលោ ច ធម្មោ

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា មិនមែនជាកុសលក្តី មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា មិនមែនជាកុសលក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ។

[៣៩៣] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា មិនមែនជាកុសលក្តី មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា មិនមែនជាកុសលក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា មិនមែនជាកុសល

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋានំ

ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា សត្ត ។

[៣៩៤] ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ន កុ-
សលញ្ច ន អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ន កុ-
សលញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ
ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន សុខា-
យ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ន កុសលញ្ច ន អនុក្ខមសុ-
ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ន កុសលញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ន កុសលោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ
ន កុសលញ្ច ន អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ
ន កុសលញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អនុក្ខមសុខាយ វេទ-
នាយ សម្បយុត្តោ ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ន
កុសលញ្ច ន អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ
ន កុសលញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន សុខាយ វេទនាយ សម្ប-
យុត្តោ ន កុសលោ ច ន អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ
សម្បយុត្តោ ន កុសលោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ
ហេតុប្បច្ចយា សត្ត ។

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋាន

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[៣៩៤] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា មិនមែនជាកុសល
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា មិនមែនជាកុសល
 ផង មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា មិនមែនជាកុសលផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា មិន
 មែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា មិន
 មែនជាកុសលផង មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា មិនមែនជា
 កុសលផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនប្រកប
 ដោយអទុក្ខមសុខវេទនា មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 ប្រកបដោយសុខវេទនា មិនមែនជាកុសលផង មិនមែនប្រកបដោយ
 អទុក្ខមសុខវេទនា មិនមែនជាកុសលផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា មិនមែនជាកុសលក្តី មិន
 មែនប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា មិនមែនជាកុសលក្តី អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា មិនមែនជាកុសលផង មិនមែន
 ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា មិនមែនជាកុសលផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

[៣៩៥] ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ន កុ-
 សលញ្ច ន អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ន
 កុសលញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន សុខាយ វេទនាយ សម្ប-
 យុត្តោ ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ន កុសលញ្ច ន អ-
 ទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ន កុសលញ្ច ធម្មំ
 បដិច្ច ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ន កុសលោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ទុក្ខាយ វេទនាយ
 សម្បយុត្តំ ន កុសលញ្ច ន អទុក្ខមសុខាយ វេទនា-
 យ សម្បយុត្តំ ន កុសលញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អទុក្ខ-
 មសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ន កុសលោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៣៩៦] ហេតុយា ឯក្ខនបញ្ញាស អារម្មណោ
 ឯក្ខនបញ្ញាស អវិភតេ ឯក្ខនបញ្ញាស ។

[៣៩៧] ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ន អកុ-
 សលំ ធម្មំ បដិច្ច ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ
 ន អកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៣៩៨] ហេតុយា ឯក្ខនបញ្ញាស ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

[៣៩៥] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា មិនមែនជា
 កុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា មិនមែនជា
 កុសលផង មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា មិនមែនជាកុសល
 ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយ
 ទុក្ខវេទនា មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយ
 ទុក្ខវេទនា មិនមែនជាកុសលផង មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា
 មិនមែនជាកុសលផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិន
 មែនប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា មិនមែនជាកុសលផង មិនមែន
 ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា មិនមែនជាកុសលផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ។

[៣៩៦] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៤៩ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋ័យ
 មានវារៈ ៤៩ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៤៩ ។

[៣៩៧] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា មិនមែនជាអ-
 កុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា មិនមែន
 ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ។

[៣៩៨] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៤៩ ។

បច្ចុនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋានំ

[៣៩៩] ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ន អ-
ព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុ-
ត្តោ ន អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៤០០] ហេតុយា អដ្ឋចត្តាឡីស សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

នវេទនាតិកនវិបាកត្តិកំ

[៤០១] ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ន វិ-
ចាកំ ធម្មំ បដិច្ច ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ
ន វិចាកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៤០២] ហេតុយា ឯក្ខនបញ្ញាស អវិភតេ
ឯក្ខនបញ្ញាស សង្ខត្តំ ។

នវិបាកត្តិកនកុសលត្តិកំ

[៤០៣] ន វិចាកំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
ន វិចាកធម្មធម្មំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន នេវិ-
ចាកនវិចាកធម្មធម្មំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋាន

[៣៩៩] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា មិនមែនជា
អព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា មិនមែន
ជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៤០០] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤៨ សេចក្តីពិស្តារ មាន
គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

នវេទនាតិកនវិបាកត្តិកៈ

[៤០១] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា មិនមែនជាវិបាក
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា មិនមែនជាវិបាក
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៤០២] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤៩ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៤៩ សេចក្តីបំប្រួញ ។

នវិបាកត្តិកនកុសលត្តិកៈ

[៤០៣] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាវិបាក មិនមែនជា
កុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានវិបាកធម៌ ជាប្រក្រតី
មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនវិបាក
និងមិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី មិនមែនជាកុសល . . . ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

នឧបាទិន្ទុបាទានិយត្តិកនកុសលត្តិកំ

[៤០៤] ន ឧបាទិន្ទុបាទានិយំ ន កុសលំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ន អនុបាទិន្ទុបាទានិយំ ន កុសលំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . .ន អនុបាទិន្ទុអនុបាទានិយំ ន កុសលំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នសង្កិលិដ្ឋសង្កិលេសិកត្តិកនកុសលត្តិកំ

[៤០៥] ន សង្កិលិដ្ឋសង្កិលេសិកំ ន កុសលំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ន អសង្កិលិដ្ឋសង្កិលេសិកំ ន កុ-
 សលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន អសង្កិលិដ្ឋអសង្កិលេសិ-
 កំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នវិតក្កត្តិកនកុសលត្តិកំ

[៤០៦] ន សវិតក្កសវិចារំ ន កុសលំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ន អវិតក្កវិចារមត្តំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ន អវិតក្កអវិចារំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នឧបាទិន្ទុបាទានិយត្តិកនកុសលត្តិកៈ

[២០៤] អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនកម្មប្រកបដោយកិលេស (មានតណ្ហាជាដើម) កាន់យកនិងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន មិនមែន ជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនកម្មប្រកបដោយ កិលេសមិនកាន់យកតែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់ យកទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន មិនមែនជាកុសល . . . ។

នសង្កិលិដ្ឋសង្កិលេសិកត្តិកនកុសលត្តិកៈ

[២០៥] អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនសៅហ្មងនិងគួរដល់ សេចក្តីសៅហ្មង មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែល មិនមែនជាមិនសៅហ្មងតែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនជាមិនសៅហ្មងទាំងមិនគួរដល់សេចក្តី សៅហ្មង មិនមែនជាកុសល . . . ។

នវិតក្កត្តិកនកុសលត្តិកៈ

[២០៦] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ និងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈមានត្រឹមតែវិចារៈ មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈនិងមិនមានវិចារៈ មិនមែនជាកុសល . . . ។

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋានំ

នបីតិត្តិកនកុសលត្តិកំ

[៤០៧] ន បីតិសហគតំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
... ន សុខសហគតំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ...
ន ឧបេក្ខាសហគតំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នទស្សនត្តិកនកុសលត្តិកំ

[៤០៨] ន ទស្សនេន បហាតព្វំ ន កុសលំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ន ការឆាយ បហាតព្វំ ន កុសលំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ន ទេវទស្សនេន ន ការឆាយ បហាតព្វំ
ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកត្តិកនកុសលត្តិកំ

[៤០៩] ន ទស្សនេន បហាតព្វហេតុកំ ន កុ-
សលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន ការឆាយ បហាតព្វហេតុកំ
ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន ទេវទស្សនេន ន ការ-
ឆាយ បហាតព្វហេតុកំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋាន

នបីតិត្តិកនកុសលត្តិកៈ

[៤០៧] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយបីតិ មិនមែន
ជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខ មិន
មែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយឧបេក្ខា
មិនមែនជាកុសល . . . ។

នទស្សនត្តិកនកុសលត្តិកៈ

[៤០៨] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ មិន
មែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនត្រូវលះដោយការវនា
មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះ
ដោយទស្សនៈនិងមិនមែនត្រូវលះដោយការវនា មិនមែនជាកុសល . . . ។

នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកត្តិកនកុសលត្តិកៈ

[៤០៩] អាស្រ័យ នូវធម៌ មានហេតុដែលមិនមែនត្រូវលះ
ដោយទស្សនៈ មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មានហេតុ
ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយការវនា មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ
នូវធម៌ មានហេតុដែលមិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈនិងមិន
មែនត្រូវលះដោយការវនា មិនមែនជាកុសល . . . ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

នអាចយតាមិត្តិកនកុសលត្តិកំ

[៤១០] ន អាចយតាមី ន កុសលំ ធម្មំ ប-
ដិច្ច . . . ន អបចយតាមី ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
. . . ន ទោចយតាមីនាបចយតាមី ន កុសលំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ។

នសេក្ខត្តិកនកុសលត្តិកំ

[៤១១] ន សេក្ខំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
. . . ន អសេក្ខំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន
ទោសេក្ខានាសេក្ខំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នបរិត្តត្តិកនកុសលត្តិកំ

[៤១២] ន បរិត្តំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
ន មហាត្តតំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន អប្ប-
មាលំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

នអាចយគាមិត្តិកនកុសលត្តិកៈ

[៤១០] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនដល់នូវការសន្សឹកពូនឡើង
(ដោយកម្មកិលេស) មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនជាមិនដល់នូវការសន្សឹកពូនឡើង មិនមែនជាកុសល . . . អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនដល់នូវការសន្សឹកពូនឡើងទាំងមិន
មែនជាមិនដល់នូវការសន្សឹកពូនឡើង មិនមែនជាកុសល . . . ។

នសេក្ខត្តិកនកុសលត្តិកៈ

[៤១១] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសេក្ខៈ មិនមែនជា
កុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអសេក្ខៈ មិនមែនជា
កុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន ជានេវសេក្ខានាសេក្ខៈ មិន
មែនជាកុសល . . . ។

នបរិត្តត្តិកនកុសលត្តិកៈ

[៤១២] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសភាពតូចឆ្មារ មិនមែន
ជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនដល់នូវសភាពធំ មិន
មែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានប្រមាណមិន
បាន មិនមែនជាកុសល . . . ។

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋានំ

នបរិក្ការម្មណត្តិកនកុសលត្តិកំ

[៤១៣] ន បរិក្ការម្មណំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
ន មហាក្កតារម្មណំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន
អប្បមាណារម្មណំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នហីនត្តិកនកុសលត្តិកំ

[៤១៤] ន ហីនំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
ន មជ្ឈិមំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន បណ្ឌិតំ
កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នមិច្ឆត្តត្តិកនកុសលត្តិកំ

[៤១៥] ន មិច្ឆត្តនិយតំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
. . . ន សម្មត្តនិយតំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
អនិយតំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នមគ្ការម្មណត្តិកនកុសលត្តិកំ

[៤១៦] ន មគ្ការម្មណំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
. . . ន មគ្កហេតុកំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
ន មគ្កាធិបតី ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋាន

នបរិក្ការម្មណត្តិកនកុសលត្តិកៈ

[២១៣] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានអារម្មណ៍តូចឆ្មារ មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានអារម្មណ៍ដល់នូវសភាពធំ មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានអារម្មណ៍ប្រមាណមិនបាន មិនមែនជាកុសល . . . ។

នហីនត្តិកនកុសលត្តិកៈ

[២១៤] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាថោកទាប មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកណ្តាល មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនឧត្តម មិនមែនជាកុសល . . . ។

នមិច្ឆត្តិកនកុសលត្តិកៈ

[២១៥] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសភាពខុសនិងទៀង មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសភាពត្រូវនិងទៀង មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនទៀង មិនមែនជាកុសល . . . ។

នមគ្គារម្មណត្តិកនកុសលត្តិកៈ

[២១៦] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានមគ្គជាអារម្មណ៍ មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានមគ្គជាហេតុ មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានមគ្គជាអធិបតិ មិនមែនជាកុសល . . . ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

នឧប្បន្នត្តិកនកុសលត្តិកំ

[៤១៧] ន អនុប្បន្នំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
... ន ឧប្បាទី ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

នអតីតត្តិកនកុសលត្តិកំ

[៤១៨] ន អតីតំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ...
ន អនាគតំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

នអតីតារម្មណត្តិកនកុសលត្តិកំ

[៤១៩] ន អតីតារម្មណំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
... ន អនាគតារម្មណំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ...
ន បច្ចុប្បន្នារម្មណំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

នអជ្ឈត្តិកនកុសលត្តិកំ

[៤២០] ន អជ្ឈត្តំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ...
ន ពហិទ្ធា ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

នអជ្ឈត្តារម្មណត្តិកនកុសលត្តិកំ

[៤២១] ន អជ្ឈត្តារម្មណំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
... ន ពហិទ្ធារម្មណំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

នឧប្បន្នត្តិកនកុសលត្តិកៈ

[២១៧] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនទាន់កើតឡើងហើយ
មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនកើតឡើង មិន
មែនជាកុសល . . . ។

នអតីតត្តិកនកុសលត្តិកៈ

[២១៨] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអតីត មិនមែនជាកុសល
. . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអនាគត មិនមែនជាកុសល . . . ។

នអតីតារម្មណត្តិកនកុសលត្តិកៈ

[២១៩] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានអារម្មណ៍ជាអតីត មិន
មែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានអារម្មណ៍ជា
អនាគត មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានអា-
រម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្ន មិនមែនជាកុសល . . . ។

នអជ្ឈត្តិកនកុសលត្តិកៈ

[២២០] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាខាងក្នុង មិនមែនជាកុសល
. . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាខាងក្រៅ មិនមែនជាកុសល . . . ។

នអជ្ឈត្តារម្មណត្តិកនកុសលត្តិកៈ

[២២១] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានអារម្មណ៍ខាងក្នុង មិន
មែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានអារម្មណ៍ខាងក្រៅ
មិនមែនជាកុសល . . . ។

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋានំ

នសនិទស្សនត្តិកនកុសលត្តិកំ

[៤២២] ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន កុសលំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ន កុសលោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន សនិទស្សនសប្ប-
 ដិយំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្សនសប្ប-
 ដិយោ ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន អនិទស្សនសប្បដិយោ ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ។ ន អនិទស្សនសប្បដិយំ
 ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្សនសប្បដិយោ
 ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន
 អនិទស្សនសប្បដិយំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ន កុសលោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អនិទស្សនសប្បដិយំ
 ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្សនសប្បដិយោ
 ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ។

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋាន

នសនិទស្សនត្តិកនកុសលត្តិកៈ

[២២២] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយ
 ការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាកុសល ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកប
 ដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រ-
 កបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាកុសល ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិង
 មិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 ប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាកុសល
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៦ ។ ធម៌ មិនមែនជា
 មិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាកុសល អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់
 មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិនមែន
 ប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាកុសល
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះ-
 ពាល់ មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិន
 មែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនជាកុសល អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់
 មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៦ ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

ន អនិទស្សនអប្បដិយំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន អ-
 និទស្សនអប្បដិយោ ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ន ។ ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន កុ-
 សលញ្ច ន អនិទស្សនអប្បដិយំ ន កុសលញ្ច ធម្មំ
 បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ន កុសលោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ។ ន អនិទស្សនសប្បដិយំ
 ន កុសលញ្ច ន អនិទស្សនអប្បដិយំ ន កុសលញ្ច
 ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ន កុសលោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ។

[៤២៣] ហេតុយា តីស អារម្មណោ នវ
 សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

[៤២៤] ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន អកុសលំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ន អកុសលោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនជា
 កុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការ
 ប៉ះពាល់ មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មាន
 វារៈ ៦ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់
 មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ
 និងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាកុសលផង មិនមែនជាមិនមាន
 ការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនជាកុសលផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៦ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ
 និងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 មែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាកុសល
 ផង មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនជា
 កុសលផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៦ ។

[២២៣] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣០ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋាយ
 មានវារៈ ៩ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

[២២៤] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកប
 ដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាកុសល ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋានំ

[៤២៥] ហេតុយា តីស អារម្មណេ នវ សព្វត្ត
វិត្តារោ ។

[៤២៦] ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន អព្យាកតំ
ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ន អព្យាក-
តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៤២៧] ហេតុយា នវ សព្វត្ត នវ ។

នសនិទស្សនត្តិកនវេទនាតិកំ

[៤២៨] ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន សុខាយ
វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច . . . តីស ។ ន
សនិទស្សនសប្បដិយំ ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ
ធម្មំ បដិច្ច . . . តីស ។ ន សនិទស្សនសប្បដិយំ
ន អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
. . . តីស ។

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋាន

[២២៥] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣០ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ចយទាំងអស់ ។

[២២៦] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ ការប៉ះពាល់ មិនមែនជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកប ដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាអព្យាកតៈ ទើប កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[២២៧] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងបច្ចយទាំងអស់ សុទ្ធ តែមានវារៈ ៩ ។

នសនិទស្សនត្តិកនវេទនាតិកៈ

[២២៨] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិង ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា . . . មាន វារៈ ៣០ ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិង ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា . . . មាន វារៈ ៣០ ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិង ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា . . . មាន វារៈ ៣០ ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិង ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា . . . មានវារៈ ៣០ ។

នសនិទស្សនត្តិកនវិបាកត្តិកំ

[៤២៩] ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន វិចាកំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . តីស ។ ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន វិ-
 ចាកធម្មធម្មំ បដិច្ច . . . តីស ។ ន សនិទស្ស-
 នសប្បដិយំ ន នេវវិចាកនវិចាកធម្មធម្មំ បដិច្ច . . .
 នវ ។

នសនិទស្សនត្តិកនឧបាទិន្នុបាទានិយត្តិកំ

[៤៣០] ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន ឧចានិទ្ធ-
 ចានិយំ ធម្មំ បដិច្ច . . . តីស ។ ន សនិទស្សន-
 សប្បដិយំ ន អនុចានិទ្ធចានិយំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
 តីស ។ ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន អនុចានិទ្ធអនុ-
 ចានិយំ ធម្មំ បដិច្ច . . . តីស ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

នសនិទស្សនត្តិកនវិបាកត្តិកៈ

[៤២៩] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាវិបាក មិនមែនប្រកប
ដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ . . . មានវារៈ ៣០ ។
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតី មិនមែនប្រកបដោយ
ការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ . . . មានវារៈ ៣០ ។ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនវិបាកនិងមិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតី មិនមែន
ប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ . . . មានវារៈ ៩ ។

នសនិទស្សនត្តិកនឧបាទិន្នុបាទានិយត្តិកៈ

[៤៣០] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិង
ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនដែលកម្មប្រកបដោយកិលេស (មាន
តណ្ហាជាដើម) កាន់យកទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន . . . មាន
វារៈ ៣០ ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកប
ដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកតែ
ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន . . . មានវារៈ ៣០ ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនដែលកម្ម
ប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន . . .
មានវារៈ ៣០ ។

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋានំ

នសនិទស្សនត្តិកនសង្កិលិដ្ឋសង្កិលេសិកត្តិកំ

[៤៣១] ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន សង្កិលិដ្ឋ-
សង្កិលេសិកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្សនសប្ប-
ដិយំ ន អសង្កិលិដ្ឋសង្កិលេសិកំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន អសង្កិលិដ្ឋអសង្កិលេសិកំ
ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នសនិទស្សនត្តិកនវិតក្កត្តិកំ

[៤៣២] ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន សវិតក្ក-
សវិចារំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្សនសប្បដិយំ
ន អវិតក្កវិចារមត្តំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្សន-
សប្បដិយំ ន អវិតក្កអវិចារំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នសនិទស្សនត្តិកនបីតិត្តិកំ

[៤៣៣] ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន បីតិស-
ហកតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្សនសប្បដិយំ

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋាន

នសនិទស្សនត្តិកនសង្កិលិដ្ឋសង្កិលេសិកត្តិកៈ

[២៣១] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិង
ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនសៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង
. . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនសៅហ្មងតែគួរដល់សេចក្តី សៅហ្មង . . .
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះ-
ពាល់ មិនមែនជាមិនសៅហ្មងទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង . . . ។

នសនិទស្សនត្តិកនវិតក្កត្តិកៈ

[២៣២] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ
និងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈទាំង
ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
ប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមាន
វិតក្កៈមានត្រឹមតែវិចារៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយ
ការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈទាំងមិន
មានវិចារៈ . . . ។

នសនិទស្សនត្តិកនបីតិក្កិកៈ

[២៣៣] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ
និងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រកបដោយបីតិ . . . អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

ន សុខសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្សន-
សប្បដិយំ ន ឧបេក្ខាសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នសនិទស្សនត្តិកនទស្សនត្តិកំ

[៤៣៤] ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន ទស្សនេន
បហាតព្វំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្សនសប្បដិយំ
ន ការឆាយ បហាតព្វំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្ស-
នសប្បដិយំ ន នេវទស្សនេន ន ការឆាយ បហាតព្វំ
ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នសនិទស្សនត្តិកនទស្សនេនបហាតព្វហេតុកត្តិកំ

[៤៣៥] ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន ទស្សនេន
បហាតព្វហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្សនស-
ប្បដិយំ ន ការឆាយ បហាតព្វហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន នេវទស្សនេន ន ការឆាយ
បហាតព្វហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

មិនមែនប្រកបដោយសុខ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការ
ឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រកបដោយឧបេក្ខា... ។

នសនិទស្សនត្តិកនិទស្សនត្តិកៈ

[២៣២] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិង
ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ... អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិន
មែនត្រូវលះដោយការវាវនា . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកប
ដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះ
ដោយទស្សនៈនិងមិនមែនត្រូវលះដោយការវាវនា . . . ។

នសនិទស្សនត្តិកនិទស្សនេនបហាតព្វហេតុកត្តិកៈ

[២៣៥] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិង
ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មានហេតុដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ
. . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ មានហេតុដែលមិនមែនត្រូវលះដោយការវាវនា . . . អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មាន
ហេតុដែលមិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ និងមិនមែនត្រូវលះ
ដោយការវាវនា . . . ។

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋានំ

នសនិទស្សនត្តិកនអាចយគាមិត្តិកំ

[៤៣៦] ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន អាចយគាមី
ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន អប-
ចយគាមី ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្សនសប្បដិយំ
ន នេវាចយគាមីនាបចយគាមី ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នសនិទស្សនត្តិកនសេក្ខត្តិកំ

[៤៣៧] ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន សេក្ខំ
ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន អ-
សេក្ខំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្សនសប្បដិយំ
ន នេវសេក្ខានាសេក្ខំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នសនិទស្សនត្តិកនបរិត្តត្តិកំ

[៤៣៨] ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន បរិត្តំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន មហាក្កតំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន អប្បមាលំ
ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋាន

នសនិទស្សនត្តិកនអាចយគាមិត្តិកៈ

[៤៣៦] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិង
ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនដល់នូវការសន្សឹកពូនឡើង . . . អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់
មិនមែនជាមិនដល់នូវការសន្សឹកពូនឡើង . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
ប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនដល់
នូវការសន្សឹកពូនឡើង មិនមែនជាមិនដល់នូវការសន្សឹកពូនឡើង . . . ។

នសនិទស្សនត្តិកនសេក្ខត្តិកៈ

[៤៣៧] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិង
ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាសេក្ខៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជា
អសេក្ខៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ
និងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមែនជាសេក្ខៈទាំងមិនមែនជា
អសេក្ខៈ . . . ។

នសនិទស្សនត្តិកនបរិត្តត្តិកៈ

[៤៣៨] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិង
ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាសភាពតូចច្នារ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនដល់
នូវសភាពធំ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិង
ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនមានប្រមាណមិនបាន . . . ។

នសនិទស្សនត្តិកនបរិក្ការម្មណត្តិកំ

[៤៣៩] ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន បរិក្ការម្ម-
ណំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន ម-
ហាក្កតារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្សនសប្ប-
ដិយំ ន អប្បមាណារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នសនិទស្សនត្តិកនហីនត្តិកំ

[៤៤០] ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន ហីនំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន មជ្ឈិមំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន បណីតំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ។

នសនិទស្សនត្តិកនមិច្ឆត្តត្តិកំ

[៤៤១] ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន មិច្ឆត្តនិយតំ
ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន សម្មត្ត-
និយតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្សនសប្បដិយំ
ន អនិយតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

នសនិទស្សនត្តិកនបរិក្ការម្មណត្តិកៈ

[២៣៩] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិង ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនមានអារម្មណ៍តូចត្រូវ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនមានអារម្មណ៍ដល់នូវសភាពធំ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនមានអារម្មណ៍ប្រមាណមិនបាន . . . ។

នសនិទស្សនត្តិកនហ៊ីនត្តិកៈ

[២៤០] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិង ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាថោកទាប . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជា កណ្តាល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិង ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាឧត្តម . . . ។

នសនិទស្សនត្តិកនមិច្ឆត្តត្តិកៈ

[២៤១] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិង ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាសភាពខុសនិងទៀង . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាសភាពត្រូវនិងទៀង . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាសភាពមិនទៀង . . . ។

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋានំ

នសនិទស្សនត្តិកនមគ្គារម្មណត្តិកំ

[៤៤២] ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន មគ្គារម្ម-
ណំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន
មគ្គហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្សនសប្ប-
ដិយំ ន មគ្គាធិបតី ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នសនិទស្សនត្តិកនឧប្បន្នត្តិកំ

[៤៤៣] ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន អនុប្បន្នំ
ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន ឧប្បាធិ
ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នសនិទស្សនត្តិកនអតីតត្តិកំ

[៤៤៤] ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន អតីតំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន អនាគតំ
ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នសនិទស្សនត្តិកនអតីតារម្មណត្តិកំ

[៤៤៥] ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន អតីតា-
រម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្សនសប្បដិយំ

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋាន

នសនិទស្សនត្តិកនមគ្គារម្មណត្តិកៈ

[២២២] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនមានមគ្គជាអារម្មណ៍ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនមានមគ្គជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនមានមគ្គជាអធិបតិ . . . ។

នសនិទស្សនត្តិកនឧប្បន្នត្តិកៈ

[២២៣] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនទាន់កើតឡើងហើយ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនកើតឡើង . . . ។

នសនិទស្សនត្តិកនអតីតត្តិកៈ

[២២៤] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាអតីត . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាអនាគត . . . ។

នសនិទស្សនត្តិកនអតីតារម្មណត្តិកៈ

[២២៥] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនមានអារម្មណ៍ជាអតីត . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុប្បន្នារម្មណំ

ន អនាគតារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្សន-
សប្បដិយំ ន បច្ចុប្បន្នារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នសនិទស្សនត្តិកនិអដ្ឋត្តិកំ

[៤៤៦] ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន អដ្ឋត្តំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន ពហិទ្ធា
ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នសនិទស្សនត្តិកនិអដ្ឋត្តារម្មណត្តិកំ

[៤៤៧] ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន អដ្ឋត្តា-
រម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ន
អដ្ឋត្តារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន
សនិទស្សនសប្បដិយំ ន អដ្ឋត្តារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច
ន អនិទស្សនសប្បដិយោ ន អដ្ឋត្តារម្មណោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៤៤៨] ហេតុយា តីស អវិកតេ តីស សព្វត្ត
វិត្តារោ ។

អភិធម្មបិដក បច្ចុប្បន្ន

មានអារម្មណ៍ជាអនាគត . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកប
ដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនមានអារម្មណ៍ជា
បច្ចុប្បន្ន . . . ។

នសនិទស្សនត្តិកនអជ្ឈត្តិកៈ

[២២៦] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិង
ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅខាងក្នុង . . . អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិន
មែនប្រព្រឹត្តទៅខាងក្រៅ . . . ។

នសនិទស្សនត្តិកនអជ្ឈត្តារម្មណត្តិកៈ

[២២៧] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ មិនមែនមានអារម្មណ៍ជាខាងក្នុង អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនមានអា-
រម្មណ៍ជាខាងក្នុង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជា
មិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនមានអារម្មណ៍ជា
ខាងក្នុង អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកប
ដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនមានអារម្មណ៍ជាខាងក្នុង ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[២២៨] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣០ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៣០ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋានំ

[៤៤៩] ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន ពហិទ្ធា-
 រម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ន
 ពហិទ្ធារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន
 សនិទស្សនសប្បដិយំ ន ពហិទ្ធារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន អនិទស្សនសប្បដិយោ ន ពហិទ្ធារម្មណោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន
 ពហិទ្ធារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្សនសប្បដិយោ
 ន ពហិទ្ធារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ។

[៤៥០] ន អនិទស្សនសប្បដិយំ ន ពហិទ្ធារម្ម-
 ណំ ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ន ព-
 ហិទ្ធារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ។

[៤៥១] ន អនិទស្សនសប្បដិយំ ន ពហិទ្ធារម្ម-
 ណំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្សនសប្បដិយោ ន ពហិទ្ធា-
 រម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ។

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋាន

[៤៤៩] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការ
 ប៉ះពាល់ មិនមែនមានអារម្មណ៍ជាខាងក្រៅ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 ប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនមានអារម្មណ៍
 ជាខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមាន
 ការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនមានអារម្មណ៍ជាខាងក្រៅ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការ
 ប៉ះពាល់ មិនមែនមានអារម្មណ៍ជាខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញទាំងមិនមានការប៉ះពាល់
 មិនមែនមានអារម្មណ៍ជាខាងក្រៅ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកប
 ដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនមានអារម្មណ៍ជា
 ខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៦ ។

[៤៥០] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការ
 ប៉ះពាល់ មិនមែនមានអារម្មណ៍ជាខាងក្រៅ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 ជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនមានអារម្មណ៍ជា
 ខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៦ ។

[៤៥១] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញទាំងមិនមានការប៉ះ-
 ពាល់ មិនមែនមានអារម្មណ៍ជាខាងក្រៅ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 ជាមិនមានការឃើញទាំងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនមានអារម្មណ៍ជា
 ខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៦ ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

[៤៥២] ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន ពហិទ្ធា-
រម្មណាញ ន អនិទស្សនអប្បដិយំ ន ពហិទ្ធារម្មណាញ
ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ន ពហិទ្ធា-
រម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ។

[៤៥៣] ន អនិទស្សនសប្បដិយំ ន ពហិទ្ធារម្ម-
ណាញ ន អនិទស្សនអប្បដិយំ ន ពហិទ្ធារម្មណាញ
ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ន ពហិទ្ធារម្ម-
ណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ។

[៤៥៤] ហេតុយា តីស អារម្មណោ នវ អវិ-
កតេ តីស ។

សហជាតវាវេមិ បច្ចយវាវេមិ និស្សយវាវេមិ
សំសជ្ជវាវេមិ សម្បយុត្តវាវេមិ បញ្ញាវាវេមិ
វិត្តាហេ ។

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋានំ និដ្ឋិតំ ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

[២៥២] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ មិនមែនមានអារម្មណ៍ជាខាងក្រៅ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនមានអា-
រម្មណ៍ជាខាងក្រៅផង មិនមែនជាមិនមានការឃើញទាំងមិនមានការប៉ះ-
ពាល់ មិនមែនមានអារម្មណ៍ជាខាងក្រៅផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ។

[២៥៣] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ មិនមែនមានអារម្មណ៍ជាខាងក្រៅ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនជាមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនមានអា-
រម្មណ៍ជាខាងក្រៅផង មិនមែនជាមិនមានការឃើញទាំងមិនមានការប៉ះ-
ពាល់ មិនមែនមានអារម្មណ៍ជាខាងក្រៅផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
តុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ។

[២៥៤] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣០ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣០ ។

សេចក្តីពិស្តារ មានក្នុងសហជាតវារៈផង ក្នុង
បច្ចយវារៈផង ក្នុងនិស្សយវារៈផង ក្នុងសំសដ្ឋ-
វារៈផង ក្នុងសម្បយុត្តវារៈផង ក្នុងបញ្ញាវារៈផង ។

ចប់ បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋាន ។

បច្ចុនីយទុក្ខទុក្ខប្បដ្ឋានំ

នហោតុទុក្ខនសហោតុកុទុកំ

[៤៥៥] ន ហេតុំ ន សហោតុកំ ធម្មំ បដិច្ច
ន ហេតុ ន សហោតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា ។

[៤៥៦] ហេតុយា តីណិ អារម្មណោ ឯកំ
អវិតតេ តីណិ ។

[៤៥៧] ន ហេតុំ ន សហោតុកំ ធម្មំ បដិច្ច
ន ហេតុ ន សហោតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ន ហេតុ-
ប្បច្ចយា ។

[៤៥៨] ន ហេតុំ ន សហោតុកំ ធម្មំ បដិច្ច
ន ហេតុ ន សហោតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នអារម្ម-
ណាប្បច្ចយា ។

[៤៥៩] នហេតុយា ឯកំ នអារម្មណោ តីណិ
នអធិបតិយា នវ ។

[៤៦០] ន ហេតុ ន សហោតុកោ ធម្មោ ន
ហេតុស្ស ន សហោតុកស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។

បច្ចុនីយទុក្ខទុក្ខប្បដ្ឋាន

នហោតុទុក្ខនសហោតុកុទុក្ខៈ

[៤៥៥] ធម៌ មិនមែនជាហោតុ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
ហោតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហោតុ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
នឹងហោតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហោតុប្បច្ច័យ ។

[៤៥៦] ក្នុងហោតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៤៥៧] ធម៌ មិនមែនជាហោតុ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
នឹងហោតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហោតុ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជា
មួយនឹងហោតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហោតុប្បច្ច័យ ។

[៤៥៨] ធម៌ មិនមែនជាហោតុ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
នឹងហោតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហោតុ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជា
មួយនឹងហោតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអារម្មណប្បច្ច័យ ។

[៤៥៩] ក្នុងនហោតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[៤៦០] ធម៌ មិនមែនជាហោតុ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
នឹងហោតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហោតុ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅ
ជាមួយនឹងហោតុ ដោយហោតុប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

[៤៦១] ន ហេតុ ន សហេតុកោ ធម្មោ ន ហេតុស្ស ន សហេតុកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ន ហេតុ ន សហេតុកោ ធម្មោ ន នហេតុស្ស ន សហេតុកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៤៦២] ហេតុយា ឯកំ អារម្មណោ ចត្តារិ អរិកតេ ចត្តារិ ។

[៤៦៣] ន ហេតុំ ន អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ន អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ហេតុំ ន អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ន អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ហេតុំ ន អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ន អហេតុកោ ច ន នហេតុ ន អហេតុកោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។

[៤៦៤] ន នហេតុំ ន អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន នហេតុ ន អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

[៤៦១] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
ហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅ ជាមួយ
នឹងហេតុ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែន
ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជា
ហេតុ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។

[៤៦២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

[៤៦៣] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានហេតុ
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានហេតុ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិន
មែនជាមិនមានហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជា
មិនមានហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជា
ហេតុ មិនមែនជាមិនមានហេតុក្តី មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិន
មែនជាមិនមានហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែន
ជាមិនមានហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៤៦៤] ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជា
មិនមានហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ
មិនមែនជាមិនមានហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

បច្ចនីយទុកទុកប្បដ្ឋានំ

ន នហេតុំ ន អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ន អ-
ហេតុកោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន នហេតុំ
ន អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ន អហេតុកោ
ច ន នហេតុ ន អហេតុកោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ
ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។

[៤៦៥] ន ហេតុំ ន អហេតុកញ្ច ន នហេតុំ
ន អហេតុកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ន អហេតុកោ
ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ហេតុំ ន អហេតុ-
កញ្ច ន នហេតុំ ន អហេតុកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន ន-
ហេតុ ន អហេតុកោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
ន ហេតុំ ន អហេតុកញ្ច ន នហេតុំ ន អហេតុកញ្ច
ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ន អហេតុកោ ច ន នហេតុ
ន អហេតុកោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា
តីណិ ។

[៤៦៦] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ អវិ-
ភតេ នវ សព្វត្ថេ នវ ។

បច្ចនីយទុកទុកប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានហេតុ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានហេតុក្តី
មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានហេតុ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

[២៦៥] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានហេតុ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានហេតុផង មិនមែនជាមិន
មែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានហេតុផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានហេតុ
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានហេតុផង មិន
មែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានហេតុផង ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានហេតុក្តី
មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានហេតុផង មិនមែនជាមិនមែន
ជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានហេតុផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

[២៦៦] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែ
មានវារៈ ៩ ។

នហោតុទុក្កនហោតុសម្បយុត្តទុក្កំ

[៤៦៧] ន ហោតុំ ន ហោតុសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន ហោតុ ន ហោតុសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហោ-
 តុប្បច្ចយា តីណិ ។ ន ហោតុំ ន ហោតុវិប្បយុត្តំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន ហោតុ ន ហោតុវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហោតុប្បច្ចយា តីណិ ។ ន នហោតុំ ន ហោតុវិប្បយុត្តំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន នហោតុ ន ហោតុវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧ-
 ប្បជ្ជតិ ហោតុប្បច្ចយា តីណិ ។

[៤៦៨] ហោតុយា នវ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

នហោតុទុក្កនហោតុសហោតុក្កទុក្កំ

[៤៦៩] ន ហោតុំ ន ហោតុញ្ជោវ ន អហោតុកញ្ច
 ធម្មំ បដិច្ច ន ហោតុ ន ហោតុ ចេវ ន អហោតុកោ ច
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហោតុប្បច្ចយា ។ យាវ បញ្ញាវា-
 របិ ឯកំ ។ ន នហោតុំ ន អហោតុកញ្ជោវ ន នចហោតុំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន នហោតុ ន អហោតុកោ ចេវ ន នចហោតុ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហោតុប្បច្ចយា ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

នហោតុទុក្កនហោតុសម្បយុត្តិទុក្កៈ

[២៦៧] ធម៌ មិនមែនជាហោតុ មិនមែនប្រកបដោយហោតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហោតុ មិនមែនប្រកបដោយហោតុ ទើប កើតឡើង ព្រោះហោតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាហោតុ មិនមែនប្រាសចាកហោតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហោតុ មិនមែន ប្រាសចាកហោតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហោតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហោតុ មិនមែនប្រាសចាកហោតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហោតុ មិនមែនប្រាសចាកហោតុ ទើបកើត ឡើង ព្រោះហោតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[២៦៨] ក្នុងហោតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ សេចក្តីពិស្តារ មានក្នុង បច្ច័យទាំងអស់ ។

នហោតុទុក្កនហោតុសហោតុកិទុក្កៈ

[២៦៩] ធម៌ មិនមែនជាហោតុ មិនមែនជាហោតុទាំងមិនមែន ជាមិនមានហោតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហោតុ មិនមែនជាហោតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមានហោតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហោតុប្បច្ច័យ ។ ក្នុងបញ្ញាវារៈ មានវារៈតែ ១ ជាកំណត់ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជា ហោតុ មិនមែនជាមិនមានហោតុទាំងមិនមែនជាមិនមែនជាហោតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហោតុ មិនមែនជាមិនមានហោតុទាំងមិនមែន ជាមិនមែនហោតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហោតុប្បច្ច័យ ។

នហោតុទុកនហោតុហោតុសម្បយុត្តទុកំ

[៤៧០] ន ហោតុំ ន ហោតុញោវ ន ហោតុវិប្បយុ-
ត្តញោ ធម្មំ បដិច្ច ន ហោតុ ន ហោតុ ចេវ ន ហោតុវិប្ប-
យុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហោតុប្បច្ចយា ន នហោតុំ
ន ហោតុវិប្បយុត្តញោវ ន នចហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន ន-
ហោតុ ន ហោតុវិប្បយុត្តោ ចេវ ន នចហោតុ ធម្មោ ឧប្ប-
ជ្ជតិ ហោតុប្បច្ចយា ។

នហោតុទុកនហោតុនសហោតុកំទុកំ

[៤៧១] ន ហោតុំ ន ហោតុំ ន សហោតុកំ ធម្មំ
បដិច្ច ន ហោតុ ន ហោតុ ន សហោតុកោ ធម្មោ ឧប្ប-
ជ្ជតិ ហោតុប្បច្ចយា ។ ន ហោតុំ ន ហោតុំ ន អហោតុ-
កំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហោតុ ន ហោតុ ន អហោតុកោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហោតុប្បច្ចយា ។

នហោតុទុកកិច្ចឡន្តរទុកំ

[៤៧២] ន ហោតុំ ន អប្បច្ចយំ ធម្មំ
បដិច្ច ន ហោតុ ន អប្បច្ចយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

បច្ចនីយទុកទុកប្បដ្ឋាន

នហេតុទុកនហេតុហេតុសម្បយុត្តិទុកៈ

[៤៧០] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែន
ប្រាសចាកហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាហេតុ
ទាំងមិនមែនប្រាសចាកហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌
មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រាសចាកហេតុទាំងមិនមែនជាមិន
មែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែន
ប្រាសចាកហេតុទាំងមិនមែនជាមិនមែនហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋាយ ។

នហេតុទុកនហេតុនសហេតុកិទុកៈ

[៤៧១] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាហេតុនិងមិនមែនប្រ-
ព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែន
ជាហេតុនិងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋាយ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាហេតុនិងមិនមែន
ជាមិនមានហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជា
ហេតុនិងមិនមែនជាមិនមានហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។

នហេតុទុកច្វឡន្តរទុកៈ

[៤៧២] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានបច្ច័យ អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានបច្ច័យ ទើបកើតឡើង

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បដ្ឋយា ន ហេតុំ ន អប្បដ្ឋយំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន នហេតុ ន អប្បដ្ឋយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយា ន ហេតុំ ន អប្បដ្ឋយំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ
 ន អប្បដ្ឋយោ ន នហេតុ ន អប្បដ្ឋយោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[៤៧៣] ន នហេតុំ ន អប្បដ្ឋយំ ធម្មំ បដិច្ច ន
 នហេតុ ន អប្បដ្ឋយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 ន នហេតុំ ន អប្បដ្ឋយំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ន អ-
 ប្បដ្ឋយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន នហេតុំ
 ន អប្បដ្ឋយំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ន អប្បដ្ឋយោ ច
 ន នហេតុ ន អប្បដ្ឋយោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយា ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិន
 មានបដ្ឋាយ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមាន
 បដ្ឋាយ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ
 មិនមែនជាមិនមានបដ្ឋាយផង មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជា
 មិនមានបដ្ឋាយផង អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជា
 មិនមានបដ្ឋាយ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។

[៤៧៣] ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមាន
 បដ្ឋាយ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជា
 មិនមានបដ្ឋាយ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជា
 ហេតុ មិនមែនជាមិនមានបដ្ឋាយ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិន
 មែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានបដ្ឋាយ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានបដ្ឋាយផង មិនមែន
 ជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានបដ្ឋាយផង អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានបដ្ឋាយ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។

បច្ចនីយទុកទុកប្បដ្ឋានំ

[៤៧៤] ន ហោតំ ន អប្បច្ចយញ្ច ន នហោតំ ន
អប្បច្ចយញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន ហោតុ ន អប្បច្ចយោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហោតុប្បច្ចយា ន ហោតំ ន អប្បច្ច-
យញ្ច ន នហោតំ ន អប្បច្ចយញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន ន-
ហោតុ ន អប្បច្ចយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហោតុប្បច្ចយា
ន ហោតំ ន អប្បច្ចយញ្ច ន នហោតំ ន អប្បច្ចយញ្ច
ធម្មំ បដិច្ច ន ហោតុ ន អប្បច្ចយោ ច ន នហោតុ
ន អប្បច្ចយោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហោតុប្បច្ចយា ។

[៤៧៥] ហោតុយា នវ សព្វត្ថ នវ ។

[៤៧៦] ន ហោតំ ន អសដ្ឋតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
នហោតំ ន សនិទស្សនំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន ហោតំ
ន សប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន ហោតំ ន អប្ប-
ដិយំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន ហោតំ ន រូបី ធម្មំ
បដិច្ច . . . ន ហោតំ ន អរូបី ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

បច្ចនីយទុកទុកប្បដ្ឋាន

[២៧២] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានបច្ច័យ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានបច្ច័យផង
 មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានបច្ច័យផង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិន
 មែនជាមិនមានបច្ច័យ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែន
 ជាមិនមានបច្ច័យផង មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមាន
 បច្ច័យផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ
 មិនមែនជាមិនមានបច្ច័យក្តី មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិន
 មានបច្ច័យក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមាន
 បច្ច័យផង មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានបច្ច័យផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[២៧៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់
 សុទ្ធតែមានវារៈ ៩ ។

[២៧៦] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអ-
 សង្កតៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាសនិ-
 ទស្សនៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជា
 សប្បដិយៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអប្ប-
 ដិយៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនមានរូប
 . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានរូប . . . ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយយុដ្ឋានំ

ន ហេតុំ ន លោកិយំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន ហេតុំ
 ន លោកុត្តរំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន ហេតុំ ន
 កេនចិវិញ្ញេយ្យំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន ហេតុំ ន កេន-
 ចិនិវិញ្ញេយ្យំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នហោតុទុក្ខនោអាសវគោច្ចកទុក្ខំ

[៤៧៧] ន ហេតុំ នោ អាសវំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
 ន ហេតុំ ន នោអាសវំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន ហេតុំ
 ន សាសវំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន ហេតុំ ន អនាសវំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន ហេតុំ ន អាសវសម្បយុត្តំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ន ហេតុំ ន អាសវិប្បយុត្តំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ។ ន ហេតុំ ន អាសវញ្ចេវ ន អនាសវញ្ចេ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ន ហេតុំ ន អនាសវញ្ចេវ ន នោច-
 អាសវំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន ហេតុំ ន អាសវញ្ចេវ
 ន អាសវិប្បយុត្តញ្ចេ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន ហេតុំ ន អា-
 សវិប្បយុត្តញ្ចេវ ន នោចអាសវំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាលោកិយ . . . អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាលោកុត្តរៈ . . . ។ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនដែលត្រូវដឹងដោយវិញ្ញាណណានីមួយ
. . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមែនត្រូវដឹង
ដោយវិញ្ញាណណានីមួយ . . . ។

នហេតុទុកនោអាសវគោច្ឆកិទុកៈ

[៤៧៧] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជា
អាសវៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជា
មិនមែនអាសវៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ
មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានអាសវៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកបដោយអាសវៈ . . . អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រាសចាកអាសវៈ . . . ។
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអាសវៈទាំងមិន
មែនជាមិនមានអាសវៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ
មិនមែនជាមិនមានអាសវៈទាំងមិនមែនជាមិនមែនអាសវៈ . . . ។
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអាសវៈទាំងមិនមែន
ប្រាសចាកអាសវៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ
មិនមែនប្រាសចាកអាសវៈទាំងមិនមែនជាមិនមែនអាសវៈ . . . ។

បច្ចុនីយទុកទុកប្បដ្ឋានំ

ន ហេតុំ អាសវិប្បយុត្តំ ន សាសវំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
ន ហេតុំ អាសវិប្បយុត្តំ ន អនាសវំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នហោតុទុកកណ្តោច្ឆកទុកំ

[៤៧៨] ន ហេតុំ នោ សញ្ញាជនំ ធម្មំ បដិច្ច
. . . ន ហេតុំ នោ កន្តំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន ហេតុំ
នោ ឱយំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន ហេតុំ នោ យោកំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ន ហេតុំ នោ នីវរណំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
ន ហេតុំ នោ បរាមាសំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នហោតុទុកមហាន្តវទុកំ

[៤៧៩] ន ហេតុំ ន សារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច
. . . ។ សង្ខតំ ។ ន ហេតុំ ន ចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
. . . ។ ន ហេតុំ ន ចេតសិកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
ន ហេតុំ ន ចិត្តសម្បយុត្តំ . . . ។ ន ហេតុំ ន ចិត្ត-
សំសង្ខំ . . . ។ ន ហេតុំ ន ចិត្តសមុដ្ឋានំ . . . ។
ន ហេតុំ ន ចិត្តសហកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
ន ហេតុំ ន ចិត្តានុបរិវត្តិ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

បច្ចនីយទុកទុកប្បដ្ឋាន

អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ប្រាសចាកអាសវៈនិងមិនមែន
ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
ហេតុ ប្រាសចាកអាសវៈនិងមិនមែនជាមិនមានអាសវៈ . . . ។

នហេតុក្កិធកោច្ឆកិទុក្កិ:

[៤៧៨] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជា
សញ្ញាជន: . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែន
ជាគន្លុះ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាឱយ:
. . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាយោគ: . . .
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជានីវរណៈ . . . អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាបរាមាស: . . . ។

នហេតុទុក្កិមហាន្តរទុក្កិ:

[៤៧៩] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រព្រឹត្ត
ទៅជាមួយនឹងអារម្មណ៍ . . . ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាចិត្ត . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
ជាហេតុ មិនមែនជាចេតសិក . . . ។ មិនមែនជាហេតុ មិនមែន
ប្រកបដោយចិត្ត . . . ។ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនលាយឡំដោយ
ចិត្ត . . . ។ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនតាំងឡើងអំពីចិត្ត . . . ។
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនកើតជាមួយនឹងចិត្ត . . . ។
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត . . . ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

ន ហេតុំ ន ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានំ . . . ។ ន ហេតុំ
 ន ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហភំ . . . ។ ន ហេតុំ ន
 ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានាណុបរិវត្តិ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
 ន ហេតុំ ន អដ្ឋត្តិកំ . . . ន ហេតុំ ន ពាហិរំ
 . . . ។ ន ហេតុំ ន ឧទានា ធម្មំ . . . ។ ន ហេតុំ
 ន ឧទានិដ្ឋំ . . . ន ហេតុំ ន អនុទានិដ្ឋំ . . . ។

នហោតុទុក្ខទិកោច្ឆកទុក្ខំ

[៤៨០] ន ហេតុំ នោ ឧទានានំ . . . ន ហេតុំ
 នោ កិលេសំ . . . ។

នហោតុទុក្ខបិដ្ឋិទុក្ខំ

[៤៨១] ន ហេតុំ ន ទស្សនេន បហាតព្វំ . . .
 ន ហេតុំ ន ន ទស្សនេន បហាតព្វំ . . . ។ ន ហេតុំ
 ន ការនាយ បហាតព្វំ . . . ន ហេតុំ ន ន ការនាយ
 បហាតព្វំ . . . ។ ន ហេតុំ ន ទស្សនេន បហាតព្វ-
 ហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន ហេតុំ ន ន ទស្សនេន-
 បហាតព្វហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន ហេតុំ
 ន ការនាយ បហាតព្វហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច . . .

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

មិនមែនជាហេតុ មិនមែនលាយឡំនឹងតាំងឡើងអំពីចិត្ត . . . ។ មិនមែន
ជាហេតុ មិនមែនលាយឡំតាំងឡើងនឹងកើតជាមួយនឹងចិត្ត . . . ។
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនលាយឡំតាំងឡើងនឹង
ប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត . . . ។ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅខាង
ក្នុង . . . មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅខាងក្រៅ . . . ។ នូវ
ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាឧបាទាន . . . ។ មិនមែនជាហេតុ មិន
មែនជាឧបាទិន្ន . . . មិនមែនជាហេតុ មិនមែនអនុបាទិន្ន . . . ។

នហោតុទុក្ខទិគោច្ឆកទុក្ខ:

[៤៨០] មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាឧបាទាន . . . មិនមែន
ជាហេតុ មិនមែនជាកិលេស . . . ។

នហោតុទុក្ខបិដ្ឋិទុក្ខ:

[៤៨១] មិនមែនជាហេតុ មិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ . . .
មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ . . . ។
មិនមែនជាហេតុ មិនមែនត្រូវលះដោយការវនា . . . មិនមែនជា
ហេតុ មិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយការវនា . . . ។ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនមានហេតុដែលត្រូវលះដោយទស្សនៈ
. . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមែន
មានហេតុដែលត្រូវលះដោយទស្សនៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនជាហេតុ មិនមែនមានហេតុដែលត្រូវលះដោយការវនា . . .

បច្ចនីយទុកទុកប្បដ្ឋានំ

ន ហេតុំ ន ន ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ។ ន ហេតុំ ន សវិតក្កំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
 ន ហេតុំ ន អវិតក្កំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន ហេតុំ
 ន សវិចារំ . . . ន ហេតុំ ន អវិចារំ . . . ។ ន ហេតុំ
 ន សប្បវិតិកំ . . . នហេតុំ ន អប្បវិតិកំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ។ ន ហេតុំ ន បីតិសហកតំ . . . ន ហេតុំ ន
 នបីតិសហកតំ . . . ។ ន ហេតុំ ន សុខសហកតំ
 . . . ន ហេតុំ ន នសុខសហកតំ . . . ។ ន ហេតុំ
 ន ឧបេក្ខាសហកតំ . . . ន ហេតុំ ន នឧបេក្ខាស-
 ហកតំ . . . ។ ន ហេតុំ ន កាមាវចរំ . . . ន ហេតុំ
 ន នកាមាវចរំ . . . ។ ន ហេតុំ ន រូចាវចរំ . . .
 ន ហេតុំ ន នរូចាវចរំ . . . ។ ន ហេតុំ ន អរូចាវចរំ
 . . . ន ហេតុំ ន នអរូចាវចរំ . . . ។ ន ហេតុំ ន
 បរិយាបដ្ឋំ . . . ន ហេតុំ ន អបរិយាបដ្ឋំ . . . ។

បច្ចនីយទុកទុកប្បដ្ឋាន

អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមែនមានហេតុដែល
ត្រូវលះដោយការវនា . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ
មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
ជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈ . . . ។ មិនមែនជាហេតុ មិន
មែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ . . . មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជា
មិនមានវិចារៈ . . . ។ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
នឹងបីតិ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមាន
បីតិ . . . ។ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកបដោយបីតិ . . . មិន
មែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមែនប្រកបដោយបីតិ . . . ។ មិនមែន
ជាហេតុ មិនមែនប្រកបដោយសុខ . . . មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជា
មិនមែនប្រកបដោយសុខ . . . ។ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកប
ដោយឧបេក្ខា . . . មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមែនប្រកបដោយ
ឧបេក្ខា . . . ។ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាកាមាវចរៈ . . . មិន
មែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមែនកាមាវចរៈ . . . ។ មិនមែនជាហេតុ
មិនមែនជារូបាវចរៈ . . . មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមែនរូបាវចរៈ
. . . ។ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអរូបាវចរៈ . . . មិនមែនជាហេតុ
មិនមែនជាមិនមែនអរូបាវចរៈ . . . ។ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជា
បរិយាបន្នៈ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអបរិយាបន្នៈ . . . ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

ន ហេតុំ ន និយ្យានិកំ . . . ន ហេតុំ ន អនិយ្យា-
 និកំ . . . ។ ន ហេតុំ ន និយតំ . . . ន ហេតុំ
 ន អនិយតំ . . . ។ ន ហេតុំ ន សឧត្តរំ . . . ន ហេតុំ
 ន អនុត្តរំ . . . ។

[៤៨២] ន ហេតុំ ន សរណំ ធម្មំ បដិច្ច ន
 ហេតុ ន សរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 នវ ។ ន ហេតុំ ន អរណំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ
 ន អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ហេតុំ
 ន អរណំ ធម្មំ បដិច្ច ន នហេតុ ន អរណោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ហេតុំ ន អរណំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន ហេតុ ន អរណោ ច ន នហេតុ ន អរណោ ច
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជានិយ្យានិកៈ . . . មិនមែនជាហេតុ មិន
មែនជាអនិយ្យានិកៈ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជានិយតៈ . . .
មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអនិយតៈ . . . ។ មិនមែនជាហេតុ មិន
មែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងឧត្តរៈ . . . មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិន
មានឧត្តរៈ . . . ។

[៤៨២] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាសរណៈ (មាន
កិលេស) អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាសរណៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ។ ធម៌ មិនមែនជា
ហេតុ មិនមែនជាអរណៈ (មិនមានកិលេស) អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនជាហេតុ មិនមែនជាអរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ
ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអរណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអរណៈក្តី មិនមែនជាមិន
មែនជាហេតុ មិនមែនជាអរណៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ
មិនមែនជាមិនមានកិលេស ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។

បច្ចនីយទុកទុកប្បដ្ឋានំ

[៤៨៣] ន នហេតុំ ន អរណំ ធម្មំ បដិច្ច ន
 នហេតុ ន អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ន នហេតុំ ន អរណំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ន អរ-
 ណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន នហេតុំ
 ន អរណំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ន អរណោ ច ន ន-
 ហេតុ ន អរណោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៤៨៤] ន ហេតុំ ន អរណាញ ន នហេតុំ ន
 អរណាញ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ន អរណោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ហេតុំ ន អរណាញ ន
 ន ហេតុំ ន អរណាញ ធម្មំ បដិច្ច ន នហេតុ ន
 អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ហេតុំ
 ន អរណាញ ន នហេតុំ ន អរណាញ ធម្មំ បដិច្ច ន
 ហេតុ ន អរណោ ច ន នហេតុ ន អរណោ ច ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៤៨៥] ហេតុយា នវ សព្វត្ថ នវ ។

បច្ចនីយទុកទុកប្បដ្ឋាន

[២៨៣] ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអរណៈ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអរណៈ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអរ-
 ណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអរណៈ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជា
 អរណៈក្តី មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអរណៈក្តី អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអរណៈ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[២៨៤] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអរណៈ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអរណៈផង មិនមែនជាមិនមែនជា
 ហេតុ មិនមែនជាអរណៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌
 មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអរណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 មែនជាហេតុ មិនមែនជាអរណៈផង មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិន
 មែនជាអរណៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែន
 ជាហេតុ មិនមែនជាអរណៈក្តី មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែន
 ជាអរណៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអរណៈ
 ផង មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអរណៈផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[២៨៥] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់
 សុទ្ធតែមានវារៈ ៩ ។

នសហោតុកកុកនហោតុកុកំ

[៤៨៦] ន សហោតុកំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន សហោតុកោ ន ហោតុ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហោតុប្ប-
 ច្ចយា ន សហោតុកំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន អហោ-
 តុកោ ន ហោតុ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហោតុប្បច្ចយា ន
 សហោតុកំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន សហោតុកោ
 ន ហោតុ ច ន អហោតុកោ ន ហោតុ ច ធម្មា ឧប្ប-
 ជ្ជន្តិ ហោតុប្បច្ចយា ។

[៤៨៧] ន អហោតុកំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន
 អហោតុកោ ន ហោតុ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហោតុប្បច្ចយា
 ន អហោតុកំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន សហោតុកោ
 ន ហោតុ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហោតុប្បច្ចយា ន អហោតុ-
 កំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន សហោតុកោ ន ហោតុ
 ច ន អហោតុកោ ន ហោតុ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ
 ហោតុប្បច្ចយា ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

នសហោតុកិទុកិនហោតុទុកិ:

[៤៨៦] ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហោតុ មិនមែនជា
ហោតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហោតុ មិនមែន
ជាហោតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហោតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមាន
ហោតុ មិនមែនជាហោតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
នឹងហោតុ មិនមែនជាហោតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហោតុប្បច្ច័យ ធម៌
មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហោតុ មិនមែនជាហោតុក្តី មិនមែនជាមិន
មានហោតុ មិនមែនជាហោតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅ
ជាមួយនឹងហោតុ មិនមែនជាហោតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហោតុប្បច្ច័យ ។

[៤៨៧] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានហោតុ មិនមែនជាហោតុ
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមានហោតុ មិនមែនជាហោតុ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហោតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហោតុ
មិនមែនជាហោតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានហោតុ មិនមែន
ជាហោតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហោតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅ
ជាមួយនឹងហោតុ មិនមែនជាហោតុក្តី មិនមែនជាមិនមានហោតុ មិនមែន
ជាហោតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានហោតុ មិនមែនជា
ហោតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហោតុប្បច្ច័យ ។

បច្ចនីយទុកទុកប្បដ្ឋានំ

[៤៨៨] ន សហេតុកំ ន ហេតុញ្ច ន អហេតុ-
 កំ ន ហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន សហេតុកោ ន ហេតុ
 ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន សហេតុកំ ន
 ហេតុញ្ច ន អហេតុកំ ន ហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អ-
 ហេតុកោ ន ហេតុ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ន សហេតុកំ ន ហេតុញ្ច ន អហេតុកំ ន ហេតុញ្ច
 ធម្មំ បដិច្ច ន សហេតុកោ ន ហេតុ ច ន អហេតុ-
 កោ ន ហេតុ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៤៨៩] ហេតុយា នវ សព្វត្ថ វិត្តាហោ ។

[៤៩០] ន អហេតុកំ ន នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន អហេតុកោ ន នហេតុ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា ។

[៤៩១] ហេតុយា ឯកំ អវិភតេ ឯកំ សព្វត្ថ
 ឯកំ ។

បច្ចនីយទុកទុកប្បដ្ឋាន

[២៨៨] ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ មិនមែនជា
 ហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ មិន
 មែនជាហេតុផង មិនមែនជាមិនមានហេតុ មិនមែនជាហេតុផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានហេតុ មិនមែន
 ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ មិន
 មែនជាហេតុផង មិនមែនជាមិនមានហេតុ មិនមែនជាហេតុផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ
 មិនមែនជាហេតុក្តី មិនមែនជាមិនមានហេតុ មិនមែនជាហេតុក្តី អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ មិនមែនជាហេតុ
 ផង មិនមែនជាមិនមានហេតុ មិនមែនជាហេតុផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[២៨៩] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ សេចក្តីពិស្តារ មាន
 គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

[២៩០] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានហេតុ មិនមែនជាមិនមែន
 ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានហេតុ មិនមែនជា
 មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[២៩១] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ១ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ១ ។

នហោតុសម្បយុត្តទុក្ខនហោតុទុក្ខំ

[៤៩២] ន ហោតុសម្បយុត្តំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច
... ន ហោតុវិប្បយុត្តំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នហោតុសហោតុក្ខទុក្ខនហោតុទុក្ខំ

[៤៩៣] ន ហោតុញ្ជេវ ន អហោតុកញ្ជេវ ន ហោតុំ
ធម្មំ បដិច្ច . . . ន អហោតុកញ្ជេវ ន នចហោតុំ ន ន-
ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នហោតុហោតុសម្បយុត្តទុក្ខនហោតុទុក្ខំ

[៤៩៤] ន ហោតុញ្ជេវ ន ហោតុវិប្បយុត្តញ្ជេវ នហោតុំ
ធម្មំ បដិច្ច . . . ន ហោតុវិប្បយុត្តញ្ជេវ ន នចហោតុំ
ន នហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នហោតុនសហោតុក្ខទុក្ខនហោតុទុក្ខំ

[៤៩៥] ន ហោតុំ ន សហោតុកំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច
... ន ហោតុំ ន អហោតុកំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

នហោតុសម្បយុត្តិទុក្ខនហោតុទុក្ខៈ

[២៩២] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយហេតុ មិនមែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រាសចាកហេតុ មិនមែនជាហេតុ . . . ។

នហោតុសហោតុកិទុក្ខនហោតុទុក្ខៈ

[២៩៣] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុ មិនមែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានហេតុទាំងមិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ . . . ។

នហោតុហោតុសម្បយុត្តិទុក្ខនហោតុទុក្ខៈ

[២៩៤] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែនប្រាសចាកហេតុ មិនមែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រាសចាកហេតុទាំងមិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ . . . ។

នហោតុនសហោតុកិទុក្ខនហោតុទុក្ខៈ

[២៩៥] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុនិងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុនិងមិនមែនជាមិនមានហេតុ មិនមែនជាហេតុ . . . ។

បច្ចនីយទុកទុកប្បដ្ឋានំ

ច្រឡំនូវទុក្ខនហោតុទុក្ខំ

[៤៩៦] ន អប្បច្ចយំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
 ន អសង្ខតំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន សនិ-
 ទស្សនំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន សប្បដិយំ
 ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន អប្បដិយំ ន ហោតុំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន រូបី ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ន អរូបី ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន
 លោកិយំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន លោកុត្តរំ
 ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន កេនចិនិញ្ញេយ្យំ
 ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន កេនចិនិញ្ញេយ្យំ ន
 ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នោអាសវគោច្ឆកទុក្ខនហោតុទុក្ខំ

[៤៩៧] នោ អាសវំ នហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន នោ-
 អាសវំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន សាសវំ ន ហោតុំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ន អនាសវំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

បច្ចនីយទុកទុកប្បដ្ឋាន

ចូឡន្តរទុកនហេតុទុកៈ

[២៩៦] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានបច្ច័យ មិនមែន
 ជាហេតុ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអសង្ខតៈ មិនមែន
 ជាហេតុ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនៈ មិន
 មែនជាហេតុ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសប្បដិយៈ មិនមែន
 ជាហេតុ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអប្បដិយៈ មិនមែន
 ជាហេតុ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានរូប មិនមែនជាហេតុ
 . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានរូប មិនមែនជាហេតុ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាលោកិយ មិនមែនជាហេតុ . . . ។
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាលោកុត្តរៈ មិនមែនជាហេតុ . . . ។
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនត្រូវដឹងដោយវិញ្ញាណណានីមួយ មិនមែន
 ជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនត្រូវដឹងដោយ
 វិញ្ញាណណានីមួយ មិនមែនជាហេតុ . . . ។

នោអាសវគោច្ចកទុកនហេតុទុកៈ

[២៩៧] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ មិន
 មែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជា
 អាសវៈ មិនមែនជាហេតុ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ មិនមែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានអាសវៈ មិនមែនជាហេតុ . . . ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

ន អាសវសម្បយុត្តំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន អា-
សវិប្បយុត្តំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន អា-
សវញ្ចោ ន អនាសវញ្ចោ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន អ-
នាសវញ្ចោ ន នោចអាសវំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
ន អាសវញ្ចោ ន អាសវិប្បយុត្តញ្ចោ ន ហេតុំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ន អាសវិប្បយុត្តញ្ចោ ន នោចអាសវំ
ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ អាសវិប្បយុត្តំ ន សាសវំ
ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ អាសវិប្បយុត្តំ ន អនាសវំ
ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

ឆកោច្ឆកកុកនហោតុកុកំ

[៤៩៨] នោ សញ្ញាជនំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
. . . នោ កន្តំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . នោ ឱយំ
ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . នោ យោកំ ន ហេតុំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . នោ នីវរណំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
នោ បរាមាសំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយអាសវៈ មិនមែនជាហេតុ . . .
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រាសចាកអាសវៈ មិនមែនជាហេតុ . . . ។
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមានអាសវៈ មិន
 មែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានអាសវៈទាំង
 មិនមែនជាមិនមែនជាអាសវៈ មិនមែនជាហេតុ . . . ។ អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនជាអាសវៈទាំងមិនមែនប្រាសចាកអាសវៈ មិនមែនជាហេតុ
 . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រាសចាកអាសវៈទាំងមិនមែនជា
 មិនមែនជាអាសវៈ មិនមែនជាហេតុ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌
 ប្រាសចាកអាសវៈនិងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ មិនមែនជា
 ហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រាសចាកអាសវៈនិងមិនមែនជាមិន
 មានអាសវៈ មិនមែនជាហេតុ . . . ។

ឆកោច្ឆកិទុក្ខនហោតុទុក្ខៈ

[៤៩៨] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនៈ មិនមែន
 ជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាគន្លុះ មិនមែនជាហេតុ
 . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាឱយៈ មិនមែនជាហេតុ . . .
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាយោគៈ មិនមែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជានីវរណៈ មិនមែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនជាបរាមាសៈ មិនមែនជាហេតុ . . . ។

បច្ចនីយទុកទុកប្បដ្ឋានំ

មហាន្តរទុកនហោតុទុកំ

[៤៧៧] ន សារម្មណំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ។ សន្និទ្ធាតុំ ។ ន ចិត្តំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ។ ន ចេតសិកំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
 ន ចិត្តសម្បយុត្តំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន
 ចិត្តសំសដ្ឋំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន ចិត្តស-
 ហារុំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន ចិត្តានុបរិវត្តិ
 ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានំ
 ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋាន-
 សហារុំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន ចិត្តសំ-
 សដ្ឋសមុដ្ឋានានុបរិវត្តិ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
 ន អដ្ឋតិកំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន ពាហិរំ
 ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន ឧបាទានំ ន ហោតុំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន ឧបាទានំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ន អនុបាទានំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

បច្ចនីយទុកទុកប្បដ្ឋាន

មហាន្តរទុកនហោត្តិទុកៈ

[៤៧៧] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអា-
 រម្មណ៍ មិនមែនជាហេតុ . . . ។ សេចក្តីបំប្លែង ។ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាចិត្ត មិនមែនជាហេតុ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនជាចេតសិក មិនមែនជាហេតុ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនប្រកបដោយចិត្ត មិនមែនជាហេតុ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនលាយឡំដោយចិត្ត មិនមែនជាហេតុ . . . ។ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនតាំងឡើងអំពីចិត្ត មិនមែនជាហេតុ . . . ។ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនកើតជាមួយនឹងចិត្ត មិនមែនជាហេតុ . . . ។
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត មិនមែនជាហេតុ . . . ។
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនលាយឡំនិងតាំងឡើងអំពីចិត្ត មិនមែនជា
 ហេតុ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនលាយឡំតាំងឡើងនិងកើត
 ជាមួយនឹងចិត្ត មិនមែនជាហេតុ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 មែនលាយឡំតាំងឡើងនិងប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត មិនមែនជាហេតុ . . . ។
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅខាងក្នុង មិនមែនជាហេតុ . . .
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅខាងក្រៅ មិនមែនជាហេតុ . . . ។
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាឧបាទា មិនមែនជាហេតុ . . . ។
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាឧបាទិន្ន មិនមែនជាហេតុ . . . អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអនុបាទិន្ន មិនមែនជាហេតុ . . . ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

ទ្វិគោច្ឆកទុក្កនហោតុទុក្កំ

[៥០០] នោ ឧបាទានំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ។ នោ កិលេសំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
 ន នោកិលេសំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

បិដ្ឋិទុក្កនហោតុទុក្កំ

[៥០១] ន ទស្សនេន បហាតព្វំ ន ហោតុំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ន ន ទស្សនេន បហាតព្វំ ន ហោតុំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ។ ន ការឆាយ បហាតព្វំ ន ហោតុំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ន ន ការឆាយ បហាតព្វំ ន ហោតុំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ។ ន ទស្សនេន បហាតព្វហោតុកំ ន
 ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន ន ទស្សនេន បហាតព្វ-
 ហោតុកំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន ការឆា-
 យ បហាតព្វហោតុកំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
 ន ន ការឆាយ បហាតព្វហោតុកំ ន ហោតុំ ធម្មំ ប-
 ដិច្ច . . . ។ ន សវិតក្កំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ន អវិតក្កំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ទិគោច្ឆកទុក្ខនហោតុទុក្ខៈ

[៥០០] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាឧបាទាន មិនមែនជា
ហេតុ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកិលេស មិនមែនជា
ហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាកិលេស មិន
មែនជាហេតុ . . . ។

បិដ្ឋិទុក្ខនហោតុទុក្ខៈ

[៥០១] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ
មិនមែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះ
ដោយទស្សនៈ មិនមែនជាហេតុ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនត្រូវលះដោយការវនា មិនមែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយការវនា មិនមែនជាហេតុ . . . ។
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានហេតុដែលត្រូវលះដោយទស្សនៈ មិន
មែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនមានហេតុ
ដែលត្រូវលះដោយទស្សនៈ មិនមែនជាហេតុ . . . ។ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនមានហេតុដែលត្រូវលះដោយការវនា មិនមែនជាហេតុ
. . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនមានហេតុដែលត្រូវលះ
ដោយការវនា មិនមែនជាហេតុ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ មិនមែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈ មិនមែនជាហេតុ . . . ។

បច្ចនីយទុកទុកប្បដ្ឋានំ

ន សវិចារំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន អវិចារំ ន
 ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន សប្បវិចារំ ន ហេតុំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ន អប្បវិចារំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ។ ន បីតិសហកតំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
 ន នបីតិសហកតំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន សុខ-
 សហកតំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន នសុខសហកតំ
 ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន ឧបេក្ខាសហកតំ
 ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន នឧបេក្ខាសហកតំ
 ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន កាមាវចរំ ន ហេតុំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ន នកាមាវចរំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ។ ន រូចាវចរំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន ន-
 រូចាវចរំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន អរូចាវចរំ
 ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន នអរូចាវចរំ ន ហេតុំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ។ ន បរិយាបន្នំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ន អបរិយាបន្នំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

បច្ចនីយទុកទុកប្បដ្ឋាន

អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ មិនមែនជា
ហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានវិចារៈ មិនមែន
ជាហេតុ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
បីតិ មិនមែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានបីតិ
មិនមែនជាហេតុ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយ
បីតិ មិនមែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែន
ប្រកបដោយបីតិ មិនមែនជាហេតុ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនប្រកបដោយសុខ មិនមែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនជាមិនមែនប្រកបដោយសុខ មិនមែនជាហេតុ . . . ។ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយឧបេក្ខា មិនមែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនប្រកបដោយឧបេក្ខា មិនមែនជាហេតុ . . . ។
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកាមាវចរៈ មិនមែនជាហេតុ . . . អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាកាមាវចរៈ មិនមែនជាហេតុ . . . ។
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជារូបាវចរៈ មិនមែនជាហេតុ . . . អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជារូបាវចរៈ មិនមែនជាហេតុ . . . ។
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអរូបាវចរៈ មិនមែនជាហេតុ . . .
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាអរូបាវចរៈ មិនមែនជាហេតុ
. . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាបរិយាបន្នៈ មិនមែនជាហេតុ . . .
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអបរិយាបន្នៈ មិនមែនជាហេតុ . . . ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

ន និយ្យានិកំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន អនិ-
 យ្យានិកំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន និយតំ
 ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន អនិយតំ ន ហេតុំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ។ ន សឧត្តរំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
 ន អនុត្តរំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

[៥០២] ន សរណំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន
 សរណោ ន ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
 ន អរណំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន អរណោ ន ហេតុ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អរណំ ន ហេតុំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន សរណោ ន ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ន អរណំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន
 សរណោ ន ហេតុ ច ន អរណោ ន ហេតុ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន សរណំ ន ហេតុញ្ច
 ន អរណំ ន ហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន សរណោ
 ន ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

- អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជានិយ្យានិកៈ មិនមែនជាហេតុ . . .
- អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអនិយ្យានិកៈ មិនមែនជាហេតុ . . . ។
- អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជានិយតៈ មិនមែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអនិយតៈ មិនមែនជាហេតុ . . . ។
- អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសឧត្តរៈ មិនមែនជាហេតុ . . .
- អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអនុត្តរៈ មិនមែនជាហេតុ . . . ។

[៥០២] ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ (មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងកិលេស) មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។ ធម៌ មិនមែនជាអរណៈ (មិនមែនជាមិនមានកិលេស) មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអរណៈ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអរណៈ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាហេតុក្តី មិនមែនជាអរណៈ មិនមែនជាហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអរណៈ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។ ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាហេតុផង មិនមែនជាអរណៈ មិនមែនជាហេតុផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។

បច្ចនីយទុកទុកប្បដ្ឋានំ

[៥០៣] ហេតុយា បញ្ច អវិកតេ បញ្ច សព្វត្ថ
វិត្តារោ ។

[៥០៤] ន សរណំ ន នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន
សរណោ ន នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ច-
យា ។ ន អរណំ ន នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន អរណោ
ន នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៥០៥] ហេតុយា ទ្វេ អវិកតេ ទ្វេ សព្វត្ថ
វិត្តារោ ។

នសរណទុកនសហេតុកទុកំ

[៥០៦] ន សរណំ ន សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច
... ន សរណំ ន អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

នសរណទុកនហេតុសម្បយុត្តិទុកំ

[៥០៧] ន សរណំ ន ហេតុសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
... ន សរណំ នហេតុវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

បច្ចនីយទុកទុកប្បដ្ឋាន

[៥០៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៥ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

[៥០៤] ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាអរណៈ មិន
មែនជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអរណៈ មិន
មែនជាមិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៥០៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

និសរណទុកនិសហោតុកិទុកៈ

[៥០៦] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែន
ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
សរណៈ មិនមែនជាមិនមានហេតុ . . . ។

និសរណទុកនិហោតុសម្បយុត្តិទុកៈ

[៥០៧] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែន
ប្រកបដោយហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិន
មែនប្រាសចាកហេតុ . . . ។

និសរណទុក្ខនិហោតុសហោតុកិទុក្ខំ

[៥០៨] ន សរណំ ន ហោតុញ្ចេវ ន អហោតុកញ្ច
ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សរណំ ន អហោតុកញ្ចេវ ន ន-
ចហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

និសរណទុក្ខនិហោតុហោតុសម្បយុត្តិទុក្ខំ

[៥០៩] ន សរណំ ន ហោតុញ្ចេវ ន ហោតុវិប្បយុ-
ត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សរណំ ន ហោតុវិប្ប-
យុត្តញ្ចេវ ន នចហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

និសរណទុក្ខនិហោតុនិសហោតុកិទុក្ខំ

[៥១០] ន សរណំ ន ហោតុំ ន សហោតុកំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ន សរណំ ន ហោតុំ ន អហោតុកំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ។

និសរណទុក្ខច្ចឡន្តរទុក្ខំ

[៥១១] ន សរណំ ន អប្បច្ចយំ ធម្មំ បដិច្ច
. . . ។ ន សរណំ ន អសង្កតំ ធម្មំ បដិច្ច
. . . ។ ន សរណំ ន សនិទស្សនំ ធម្មំ បដិច្ច
. . . ។ ន សរណំ ន សប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច . . .

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

និសរណទុក្ខនិហោតុសហោតុកិទុក្ខៈ

[៥០៨] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាហេតុ
ទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ
មិនមែនជាមិនមានហេតុទាំងមិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ . . . ។

និសរណទុក្ខនិហោតុហោតុសម្បយុត្តិទុក្ខៈ

[៥០៩] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាហេតុ
ទាំងមិនមែនប្រាសចាកហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ
មិនមែនប្រាសចាកហេតុទាំងមិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ . . . ។

និសរណទុក្ខនិហោតុនិសហោតុកិទុក្ខៈ

[៥១០] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជា
ហេតុនិងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាហេតុនិងមិនមែនជាមិនមានហេតុ . . . ។

និសរណទុក្ខច្ចឡន្តរទុក្ខៈ

[៥១១] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិន
មែនជាមិនមានបច្ច័យ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
ជាសរណៈ មិនមែនជាអសង្កតៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាសនិទស្សនៈ . . . ។
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាសប្បដិយៈ . . .

បច្ចុនីយទុកទុកប្បដ្ឋានំ

ន សរណំ ន អប្បជិយំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សរណំ
 ន រូបី ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សរណំ ន អរូបី ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ។ ន សរណំ ន លោកិយំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ន សរណំ ន លោកុត្តរំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
 ន សរណំ ន កេនចិនិញ្ញេយ្យំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
 ន សរណំ ន កេនចិនិញ្ញេយ្យំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

និសរណទុកនោអាសវគោច្ឆកទុកំ

[៥១២] ន សរណំ នោ អាសវំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
 ន សរណំ ន នោអាសវំ ធម្មំ បដិច្ច ។ ន ស-
 រណំ ន សាសវំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សរណំ ន អ-
 នាសវំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន សរណំ ន អាសវ-
 សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន សរណំ ន អាសវ-
 វិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន សរណំ ន អាសវ-
 ញោវ ន អនាសវញ្ច ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សរណំ
 ន អនាសវញ្ចោវ ន នោចអាសវំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

បច្ចនីយទុកទុកប្បដ្ឋាន

អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាអប្បដិយៈ . . . ។
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនមានរូប . . . អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាមិនមានរូប . . . ។
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាលោកិយ . . .
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាលោកុត្តរៈ . . . ។
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនត្រូវដឹងដោយវិញ្ញាណ
 ណានីមួយ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែន
 ជាមិនមែនត្រូវដឹងដោយវិញ្ញាណណានីមួយ . . . ។

និសរណទុកនោអាសវគោច្ឆកទុកៈ

[៥១២] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជា
 អាសវៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាមិន
 មែនជាអាសវៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិន
 មែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
 សរណៈ មិនមែនជាមិនមានអាសវៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនប្រកបដោយអាសវៈ . . . អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនប្រាសចាកអាសវៈ . . . ។
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាអាសវៈទាំងមិនមែន
 ជាមិនមានអាសវៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ
 មិនមែនជាមិនមានអាសវៈទាំងមិនមែនជាមិនមែនជាអាសវៈ . . . ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

ន សរណំ ន អាសវញ្ចោ ន អាសវិប្បយុត្តញ្ចា ធម្មំ
បដិច្ច . . . ន សរណំ ន អាសវិប្បយុត្តញ្ចោ ន គោ-
ចអាសវំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន សរណំ អាសវិប្ប-
យុត្តំ ន សាសវំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សរណំ អាស-
វិប្បយុត្តំ ន អនាសវំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

និសរណទុក្ខកតោច្ឆកទុក្ខំ

[៥១៣] ន សរណំ គោ សញ្ញាជនំ ធម្មំ បដិច្ច
. . . ន សរណំ គោ កន្តំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សរ-
ណំ គោ ឱយំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សរណំ គោ យោ-
កំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សរណំ គោ ជីវរណំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ន សរណំ គោ បរាមាសំ ធម្មំ បដិច្ច ។

និសរណទុក្ខមហាន្តរទុក្ខំ

[៥១៤] ន សរណំ ន សារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច
. . . ។ សន្និទ្ធាត្តំ ។ ន សរណំ ន ចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
. . . ។ ន សរណំ ន ចេតសិកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
ន សរណំ ន ចិត្តសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាអាសវៈទាំងមិនមែន
ប្រាសចាកអាសវៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែន
ប្រាសចាកអាសវៈទាំងមិនមែនជាមិនមានអាសវៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនប្រាសចាកអាសវៈនិងមិនមែនប្រព្រឹត្ត
ទៅជាមួយនឹងអាសវៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ
ប្រាសចាកអាសវៈនិងមិនមែនជាមិនមានអាសវៈ . . . ។

និសរណទុក្ខក្តោច្ឆក្តិទុក្ខៈ

[៥១៣] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជា
សញ្ញាជនៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជា
គន្លុះ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាឱយៈ
. . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាយោគៈ . . .
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជានីវរណៈ . . .
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាបរាមាសៈ . . . ។

និសរណទុក្ខមហាន្តរទុក្ខៈ

[៥១៤] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែន
ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអារម្មណ៍ . . . ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាចិត្ត . . . ។ អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាចេតសិក . . . ។ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនប្រកបដោយចិត្ត . . . ។

បច្ចនីយទុកទុកប្បដ្ឋានំ

- ន សរណំ ន ចិត្តសំសដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
- ន សរណំ ន ចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
- ន សរណំ ន ចិត្តសហភំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន
- សរណំ ន ចិត្តានុបរិវត្តិ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន ស-
- រណំ ន ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
- ន សរណំ ន ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហភំ ធម្មំ បដិច្ច
- . . . ។ ន សរណំ ន ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានានុបរិវត្តិ
- ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន សរណំ ន អដ្ឋត្តិកំ ធម្មំ
- បដិច្ច . . . ន សរណំ ន ពាហិរំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
- ន សរណំ ន ឧទាទា ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន សរ-
- ណំ ន ឧទាទិន្នំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សរណំ ន អ-
- នុទាទិន្នំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នសរណទុកទ្វិគោច្ឆកទុកំ

[៥១៥] ន សរណំ នោ ឧទាទានំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ន សរណំ នោ កិលេសំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

បច្ចនីយទុកទុកបុជាន

អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនលាយឡំដោយចិត្ត
 . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនតាំងឡើង
 អំពីចិត្ត . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែន
 កើតជាមួយនឹងចិត្ត . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ
 មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
 សរណៈ មិនមែនលាយឡំនិងតាំងឡើងអំពីចិត្ត . . . ។ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនលាយឡំតាំងឡើងនិងកើតជាមួយ
 នឹងចិត្ត . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែន
 លាយឡំតាំងឡើងនិងប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅខាងក្នុង . . . អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅខាងក្រៅ . . .
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាឧបាទាន . . . ។
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាឧបាទិន្ន . . .
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាអនុបាទិន្ន . . . ។

នសរណទុកទ្វិគោច្ឆកទុកៈ

[៥១៥] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជា
 ឧបាទាន . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជា
 កិលេស . . . ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

នសរណទុក្ខបិដ្ឋិទុក្ខំ

[៥១៦] ន សរណំ ន ទស្សនេន បហាតព្វំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ន សរណំ ន ន ទស្សនេន បហាតព្វំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ។ ន សរណំ ន ការនាយ បហាតព្វំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ន សរណំ ន ន ការនាយ បហាតព្វំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ។ ន សរណំ ន ទស្សនេន បហាតព្វ-
 ហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សរណំ ន ន ទស្ស-
 នេន បហាតព្វហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន ស-
 រណំ ន ការនាយ បហាតព្វហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
 ន សរណំ ន ន ការនាយ បហាតព្វហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ។ ន សរណំ ន សវិតក្កំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
 ន សរណំ ន អវិតក្កំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន សរណំ
 ន សវិចារំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សរណំ ន អវិចារំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន សរណំ ន សប្បវិចារំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ន សរណំ ន អប្បវិចារំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

នសរណទុក្ខបិដ្ឋិទុក្ខៈ

[៥១៦] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនត្រូវ
 លះដោយទស្សនៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិន
 មែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 មែនជាសរណៈ មិនមែនត្រូវលះដោយភាវនា . . . អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយភាវនា . . . ។
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនមានហេតុដែលត្រូវលះ
 ដោយទស្សនៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជា
 មិនមែនមានហេតុដែលត្រូវលះដោយទស្សនៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនមានហេតុដែលត្រូវលះដោយភាវនា . . .
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាមិនមែនមានហេតុដែល
 ត្រូវលះដោយភាវនា . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ
 មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
 សរណៈ មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 ជាសរណៈ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ . . . អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាមិនមានវិចារៈ . . . ។ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបីតិ . . .
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាមិនមានបីតិ . . . ។

បច្ចនីយទុកទុកប្បដ្ឋានំ

ន សរណំ ន បីតិសហកតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . . ន
 សរណំ ន នបីតិសហកតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . . ។
 ន សរណំ ន សុខសហកតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . . ន ស-
 រណំ ន នសុខសហកតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . . ។ ន
 សរណំ ន ឧបេក្ខាសហកតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . . ន
 សរណំ ន នឧបេក្ខាសហកតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . . ។
 ន សរណំ ន កាមាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច . . . . ន សរណំ
 ន នកាមាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច . . . . ។ ន សរណំ ន
 រូចាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច . . . . ន សរណំ ន នរូចាវចរំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . . ។ ន សរណំ ន អរូចាវចរំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . . ន សរណំ ន នអរូចាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . . ។ ន សរណំ ន បរិយាបន្តំ ធម្មំ បដិច្ច . . . .
 ន សរណំ ន អបរិយាបន្តំ ធម្មំ បដិច្ច . . . . ។ ន
 សរណំ ន និយ្យានិកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . . ន សរណំ
 ន អនិយ្យានិកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . . ។ ន សរណំ ន
 និយតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . . ន សរណំ ន អនិយតំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . . ។

បច្ចនីយទុកទុកប្បដ្ឋាន

អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនប្រកបដោយបីតិ . . .
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាមិនមែនប្រកបដោយ
បីតិ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនប្រកប
ដោយសុខ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាមិន
មែនប្រកបដោយសុខ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ
មិនមែនប្រកបដោយឧបេក្ខា . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ
មិនមែនជាមិនមែនប្រកបដោយឧបេក្ខា . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាកាមាវចរៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនជាសរណៈ មិនមែនជាមិនមែនជាកាមាវចរៈ ។ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាកាមាវចរៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាមិនមែនជាអូបាវចរៈ . . . ។ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាអូបាវចរៈ . . . អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាមិនមែនជាអូបាវចរៈ . . . ។
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាបរិយាបន្នៈ . . .
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាអបរិយាបន្នៈ . . . ។
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជានិយ្យានិកៈ . . .
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជានិយ្យានិកៈ . . . ។
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជានិយតៈ . . . អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជានិយតៈ . . . ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

[៥១៧] ន សរណំ ន សឧត្តរំ ធម្មំ បដិច្ច ន
សរណោ ន សឧត្តរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៥១៨] ហេតុយា ឯកំ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

[៥១៩] ន សរណំ ន អនុត្តរំ ធម្មំ បដិច្ច ន
សរណោ អនុត្តរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
ឯកំ ។ ន អរណំ ន អនុត្តរំ ធម្មំ បដិច្ច ន អរ-
ណោ ន អនុត្តរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
ន អរណំ ន អនុត្តរំ ធម្មំ បដិច្ច ន សរណោ ន អ-
នុត្តរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អរណំ
ន អនុត្តរំ ធម្មំ បដិច្ច ន សរណោ ន អនុត្តរោ ច
ន អរណោ ន អនុត្តរោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា ។ ន សរណំ ន អនុត្តរញ្ច ន អរណំ ន
អនុត្តរញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន សរណោ ន អនុត្តរោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

[៥១៧] ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាសឧត្តរៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាសឧត្តរៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៥១៨] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បដ្ឋយទាំងអស់ ។

[៥១៩] ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាអនុត្តរៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាអនុត្តរៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ។ ធម៌ មិនមែនជាអរណៈ មិនមែនជាអនុត្តរៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអរណៈ មិនមែនជាអនុត្តរៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាអនុត្តរៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអរណៈ មិនមែនជាអនុត្តរៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាអនុត្តរៈក្តី មិនមែនជាអរណៈ មិនមែនជាអនុត្តរៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអរណៈ មិនមែនជាអនុត្តរៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាអនុត្តរៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាអនុត្តរៈផង មិនមែនជាអរណៈ មិនមែនជាអនុត្តរៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

បច្ចនីយទុកទុកប្បដ្ឋានំ

[៥២០] ហេតុយា បញ្ច សព្វត្ថ វិត្តារោ
 សហជាតវារម្បិ បច្ចយវារម្បិ និស្សយវារម្បិ
 សំសដ្ឋវារម្បិ សម្មយុត្តវារម្បិ បញ្ញាវារម្បិ
 វិត្តារោតព្វំ ។

បច្ចនីយទុកទុកប្បដ្ឋានំ និដ្ឋិតំ ។

បច្ចនីយទុកទុកប្បដ្ឋាន

[៥២០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ សេចក្តីពិស្តារ មាន
គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

សហជាតវារៈក្តី បច្ចយវារៈក្តី និស្សយវារៈក្តី
សំសង្កវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី
បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារផងចុះ ។

ចប់ បច្ចនីយទុកទុកប្បដ្ឋាន ។

អភិធម្មបិដកេ
 បដ្ឋានស្ស ឆដ្ឋមោ ភាគោ
បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ
 មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា	អង្កេ
បច្ចនីយត្ថិកប្បដ្ឋានំ.....	១
បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋានំ.....	២០
បច្ចនីយទុកត្ថិកប្បដ្ឋានំ.....	៨០
បច្ចនីយត្ថិកទុកប្បដ្ឋានំ.....	១១៥
បច្ចនីយត្ថិកត្ថិកប្បដ្ឋានំ.....	១៤៧
បច្ចនីយទុកទុកប្បដ្ឋានំ.....	១៩១

អភិធម្មបិដក
 បដ្ឋាន ឆដ្ឋមភាគ
 បច្ចនីយប្បដ្ឋាន
 សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា	ទំព័រ
បច្ចនីយត្ថិកប្បដ្ឋាន.....	១
បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋាន.....	២០
បច្ចនីយទុកត្ថិកប្បដ្ឋាន.....	៨០
បច្ចនីយត្ថិកទុកប្បដ្ឋាន.....	១១៥
បច្ចនីយត្ថិកត្ថិកប្បដ្ឋាន.....	១៤៧
បច្ចនីយទុកទុកប្បដ្ឋាន.....	១៩១

រៀបចំវាយអក្សរឡើងវិញនិងពិនិត្យតាមច្បាប់ដើមដោយ

កល្លៈកម្មការពុទ្ធិការប្បធម៌អង្គការមូលនិធិវត្តបញ្ញាដំ

ការវាយអក្សរ និងបោះពុម្ពសាឡើងវិញនូវសៀវភៅព្រះត្រៃបិដកបាលី និងសេចក្តីប្រែជាភាសាខ្មែរ ដែលជាស្នាដៃ របស់លោកអ្នកប្រាជ្ញជំនាន់មុន គឺអាស្រ័យដោយការមើលឃើញនូវកត្តាចាំបាច់ មួយចំនួនដូចខាងក្រោម ៖

- ឯកសារដើម ត្រូវបានថតចម្លងច្រើនសា ធ្វើឲ្យមានលក្ខណៈមិនច្បាស់ពិបាកក្នុងការអាន
- រក្សាស្នាដៃវប្បធម៌ព្រះពុទ្ធសាសនាឲ្យគង់វង្សស្ថិតស្ថេរ
- តម្រូវការរបស់សិក្ខាកាមអ្នកប្រាថ្នាចង់យល់ដឹងនូវខ្លឹមសារពុទ្ធសាសនា
- ផ្សាយនូវធម្មទាន ធ្វើឲ្យព្រះពុទ្ធសាសនាកាន់តែមានភាពរីកចម្រើនរុងរឿងក្នុងលោក

ដោយកុសលផលបុណ្យទាំងអម្បាលមាណ ដែលកើតអំពីធម្មទាននេះ

សូមឲ្យព្រះពុទ្ធសាសនាផ្សាយទៅគ្រប់ទិសទីទូទាំងសកលលោក

សូមឲ្យសព្វសត្វទាំងឡាយទាំងពួងបាននូវសេចក្តីសុខសួស្តី

សូមឲ្យមនុស្សគ្រប់ជាតិសាសន៍មានភាគរកាពនឹងគ្នា

សូមឲ្យពិភពលោកទាំងមូលមានសុខសន្តិភាព ។

ក្នុងករណីដែលលោកអ្នកអានបានពើបប្រទះនូវកំហុសឆ្គងណាមួយ ចង់ឲ្យយើងកែតម្រូវ ឬចង់បានសៀវភៅធម៌យកទៅអាន សូមទាក់ទងមកយើងខ្ញុំតាមអាសយដ្ឋានដូចខាងក្រោម៖

វត្តបញ្ញា សង្កាត់ក្រាំងធ្នង់ ខណ្ឌសែនសុខ រាជធានីភ្នំពេញ

លេខទូរស័ព្ទ៖ (៨៥៥) ១២ ៩៦១ ៤២៩, (៨៥៥) ៨៨៧ ៩៦១ ៤២៩

អ៊ីមែល៖ maha.panna@gmail.com

គេហទំព័រ៖ <http://www.mahapanna.org>

*“Wherever the Buddha’s teachings have flourished,
either in cities or countrysides,
people would gain inconceivable benefits.
The land and people would be enveloped in peace.
The sun and moon will shine clear and bright.
Wind and rain would appear accordingly,
and there will be no disasters.
Nations would be prosperous
and there would be no use for soldiers or weapons.
People would abide by morality and accord with laws.
They would be courteous and humble,
and everyone would be content without injustices.
There would be no thefts or violence.
The strong would not dominate the weak
and everyone would get their fair share.”*

~THE BUDDHA SPEAKS OF
THE INFINITE LIFE SUTRA OF
ADORNMENT, PURITY, EQUALITY
AND ENLIGHTENMENT OF
THE MAHAYANA SCHOOL~

With bad advisors forever left behind,
From paths of evil he departs for eternity,
Soon to see the Buddha of Limitless Light
And perfect Samantabhadra's Supreme Vows.

The supreme and endless blessings
of Samantabhadra's deeds,
I now universally transfer.
May every living being, drowning and adrift,
Soon return to the Pure Land of Limitless Light!

* The Vows of Samantabhadra *

I vow that when my life approaches its end,
All obstructions will be swept away;
I will see Amitabha Buddha,
And be born in His Western Pure Land of
Ultimate Bliss and Peace.

When reborn in the Western Pure Land,
I will perfect and completely fulfill
Without exception these Great Vows,
To delight and benefit all beings.

* The Vows of Samantabhadra Avatamsaka Sutra *

